

HOOFSTUK 7

EMPIRIESE STUDIE: ONTLEDING VAN RESULTATE

7.1 Inleiding

In die vorige hoofstuk is die ontwerp van die empiriese ondersoek beskryf. In hierdie hoofstuk word die resultate van die empiriese studie aangebied en ontleed. Die resultate word op so 'n wyse ontleed dat die opinies en behoeftes van die verskillende gebruikersgroepe en opstellers van klein maatskappy finansiële state op 'n individuele, sowel as 'n vergelykende basis bepaal kan word.

Die evaluasie is daarop gemik om die navorsingsdoelwit te bereik, naamlik om vas te stel wat die behoeftes van gebruikers van klein maatskappy finansiële state in Suid-Afrika is (verwys na hoofstuk 1). In die raamwerk, *The Three Worlds Framework*, wat in hoofstuk 1 bespreek is, bedryf klein entiteite hulle besighede in wêreld 1, waar hulle verskeie praktiese probleme ervaar. Die probleme wat die klein entiteite ondervind, hou ook verband met die toepassing van rekeningkundige verslagdoeningstandaarde wanneer finansiële state opgestel word. Die empiriese studie, wat by wyse van vraelyste uitgevoer is, identifiseer hierdie probleme wat klein entiteite in die praktyk ervaar, asook die spesifieke inligtingsbehoefte van gebruikers van klein maatskappy finansiële state in Suid-Afrika; gevolglik kan aanbevelings op grond hiervan gemaak word vir 'n toepaslike rekeningkundige stelsel vir gedifferensieerde verslagdoening in Suid-Afrika.

Die resultate word onder die volgende afdelings bespreek, wat ooreenstem met die indelings volgens die vraelyste:

- Probleme wat klein entiteite en praktisyns van klein maatskappye ondervind;
- Identifisering van 'n klein entiteit vir rekeningkundige verslagdoeningsdoeleindes;
- Gebruike en voordele van klein maatskappy finansiële state;
- Koste en laste met betrekking tot die opstel van klein maatskappy finansiële state;
- Die toepaslikheid van huidige rekeningkundige standaarde; en
- Vermindering van toepaslike rekeningkundige standaarde.

Die resultate word verder per respondentgroep, naamlik klein praktisyne, eienaars/bestuur, finansiële instellings en die Suid-Afrikaanse Inkomstediens ontleed, waarna 'n vergelyking (indien toepaslik) van die verskillende respondentgroepe gedoen word. Soos reeds in hoofstuk 6 bespreek, is die eienaars/bestuur van 'n klein maatskappy verantwoordelik vir die opstel van die maatskappy se finansiële state. Die meeste klein maatskappye maak egter gebruik van hulle ouditeure/rekenmeesters (klein praktisyne) om hierdie rekeningkundige funksies te vervul. Die klein praktisyne word as 'n belangrike respondentgroep in hierdie empiriese ondersoek beskou, aangesien hulle verantwoordelik is vir die opstel van klein maatskappy finansiële state, asook die toepassing van toepaslike rekeningkundige standaarde. Die klein praktisyne beskik gevolglik oor die nodige kennis om sinvolle menings rakende klein maatskappye se toepassing van finansiële rekeningkundige standaarde te gee.

7.2 Probleme wat klein entiteite en praktisyne van klein maatskappye ondervind

In hierdie gedeelte word die spesifieke probleme wat klein praktisyne en eienaars/bestuur in die praktyk ervaar, geïdentifiseer. Die probleme spruit voort uit die aard en kenmerke van 'n klein maatskappy (verwys ook na hoofstuk 4). Hoewel hierdie probleme nie die probleemstelling van hierdie navorsingstudie direk aanspreek nie, gee die unieke eienskappe van 'n klein besigheid aanleiding tot die probleme en spesiale behoeftes, wat spesifiek ook rekeningkundige verslagdoeningsbehoefte insluit. Hierdie probleme kan dus 'n direkte of indirekte uitwerking op die rekeningkundige verslagdoeningstelsel van klein maatskappye hê, en behoort in ag geneem te word wanneer 'n toepaslike rekeningkundige stelsel vir klein maatskappye ondersoek word.

7.2.1 Klein praktisyne

Soos in hoofstuk 1 vermeld, is die doel van rekeningkundige verslagdoening om inligting te verskaf oor die finansiële stand, prestasie en veranderinge in die finansiële stand van 'n entiteit wat nuttig is vir 'n verskeidenheid van gebruikers om rasonale ekonomiese besluite te kan neem. Die probleem wat ondervind word met die toepassing van huidige rekeningkundige praktyke op klein maatskappye, spruit voort uit die omvattendheid van rekeningkundige standaarde wat tot gevolg het dat die koste (wat verbonde is aan die voorbereiding van inligting) die voordeel (wat behaal sal word deur die verskaffing van

rekeningkundige inligting) mag oorskry. Klein maatskappye het beperkte personeel en hulpbronne, en moet wesenlike addisionele koste aangaan in 'n poging om aan huidige rekeningkundige praktyke te voldoen. Dit is gevolglik nodig om te bepaal watter probleme hierdie gebruikers werklik in praktyk in Suid-Afrika ondervind, sodat hierdie probleme in ag geneem kan word wanneer die rekeningkundige vereistes vir klein maatskappye bepaal word.

Die eerste gedeelte van die vraelys fokus op die praktiese probleme wat klein entiteite en praktisyns, as opstellers van finansiële state van klein maatskappye, ondervind. Met die toetsing van die vraelys het die klein praktisyns beklemtoon dat klein entiteite asook praktisyns van klein maatskappye verskeie unieke probleme ondervind; gevolglik is die vraelys uitgebrei ten einde voorsiening te maak vir hierdie probleme. Die probleme wat die klein praktisyns van klein maatskappye in die praktyk ondervind, word in rangorde in tabel 7.1 weergegee. Die Friedman-toets het statisties betekenisvolle verskille op die 1% peil getoon (p -waarde < 0.0001).

Tabel 7.1: Probleme wat klein praktisyne ondervind

Rang- orde	Probleem	Gemiddelde	Standaard- afwyking	Mediaan	Frekwensies							
					Geen probleem (1-2)		Nie- wesenlike probleem (3)		Wesenlike probleem (4-5)		Totaal	
1	Regulering	4.09677 ^a	1.0261	4.0000	6	1%	107	25%	321	74%	434	100%
2	Op datum bly met rekeningkundige- en auditontwikkelings	3.84332 ^a	1.1446	4.0000	22	5%	129	30%	283	65%	434	100%
3	Personeelkewessies	3.57604 ^b	1.3404	4.0000	41	9%	146	34%	247	57%	434	100%
4	Belastingverpligtinge	3.12212 ^b	1.2555	3.0000	47	11%	223	51%	164	38%	434	100%
5	Winsgewendheid en kontantvloei	3.09677 ^b	1.2099	3.0000	54	12%	216	50%	164	38%	434	100%
6	Kantoor- en praktykbestuur	2.93088 ^b	1.1573	3.0000	67	15%	230	53%	137	32%	434	100%
7	Kompetisie van groot firmas	1.76498 ^c	1.0767	1.0000	247	57%	154	35%	33	8%	434	100%

(Vraelys 1 - Vraag 1.1)

Friedman-toets (p-waarde < 0.0001);

 Verskillende boskrifte (^a – ^c) dui betekenisvolle verskille op die 5% peil aan

Tabel 7.2: Het bogenoemde probleme die afgelope 5 jaar beduidend toegeneem?

Ja	393	92%
Nee	24	6%
Geen opinie	12	2%
Totaal beantwoord	429	100%
Onbeantwoord	5	
Totaal	434	

(Vraelys 1 - Vraag 1.2)

Tabel 7.1 toon dat 74% van die respondente van opinie is dat regulering, en voldoening aan hierdie regulasies, 'n wesenlike probleem vir die klein praktisyns is, terwyl 65% aangedui het dat om op datum te bly met rekeningkundige- en ouditontwikkelings, 'n wesenlike probleem is. Die meerderheid van die respondente (57%) het aangedui dat kompetisie van groot oudit firmas geen probleem vir praktisyns van klein besighede is nie. Tabel 7.2 toon dat 92% van die respondente van mening is dat hierdie probleme gedurende die afgelope 5 jaar beduidend toegeneem het.

Uit die bogenoemde blyk dit dat regulering en voldoening aan hierdie regulasies die grootste probleem vir praktisyns van klein maatskappye is. Regulering en voldoening aan hierdie regulasies, sluit onder andere die vereiste in om jaarliks finansiële state te lewer (verwys na hoofstuk 4.2.3.6); die klein praktisyns is normaalweg verantwoordelik vir die opstel van hierdie finansiële state. Verskeie wysigings, wat gedurende die afgelope 5 jaar aangebring is aan rekeningkundige standaarde, asook die uitreiking van nuwe rekeningkundige standaarde, het daartoe bygedra dat dit selfs vir die respondente, wat almal geoktrooieerde rekenmeesters is, problematies is om op hoogte te bly van ontwikkelings in rekeningkunde.

Die klein praktisyns het verskeie addisionele kommentaar oor bogenoemde probleme gelewer, wat verder beklemtoon dat die rekeningkundige vereistes vir klein maatskappye 'n wesenlike probleem in die praktyk is. Die addisionele kommentaar wat gelewer is, sluit onder andere die volgende in:

- “Compliance with accounting standards has become extremely onerous for small businesses, without adding any value to the business.
- Too much time wasted on non-value producing formalities, giving client useless details, at costs that are not necessary.
- Why all IFRS compliance, nobody uses it; IFRS is a total over kill.
- Not enough time and money and resources to keep up to date with changes that have no effect on my clients.
- Paper work is a major problem with no benefit to practitioner or client.
- There have been so many changes in the last few years that small practitioners and one man practices are severely stretched to keep up to date, with the (virtually daily) developments.”

Uit die twee belangrikste probleme (rangorde 1 en 2 in tabel 7.1) wat die klein praktisyns geïdentifiseer het, blyk dit duidelik dat die omvattende rekeningkundige vereistes waaraan klein maatskappye tans moet voldoen, problematies is en dat hierdie vereistes nie aan die behoeftes van die spesifieke gebruikers voldoen nie; gevolglik huldig die klein praktisyns die mening dat die rekeningkundige vereistes vir klein maatskappye gewysig en vereenvoudig behoort te word.

Die probleme wat die klein praktisyns ondervind, is verder ontleed ten einde vas te stel of daar enige verband is tussen die onderskeie probleme en die aantal jare wat die klein praktisyns in praktyk is, die aantal vennote in die firma en die persentasie van fooie wat die praktisyns van klein entiteite verdien. Die aantal jare wat die klein praktisyns in praktyk is, is 'n aanduiding van die praktisyns se ervaring, terwyl die aantal vennote in die firma 'n aanduiding van die grootte van die firma is. Die persentasie van fooie wat die praktisyns van klein entiteite verdien, dui op die belangrikheid van 'n klein maatskappy-portefeulje vir die firma. Die Kruskal-Wallis-toets is 'n uitbreiding van die rangsomtoets vir twee onafhanklike streekproewe (Steyn, Smit, Du Toit & Strasheim, 2004:604). Die Kruskal-Wallis-toets is toegepas op die statistiese data van hierdie studie om te bepaal of daar enige statisties beduidende verband is tussen die probleme wat die klein praktisyns ondervind en (i) die aantal jare wat die praktisyn in praktyk is, (ii) die aantal vennote in die firma en (iii) die persentasie van jaarlikse fooie wat die praktisyn van klein entiteite verdien. Die inligting rakende die aantal jare in praktyk, die aantal vennote in die firma en die persentasie van fooie wat die praktisyns van klein entiteite verdien, is ingesluit in die laaste gedeelte van die vraelys aan die klein praktisyns, naamlik afdeling 7, die profiel van die respondente.

Die resultate van die Kruskal-Wallis-toets word in tabel 7.3 weergegee. Hoewel die probleem, *kompetisie van groot firmas*, deur slegs 8% van die klein praktisyns as 'n wesenlike probleem geïdentifiseer is, is daar statisties hoogs beduidende verwantskappe

tussen hierdie probleem en die aantal jare wat die klein praktisyne praktiseer. *Winsgewendheid en kontantvloei* is deur 38% van die klein praktisyne as 'n wesenlike probleem geïdentifiseer, en *kantoor- en praktykbestuur* deur 32%. Daar is statisties beduidende verskille tussen hierdie probleme en die aantal jare wat die klein praktisyne in praktyk is. Al drie probleme, naamlik kompetisie van groot firmas; kantoor- en praktykbestuur; en winsgewendheid en kontantvloei, blyk 'n groter probleem te wees vir praktisyne wat minder jare praktiseer as vir praktisyne wat langer as 21 jaar in praktyk is. *Personeelkwessies* is vir die meerderheid klein praktisyne (57%) 'n wesenlike probleem en daar is statisties ook hoogs beduidende verskille tussen hierdie probleem en die aantal vennote in die firma. Die probleem is meer beduidend vir firmas met meer as 11 vennote; waarskynlik omdat die firmas groter is en gevolglik meer personeel in diens het. Daar is statisties beduidende verskille tussen die personeelkwessies en die persentasie van fooie wat die klein praktisyne uit besigheid met klein entiteite verdien. Die redes en moontlike oplossings vir hierdie probleme is 'n area wat in die toekoms verder ondersoek en nagevors kan word.

Tabel 7.3: Verband tussen probleme wat klein praktisyne ondervind en die (i) aantal jare in praktyk, (ii) aantal vennote in firma en (iii) % fooie verdien

Probleme	Aantal jare in praktyk				Aantal vennote in firma				% Fooie verdien			
	Gemiddelde			p-waarde	Gemiddelde			p-waarde	Gemiddelde			p-waarde
	0-10	11-20	21+		1-5	6-10	11+		0-50%	51-75%	76%+	
1	1.96599	1.66434	1.66901	0.0080**	1.75956	2.06060	1.57576	0.0909	1.73077	1.84043	1.75385	0.4189
2	3.86395	3.90210	3.76761	0.7074	3.83060	3.81818	4.03030	0.5496	3.83333	3.68085	3.90769	0.3104
3	3.14285	2.93007	2.71127	0.0150*	2.90984	2.81818	3.27273	0.1051	3.14103	2.85106	2.89615	0.1042
4	3.31293	3.05594	2.90141	0.0313*	3.09563	3.24242	2.90909	0.5200	3.15385	3.13830	3.05769	0.8262
5	4.06803	4.11189	4.11972	0.7529	4.06830	4.09091	4.45455	0.0574	4.15385	4.06383	4.09615	0.7399
6	3.55102	3.72027	3.45775	0.2512	3.46995	4.24242	4.09091	0.0011**	3.88462	3.71277	3.43462	0.0306*
7	3.09524	3.09090	3.17606	0.6587	3.11202	3.03030	3.30303	0.5143	3.05128	3.17021	3.12308	0.8692

* $p < 0.05$ is 'n aanduiding dat die verskil statisties beduidend is

** $p < 0.01$ is 'n aanduiding dat die verskil statisties hoogs beduidend is

Sleutel: Probleme

1	Kompetisie van groot firmas
2	Op datum bly met rekeningkundige- en ouditontwikkelings
3	Kantoor- en praktykbestuur
4	Wingewendheid en kontantvloei
5	Regulering en voldoening
6	Personeelkwessies
7	Belastingverpligtinge

Tabel 7.4: Klein praktisyns se mening oor probleme wat hul kliënte (eienaars/bestuur van klein besighede) ondervind

Rang-orde	Probleem	Gemiddelde	Standaard-afwyking	Mediaan	Frekwensies							
					Geen probleem (1-2)		Nie-wesentliche probleem (3)		Wesentliche probleem (4-5)		Totaal	
1	Voldoening aan regulasies	4.19124 ^a	0.9649	4.0000	8	2%	88	20%	338	78%	434	100%
2	Gebrek aan tegniese vaardighede in rekeningkundige standaarde	4.18894 ^a	1.0708	5.0000	14	3%	81	19%	339	78%	434	100%
3	Belastingverpligtinge	3.66359 ^b	1.0428	4.0000	12	3%	167	38%	255	59%	434	100%
4	Wingsgewendheid en kontantvloei	3.32258 ^c	1.0021	3.0000	18	4%	244	56%	172	40%	434	100%
5	Werwing van personeel	3.26498 ^c	1.0132	3.0000	15	3%	245	56%	174	40%	434	100%
6	Verkryging van finansiering	3.11521 ^c	1.1616	3.0000	41	9%	230	53%	163	38%	434	100%
7	Onvoldoende rekeningkundige stelsel	3.06912 ^d	1.2308	3.0000	59	14%	210	48%	165	38%	434	100%
8	Gebrek aan bestuursvaardighede	2.97465 ^{d/e}	1.0818	3.0000	41	9%	256	59%	137	32%	434	100%
9	Kompetisie in die mark	2.72581 ^e	1.0489	3.0000	56	13%	291	67%	87	20%	434	100%

(Vraelys 1 - Vraag 1.3)

Friedman-toets (p-waarde < 0.0001);

 Verskillende boskrifte (^a – ^e) dui betekenisvolle verskille op die 5% peil aan

In tabel 7.4 word die klein praktisyns se mening oor probleme wat hul kliënte (eienaars/bestuur van klein besighede) ondervind, getoon. Die klein praktisyns het aangedui dat die grootste probleme vir die eienaars/bestuur van klein maatskappye die voldoening aan regulasies (78%) en 'n gebrek aan tegniese vaardighede in rekeningkundige standaarde (78%) is. Geen van die genoemde probleme is deur die meerderheid van die klein praktisyns as *geen probleem* geïdentifiseer nie; slegs 14% van die respondente het aangedui dat 'n onvoldoende rekeningkundige stelsel geen probleem is nie, en 13% kompetisie in die mark.

Tabel 7.5: Het genoemde probleme die afgelope 5 jaar beduidend toegeneem?

Ja	362	86%
Nee	45	11%
Geen opinie	14	3%
Totaal beantwoord	421	100%
Onbeantwoord	13	
Totaal	434	

(Vraelys 1 - Vraag 1.4)

Die meerderheid van die respondente (86%) het aangedui dat die probleme wat hul kliënte (eienaars van klein besighede) tans ondervind, die afgelope 5 jaar beduidend toegeneem het.

Verwys na punt 7.2.3 vir 'n vergelyking tussen die mening van klein praktisyns rakende die probleme wat kliënte (eienaars/bestuur van klein besighede) ondervind, en die probleme wat die eienaars/bestuur van klein besighede self geïdentifiseer het.

7.2.2 Eienaars/bestuur

Die unieke eienskappe van 'n klein maatskappye gee aanleiding tot die probleme en spesiale behoeftes van hierdie besighede (verwys na hoofstuk 4). Die eienaars/bestuur van klein maatskappye het die probleme wat hulle in praktyk ervaar, soos volg geïdentifiseer (verwys na tabel 7.6):

Tabel 7.6 toon dat die voldoening aan regulasies deur 66% van die eienaars/bestuur as wesenlike probleem geïdentifiseer is, en belastingverpligtinge deur 59%. Uit die addisionele kommentaar blyk dit ook duidelik dat die voldoening aan regulasies problematies is vir klein maatskappye. Die volgende word spesifiek vermeld:

“The business environment has become, and continues to become, over-regulated. Significantly more costs are incurred on compliance and regulatory matters (e.g. Accounting fees, audit fees, tax compliance fees) for which the client does not get any extra value.”

Van hierdie respondentgroep het 46% aangedui dat 'n gebrek aan bestuursvaardighede geen probleem is nie, en 45% 'n onvoldoende rekeningkundige stelsel. In die literatuurstudie (verwys na hoofstuk 4), is swak bestuur en 'n gebrek aan bestuursvaardighede (bv. onbevoegdheid van bestuur en 'n gebrek aan bestuursondervinding) as een van die belangrikste redes vir die mislukking van klein besighede aangedui. Dit blyk egter dat eienaars/bestuur nie 'n gebrek aan bestuursvaardighede as 'n wesenlike probleem in die praktyk beskou nie.

Dit is opmerklik dat 'n gebrek aan tegniese vaardighede in rekeningkundige standarde slegs deur 35% van respondente as 'n wesenlike probleem beskou is. Verskeie klein praktisyns het egter aangedui dat hulle nie bereid was om die vraelys aan eienaars/bestuur aan hul kliënte te stuur nie, juis vanweë hul persepsie dat die eienaars/bestuur nie oor die nodige kennis en rekeningkundige vaardighede beskik om die vraelys te beantwoord nie.

Tabel 7.6: Probleme wat eienaars/bestuur van klein besighede ondervind

Rang-orde	Probleem	Gemiddelde	Standaard-afwyking	Mediaan	Frekwensies							
					Geen probleem (1-2)		Nie-wesentliche probleem (3)		Wesentliche probleem (4-5)		Totaal	
1	Voldoening aan regulasies	3.83962 ^a	1.2629	4.0000	17	8%	56	26%	139	66%	212	100%
2	Belastingverpligtinge	3.56132 ^a	1.3029	4.0000	21	10%	66	31%	125	59%	212	100%
3	Werwing van personeel	2.86321 ^b	1.3923	3.0000	51	24%	82	39%	79	37%	212	100%
4	Gebrek aan tegniese vaardighede in rekeningkundige standaarde	2.75000 ^b	1.5573	2.5000	68	32%	70	33%	74	35%	212	100%
5	Kompetisie in die mark	2.71226 ^b	1.2942	3.0000	54	25%	97	46%	61	29%	212	100%
6	Verkryging van finansiering	2.63679 ^b	1.4457	2.0000	66	31%	78	37%	68	32%	212	100%
7	Winsgewendheid en kontantvloei	2.58962 ^b	1.2755	3.0000	61	29%	94	44%	57	27%	212	100%
8	Onvoldoende rekeningkundige stelsel	2.05189 ^c	1.2090	2.0000	95	45%	83	39%	34	16%	212	100%
9	Gebrek aan bestuursvaardighede	1.99528 ^c	1.1744	2.0000	97	46%	88	41%	27	13%	212	100%

(Vraelys 2 - Vraag 1.1)

Friedman-toets (p-waarde < 0.0001);

Verskillende boskrifte (^a – ^c) dui betekenisvolle verskille op die 5% peil aan

Tabel 7.7: Het bogenoemde probleme die afgelope 5 jaar beduidend toegeneem?

Ja	158	77%
Nee	32	16%
Geen opinie	16	7%
Totaal beantwoord	206	<u>100%</u>
Onbeantwoord	6	
Totaal	212	

(Vraelys 2 - Vraag 1.2)

Tabel 7.7 toon dat die meerderheid (77%) van die eienaars die opinie huldig dat die genoemde probleme gedurende die afgelope 5 jaar beduidend toegeneem het.

Die mening van die eienaars/bestuur sal vervolgens vergelyk word met die mening van die klein praktisyns rakende die probleme wat klein maatskappye ondervind.

7.2.3 Vergelyking van resultate

Die resultate van die probleme wat eienaars/bestuur van klein maatskappye ondervind, soos geïdentifiseer deur die klein praktisyns (verwys na tabel 7.5) teenoor die probleme wat eienaars/bestuur self geïdentifiseer het (verwys na tabel 7.6), kan soos volg vergelyk word:

Tabel 7.8: Vergelyking - Probleme wat eienaars/bestuur van klein besighede ondervind

Probleem	Klein praktisyns			Eienaars/bestuur		
	Rang-orde	Gemiddelde	Standaard-afwyking	Rang-orde	Gemiddelde	Standaard-afwyking
Voldoening aan regulasies	1	4.19124	0.9649	1	3.83962	1.2629
Gebrek aan tegniese vaardighede in rekeningkundige standaarde	2	4.18894	1.0708	4	2.75000	1.5573
Belastingverpligtinge	3	3.66359	1.0428	2	3.56132	1.3029
Wingsgewendheid en kontantvloei	4	3.32258	1.0021	7	2.58962	1.2755
Werwing van personeel	5	3.26498	1.0132	3	2.86321	1.3923
Verkryging van finansiering	6	3.11521	1.1616	6	2.63679	1.4457
Onvoldoende rekeningkundige stelsel	7	3.06912	1.2308	8	2.05189	1.2090
Gebrek aan bestuursvaardighede	8	2.97465	1.0818	9	1.99528	1.1744
Kompetisie in die mark	9	2.72581	1.0489	5	2.71226	1.2942

(Vraelys 1 - Vraag 1.3; Vraelys 2 - Vraag 1.1)

Spearman rangkorrelasiekoëffisiënt = 0.833, $p = 0.0102$

Om die wesenlikheid van die probleme wat klein maatskappye ondervind in terme van die menings van die eienaars/bestuur en die klein praktisyns te vergelyk, is 'n rangorde aan die probleme in elke groep toegeken en die Spearman rangkorrelasiekoëffisiënt is gebruik om die twee stelle rangordes te vergelyk. Die Spearman rangkorrelasiekoëffisiënt dui op 'n betekenisvolle korrelasie tussen die twee stelle rangordes en daar is dus 'n groot ooreenstemming tussen die wesenlikheid van die probleme wat klein maatskappye ervaar in terme van die menings van die eienaars/bestuur en die klein praktisyns.

Uit tabel 7.8 blyk dit dat beide die klein praktisyns en eienaars/bestuur die *voldoening aan regulasies* as die grootste probleem beskou. 'n *Gebrek aan tegniese vaardighede in rekeningkundige standaarde* en *belastingverpligtinge* is ook deur die klein praktisyns as belangrike probleme aangedui, terwyl die eienaars/bestuur *belastingverpligtinge* en die

werwing van personeel aangedui het. 'n Gebrek aan tegniese vaardighede in rekeningkundige standaarde word deur eienaars/bestuur slegs vierde in rangorde van wesenskap geplaas. 'n *Gebrek aan bestuursvaardighede* en die rol van *kompetisie in die mark* blyk nie problematies in praktyk te wees nie. Die gebruikers en opstellers van klein maatskappy finansiële state het beide bevestig dat die *voldoening aan regulasies* die belangrikste probleem is. Gedurende die afgelope aantal jare het die rekeningkundige vereistes waaraan klein maatskappye moet voldoen, drasties toegeneem in kompleksiteit en omvang; gevolglik is die koste wat verbonde is aan die voorbereiding van finansiële state wesenlik beïnvloed. Beide respondentgroepe is van mening dat die rekeningkundige vereistes vir klein maatskappye gevolglik hersien behoort te word.

7.2.4 Opsomming: Probleme wat klein entiteite en praktisyns van klein maatskappye ondervind

7.2.4.1 Probleme wat klein praktisyns ondervind

Die grootste probleme wat klein praktisyns ervaar, is (i) regulering en voldoening aan hierdie regulasies en (ii) om op hoogte te bly met rekeningkundige- en auditontwikkelings; 74% van die respondente het die mening uitgespreek dat regulering en voldoening aan hierdie regulasies 'n wesenlike probleem vir die klein praktisyns is, terwyl 65% aangedui het dat om op hoogte te bly met rekeningkundige- en auditontwikkelings 'n wesenlike probleem is. Dit blyk dat die kompetisie van groot audit firmas geen probleem vir klein praktisyns is nie. Die meerderheid van die respondente (92%) is van mening dat hierdie probleme gedurende die afgelope 5 jaar beduidend toegeneem het.

Uit die addisionele kommentaar wat gelewer is, blyk dit duidelik dat die rekeningkundige vereistes waaraan klein maatskappye tans moet voldoen, problematies is en dat hierdie vereistes nie aan die behoeftes van die gebruikers voldoen nie.

Daar is 'n betekenisvolle verband tussen die aantal jare wat die klein praktisyns praktiseer, en die probleme van kompetisie van groot audit firmas, kantoor- en praktykbestuur, en winsgewendheid en kontantvloei. Hierdie probleme blyk groter te wees vir praktisyns wat minder jare praktiseer as vir praktisyns wat langer as 21 jaar in praktyk is. Daar is verder ook 'n betekenisvolle verband tussen die probleem van personeelkewessies en die aantal vennote in die firma, sowel as die persentasie van fooie wat die klein praktisyns van klein

entiteite verdien; hierdie probleem is meer beduidend vir firmas met meer as 11 vennote, waarskynlik omdat die firmas groter is en gevolglik meer personeel in diens het.

7.2.4.2 Probleme wat eienaars/bestuur van klein besighede ondervind

Die grootste probleme wat eienaars/bestuur ervaar, is (i) die voldoening aan regulasies en (ii) belastingverpligtinge. Die voldoening aan regulasies is deur 66% van die eienaars/bestuur as 'n wesenlike probleem geïdentifiseer, en belastingverpligtinge deur 59%.

Die eienaars/bestuur het aangedui dat 'n gebrek aan bestuursvaardighede (46%) en 'n onvoldoende rekeningkundige stelsel (45%) nie 'n belangrike probleem is nie. In die literatuurstudie is swak bestuur en 'n gebrek aan bestuursvaardighede (bv. onbevoegdheid van bestuur en gebrek aan bestuursondervinding) egter as een van die belangrikste redes vir die mislukking van klein besighede aangedui.

Die meerderheid (77%) van die eienaars/bestuur het bevestig dat die genoemde probleme gedurende die afgelope 5 jaar beduidend toegeneem het.

Die Spearman rangkorrelasiekoëffisiënt het 'n betekenisvolle korrelasie aangedui tussen die wesenlikheid van die probleme wat die eienaars/bestuur geïdentifiseer het, en die probleme wat die eienaars/bestuur volgens die klein praktisyns ervaar. Beide die klein praktisyns en eienaars/bestuur het die voldoening aan regulasies as die grootste probleem beskou. 'n Gebrek aan tegniese vaardighede in rekeningkundige standaarde, sowel as belastingverpligtinge is ook deur die klein praktisyns as belangrike probleme aangedui, terwyl die eienaars/bestuur belastingverpligtinge en die werwing van personeel aangedui het. 'n Gebrek aan bestuursvaardighede en die rol van kompetisie in die mark blyk nie problematies te wees in praktyk nie. Die gebruikers van klein maatskappy finansiële state het bevestig dat die voldoening aan regulasies die belangrikste probleem is. Die rekeningkundige vereistes waaraan klein maatskappye moet voldoen, het gedurende die afgelope aantal jare drasties toegeneem in kompleksiteit en omvang; gevolglik is die koste wat verbonde is aan die voorbereiding van finansiële state wesenlik beïnvloed. Ten einde die probleme wat hierdie maatskappye ondervind, aan te spreek, behoort die rekeningkundige vereistes vir klein maatskappye gevolglik hersien en vereenvoudig te word.

7.3 Identifisering van 'n klein entiteit vir rekeningkundige verslagdoeningsdoeleindes

7.3.1 Klein praktisyns

Tabel 7.9: Belangrikheid van faktore vir die identifisering van 'n klein entiteit

	Ja		Nee		Totaal	
	Aantal	Prosent	Aantal	Prosent	Aantal	Prosent
Kompleksiteit van die entiteit (aard van besigheid en transaksies)	256	59%	178	41%	434	100%
Aantal werknemers	181	42%	253	58%	434	100%
Publieke aanspreeklikheid van die entiteit	412	95%	22	5%	434	100%
Eienaarstruktuur	337	78%	97	22%	434	100%
Risiko profiel	246	57%	188	43%	434	100%
Die aantal gebruikers van finansiële state	248	57%	186	43%	434	100%
Totale omset	344	79%	90	21%	434	100%
Totale batewaarde	157	36%	277	64%	434	100%
Gebruikersbehoefte (of gebruikers finansiële state benodig en verstaan)	276	64%	158	36%	434	100%

(Vraelys 1 - Vraag 2.1)

Die klein praktisyns, as opstellers van klein maatskappy finansiële state, het die publieke aanspreeklikheid van die entiteit (95%), totale omset (79%) en die eienaarstruktuur (78%) aangedui as die belangrikste faktore vir die identifisering van 'n klein entiteit; verder is 64% van die klein praktisyns van mening dat gebruikersbehoefte (die vraag of gebruikers finansiële state benodig en verstaan) in ag geneem moet word wanneer 'n klein entiteit geïdentifiseer word. Soos in hoofstuk 4 (verwys na punt 4.3.2) bespreek, kan kwalitatiewe en/of kwantitatiewe kriteria gebruik word om 'n klein entiteit vir rekeningkundige verslagdoeningsdoeleindes te definieer. Die publieke aanspreeklikheid van 'n entiteit, sowel as die eienaarstruktuur daarvan, verteenwoordig kwalitatiewe maatstawwe, terwyl die totale omset 'n kwantitatiewe maatstaf is. *Klein entiteit* word in verskeie internasionale definisies omskryf deur beide kwalitatiewe en kwantitatiewe maatstawwe in te sluit (verwys ook na hoofstuk 4, afdeling 4.5.6).

Die bogenoemde vraag het aanleiding gegee tot verskeie addisionele kommentaar, wat die volgende insluit:

- “It is very simple - for non-public interest entities - let the shareholders decide.
- IFRS for SMEs is far too complicated, and is not understood by the clients at all.
- Most SME clients do not understand financial statements.
- One needs to understand who is using the accounts and the method they use to measure their profitability.
- Ownership structure and number of users should be the major factors used to identify a SME for financial reporting purposes.
- Users are not concerned with the layout of financial statements. They merely want to know how the income and expenses are arrived at.
- SME owners are financially illiterate. They don’t understand the AFS, they don’t want IFRS and expansive AFS and they don’t want to pay for it.”

Uit die addisionele kommentaar, blyk dit duidelik dat die klein praktisyns nie tevrede is met die wyse waarop ’n klein entiteit tans vir rekeningkundige verslagdoeningsdoeleindes geïdentifiseer word nie. Dit blyk verder ook dat die klein praktisyns van mening is dat die *IFRS for SMEs* nie die verslagdoeningsklas van klein maatskappye verlig nie.

’n Studie wat gedurende 2006 deur Stainbank en Wells (2007:49) in Suid-Afrika onderneem is, sluit die opinies van 64 geregistreeerde rekenmeesters en ouditeure in. Laasgenoemde skrywers kom tot die gevolgtrekking dat ’n enkele faktor nie voldoende is om entiteite wat gedifferensieerde verslagdoening behoort toe te pas, te identifiseer nie, maar dat ’n kombinasie van die grootte van die entiteit (omset), die ondernemingsvorm (publieke aanspreeklikheid) en die aantal gebruikers van die finansiële state waarskynlik die beste oplossing bied.

Soos aangetoon in tabel 7.9, is die publieke aanspreeklikheid van ’n entiteit en totale omset ook volgens hierdie studie die belangrikste faktore vir die identifisering van ’n klein entiteit, terwyl 57% van die respondente die aantal gebruikers van finansiële state as faktor aangedui het. Die resultate van hierdie navorsingstudie en die Stainbank en Wells-studie stem dus ooreen.

Verwys na punt 7.3.5 vir ’n vergelyking van die bogenoemde resultate met ander respondentgroepe.

7.3.2 Eienaars/bestuur

Tabel 7.10: Belangrikheid van faktore vir die identifisering van 'n klein entiteit

	Ja		Nee		Totaal	
Kompleksiteit van die entiteit (aard van besigheid en transaksies)	59	28%	152	72%	211	100%
Aantal werknemers	108	51%	103	49%	211	100%
Publieke aanspreeklikheid van die entiteit	152	72%	59	28%	211	100%
Eienaarstruktuur	146	69%	65	31%	211	100%
Risiko profiel	51	24%	160	76%	211	100%
Die aantal gebruikers van finansiële state	114	54%	97	46%	211	100%
Totale omset	133	63%	78	37%	211	100%
Totale batewaarde	95	45%	116	55%	211	100%
Gebruikersbehoefte (of gebruikers finansiële state benodig en verstaan)	95	45%	116	55%	211	100%
Totaal beantwoord					211	
Onbeantwoord					1	
Totaal					212	

(Vraelys 2 - Vraag 2.1)

Die eienaars/bestuur het aangedui dat die publieke aanspreeklikheid van 'n entiteit (72%), die eienaarstruktuur (69%) en totale omset (63%) die belangrikste faktore is vir die identifisering van 'n klein entiteit. Eienaars/bestuur beskou dus beide kwalitatiewe en kwantitatiewe maatstawwe as belangrike faktore vir die identifisering van 'n klein entiteit. Die risiko profiel (24%) en die kompleksiteit van die entiteit (28%) word nie deur die eienaars/bestuur as belangrike faktore vir die identifisering van 'n klein entiteit vir rekeningkundige verslagdoeningsdoeleindes beskou nie.

Verwys na punt 7.3.5 vir 'n vergelyking van die bogenoemde resultate met ander respondentgroepe.

7.3.3 Finansiële instellings

Tabel 7.11: Faktore vir die identifisering van 'n klein entiteit

	Ja		Nee		Totaal	
Kompleksiteit van die entiteit (aard van besigheid en transaksies)	4	80%	1	20%	5	100%
Aantal werknemers	4	80%	1	20%	5	100%
Publieke aanspreeklikheid van die entiteit	0	0%	5	100%	5	100%
Eienaarstruktuur	4	80%	1	20%	5	100%
Die aantal gebruikers van finansiële state	0	0%	5	100%	5	100%
Totale omset	5	100%	0	0%	5	100%
Totale batewaarde	2	40%	3	60%	5	100%
Gebruikersbehoefes (of gebruikers finansiële state benodig en verstaan)	1	20%	4	80%	5	100%

(Vraelys 3 - Vraag 1.1)

Die bogenoemde tabel toon aan dat finansiële instellings totale omset (100%), die kompleksiteit van die entiteit (80%), die aantal werknemers (80%) en die eienaarstruktuur (80%) as die belangrikste faktore vir die identifisering van 'n klein entiteit beskou. Beide kwalitatiewe en kwantitatiewe maatstawwe word weereens as belangrike faktore vir die identifisering van 'n klein entiteit beskou. Daar behoort egter in gedagte gehou te word dat finansiële instellings slegs gemoeid is met finansieringsbesluite en nie met die rekeningkundige verslagdoening nie.

Dit is interessant om te let dat finansiële instellings geen waarde heg aan die publieke aanspreeklikheid van die entiteit nie, terwyl dit deur beide klein praktisyns en eienaars/bestuur as 'n bepalende faktor geïdentifiseer is.

Verwys na punt 7.3.5 vir 'n vergelyking van die bogenoemde resultate met ander respondentgroepe.

7.3.4 Die Suid-Afrikaanse Inkomstediens

Tabel 7.12: Faktore vir die identifisering van 'n klein entiteit

	Ja	Nee
Kompleksiteit van die entiteit (aard van besigheid en transaksies)		x
Aantal werknemers		x
Publieke aanspreeklikheid van die entiteit		x
Eienaarstruktuur		x
Risiko profiel		x
Die aantal gebruikers van finansiële state		
Totale omset	x	
Totale batewaarde		x
Gebruikersbehoefes (of gebruikers finansiële state benodig en verstaan)		x

(Vraelys 4 - Vraag 1.1)

Die SAID verwys na 'n *kleinsakekorporasie*, vir belastingdoeleindes. Hierdie entiteite kwalifiseer vir verskillende voordele ingevolge die Inkomstebelastingwet (2008), byvoorbeeld 'n onmiddellike 100%-slytasietoelaag ten opsigte van kwalifiserende vervaardigingsbates. Die identifisering van klein entiteite deur die SAID word deur die vereistes van die Inkomstebelastingwet (2008) bepaal. 'n *Kleinsakekorporasie* word in artikel 12E van die Inkomstebelastingwet (2008) omskryf as 'n beslote korporasie, privaatmaatskappy of koöperasie, waarvan alle aandeelhouders te alle tye gedurende die jaar natuurlike persone is; daarbenewens moet daar ook aan die volgende vereistes voldoen word:

- Die bruto inkomste van die korporasie, vir die jaar, moet minder as R14 miljoen wees;
- 'n Lid of aandeelhouer mag nie gedurende enige stadium deur die jaar 'n belang in enige ander maatskappy besit nie (enkele uitsonderings geld);
- Die maatskappy mag nie 'n persoonlike diensverskaffer, soos in die Vierde Bylae omskryf, wees nie; en
- Nie meer as 20% van die totale bedrag ontvang of toegeval aan die maatskappy mag gesamentlik uit beleggingsinkomste en inkomste uit die lewering van 'n persoonlike diens verkry word nie.

Die SAID het slegs totale omset (kwantitatiewe maatstaf) as bepalende faktor vir die identifisering van 'n klein entiteit aangedui.

7.3.5 Vergelyking van resultate

Die faktore vir die identifisering van 'n klein entiteit soos geïdentifiseer deur die klein praktisyns, vergelyk soos volg met die faktore wat deur die eienaars/bestuur geïdentifiseer is:

Tabel 7.13: Vergelyking - Belangrikheid van faktore vir die identifisering van 'n klein entiteit

Faktore	Klein praktisyns		Eienaars/bestuur	
	Aantal	%	Aantal	%
Publieke aanspreeklikheid van die entiteit	412	17%	151	16%
Totale omset	344	14%	133	14%
Eienaarstruktuur	337	14%	145	15%
Gebruikersbehoefes (of gebruikers finansiële state benodig en verstaan)	276	11%	95	10%
Kompleksiteit van die entiteit (aard van besigheid en transaksies)	256	11%	59	6%
Die aantal gebruikers van finansiële state	248	10%	114	12%
Risiko profiel	246	10%	50	5%
Aantal werknemers	181	7%	108	12%
Totale batewaarde	157	6%	94	10%
Totaal	2 457	100%	949	100%

(Vraelys 1 - Vraag 2.1; Vraelys 2 - Vraag 2.1)

Aantal = aantal respondente wat “Ja” geantwoord het

% = persentasie van totale aantal respondente wat “Ja” geantwoord het

Die respondente is versoek om die faktore aan te dui wat in ag geneem behoort te word wanneer 'n klein entiteit geïdentifiseer word. Geen beperking is op die aantal faktore gestel waarop die respondente 'n ja-antwoord kon aandui nie. Ten einde 'n vergelyking tussen die klein praktisyns en die eienaars/bestuur te tref, is die totale aantal ja-antwoorde vir elke faktor bereken en uitgedruk as 'n persentasie van die totale aantal ja-antwoorde. Publieke aanspreeklikheid van die entiteit is byvoorbeeld deur 412 klein praktisyns aangedui as faktor wat in ag geneem behoort te word wanneer 'n klein entiteit geïdentifiseer word; dus verteenwoordig dit 17% (412/2,457) van die totale aantal faktore.

Uit die bogenoemde tabel, blyk dit dat die belangrikste drie faktore vir die identifisering van 'n klein entiteit, vir beide die klein praktisyns en die eienaars/bestuur, die publieke aanspreeklikheid van die entiteit, die totale omset en die eenaarstruktuur is. Die totale omset en die eenaarstruktuur is ook as belangrike faktore geïdentifiseer deur finansiële instellings. Geen van die finansiële instellings het egter die publieke aanspreeklikheid van die entiteit as faktor geïdentifiseer nie; dit is waarskynlik die geval aangesien finansiële instellings slegs gemoeid is met finansieringsbesluite en nie met die rekeningkundige verslagdoening van die klein entiteit nie. Totale omset is ook die enigste faktor wat deur die SAID gebruik word vir die identifisering van 'n klein entiteit vir belastingdoeleindes.

7.3.6 Opsomming: Identifisering van 'n klein entiteit vir rekeningkundige verslagdoeningsdoeleindes

Die klein praktisyns het die publieke aanspreeklikheid van die entiteit (95%), die totale omset (79%) en die eenaarstruktuur (78%) as die belangrikste faktore vir die identifisering van 'n klein entiteit geïdentifiseer. 'n Totaal van 64% van die klein praktisyns is van mening dat die gebruikersbehoefte (die vraag of gebruikers finansiële state benodig en verstaan) in ag geneem moet word wanneer 'n klein entiteit geïdentifiseer word. Dit verteenwoordig 'n kombinasie van kwalitatiewe en kwantitatiewe kriteria vir die identifisering van 'n klein entiteit vir rekeningkundige verslagdoeningsdoeleindes. Die publieke aanspreeklikheid van 'n entiteit, sowel as die eenaarstruktuur, verteenwoordig kwalitatiewe maatstawwe, terwyl die totale omset 'n kwantitatiewe maatstaf is.

Volgens die eienaars/bestuur, is die publieke aanspreeklikheid van 'n entiteit (72%), die eenaarstruktuur (69%) en die totale omset (63%) die belangrikste faktore vir die identifisering van 'n klein entiteit. Weereens word beide kwalitatiewe en kwantitatiewe maatstawwe as belangrike faktore vir die identifisering van 'n klein entiteit beskou.

Die finansiële instellings het die totale omset (100%), die kompleksiteit van die entiteit (80%), die aantal werknemers (80%) en die eenaarstruktuur (80%) as die belangrikste faktore vir die identifisering van 'n klein entiteit geïdentifiseer. Die SAID gebruik slegs totale omset vir die identifisering van 'n klein entiteit (vir belastingdoeleindes), in ooreenstemming met die vereistes van die Inkomstebelastingwet (2008).

7.3 Gebruike en voordele van klein maatskappy finansiële state

7.4.1 Klein praktisyns

Tabel 7.14: Potensiële gebruikers van klein maatskappy finansiële state

	Ja		Nee		Soms		Weet nie		Totaal	
Klante	11	2%	339	78%	75	17%	9	3%	434	100%
Werknemers	2	1%	396	91%	31	7%	5	1%	434	100%
Finansiële instellings	381	88%	1	0%	52	12%	0	-	434	100%
Staatsinstellings (nie die SAID nie)	151	35%	103	24%	173	40%	7	1%	434	100%
Beleggers	37	9%	300	69%	88	20%	9	2%	434	100%
Eienaars/bestuur	139	32%	145	33%	142	33%	8	2%	434	100%
Voornemende beleggers/analiste	351	81%	26	6%	57	13%	0	-	434	100%
Publiek	6	1%	411	95%	15	3%	2	1%	434	100%
Die SAID	395	91%	12	3%	25	6%	2	-	434	100%
Verskaffers	38	9%	214	49%	167	39%	15	3%	434	100%

(Vraelys 1 - Vraag 3.1)

Tabel 7.14 toon aan dat 91% van die klein praktisyns die SAID, 88% die finansiële instellings en 81% die voornemende beleggers/analiste as potensiële gebruikers van klein maatskappy finansiële state geïdentifiseer het. Daar is verder aangedui dat die publiek (95%), werknemers (91%) en klante (78%) nie as gebruikers van klein maatskappy finansiële state beskou word nie. Dit is interessant om te let dat 81% van die klein praktisyns van mening is dat voornemende beleggers/analiste wel potensiële gebruikers van klein maatskappy finansiële state is, terwyl slegs 9% van die klein praktisyns die mening huldig dat beleggers potensiële gebruikers is.

Die literatuurstudie (verwys na hoofstuk 3.4) bevestig ook dat eienaars/bestuur, leners en owerhede (inkomstedienste) as die primêre gebruikers van klein maatskappy finansiële state geïdentifiseer is. Die klein praktisyns beskou slegs die SAID (inkomstediens) en finansiële instellings (leners) as gebruikers, en nie eienaars/bestuur nie. Hierdie resultate

stem ooreen met dié van 'n studie van McCahey (1989:37), wat ook finansiële instellings (leners) en die owerhede (vir inkomstebelastingdoeleindes) as die belangrikste gebruikers van klein maatskappy finansiële state geïdentifiseer het. McCahey (1989:36) meld dat eienaars wat by die bestuur van die entiteit betrokke is, in 'n posisie is om addisionele inligting te bekom; gevolglik steun hierdie eienaars nie op gepubliseerde finansiële verslae vir inligting nie. Eienaars wat betrokke is by die bestuur, is dus nie 'n *eksterne gebruiker* nie; gevolglik sal slegs die eienaars wat nie by die bestuur betrokke is nie, die finansiële state gebruik om die bestuur se rentmeesterskap te beoordeel (CICA, 2002:33). Uit die addisionele kommentaar blyk dit ook dat die rekeningkundige vereistes te omvattend is vanweë die beperkte groep van gebruikers van klein maatskappy finansiële state, terwyl sommige klein praktisyns die mening huldig dat die eienaars nie die finansiële state verstaan nie. Die volgende stelling is onder andere gemaak: “For privately owned businesses even IFRS for SMEs is an overkill and a lot of the disclosure requirements result in the business owner not being able to understand the financials.”

Die volgende twee tabelle toon eerstens die voordele van finansiële state vir die gebruikers en tweedens die invloed van finansiële state op die ekonomiese besluite wat eienaars/bestuur neem, soos geïdentifiseer deur die praktisyns as opstellers van finansiële state van klein maatskappye.

Tabel 7.15: Voordele van finansiële state vir gebruikers

Rang-orde	Voordele	Gemiddelde	Standaard-afwyking	Mediaan	Frekwensies							
					Geen voordeel		Voordelig		Baie voordelig		Totaal	
1	Belastingdoeleindes	4.47235 ^a	0.8626	5.0000	6	1%	49	12%	379	87%	434	100%
2	Vir die verkryging van finansiering vanaf finansiële instellings	4.26267 ^a	0.8914	5.0000	4	1%	78	18%	352	81%	434	100%
3	Finansiële state word op 'n onafhanklike basis voorberei	3.57834 ^b	1.3036	4.0000	40	9%	152	35%	242	56%	434	100%
4	Die opstel van finansiële state dui op goeie dissipline	3.52535 ^b	1.3092	4.0000	50	12%	141	32%	243	56%	434	100%
5	Beoordeling van prestasie van die entiteit	3.18894 ^c	1.1835	3.0000	39	9%	226	52%	169	39%	434	100%
6	Bepaling van solvabiliteit/likwiditeit (vermoë om skuld terug te betaal) van entiteit	2.93779 ^{c/d}	1.2113	3.0000	66	15%	231	53%	137	32%	434	100%
7	Beplanning en bestuursbesluite berus op finansiële state	2.71659 ^d	1.3003	3.0000	97	22%	218	50%	119	28%	434	100%
8	Vir die vergelyking van resultate met ander entiteite	1.86866 ^e	1.1224	1.0000	220	51%	173	40%	41	9%	434	100%

(Vraelys 1 - Vraag 3.2)

 Friedman-toets (p-waarde < 0.0001); Verskillende boskrifte (^a – ^e) dui betekenisvolle verskille op die 5% peil aan

Tabel 7.16: Die invloed van finansiële state op die ekonomiese besluite wat eienaars/bestuur neem

Rang- orde	Voordele	Gemiddelde	Standaard- afwyking	Mediaan	Frekwensies							
					Geen invloed		Nie- wesentliche invloed		Wesentliche invloed		Totaal	
1	Lenings-/ finansieringsbesluite	3.26498 ^a	1.3866	3.0000	65	15%	165	38%	204	47%	434	100%
2	Dividendbesluite	3.12442 ^a	1.4379	3.0000	92	21%	142	33%	200	46%	434	100%
3	Direkteursvergoeding	2.65438 ^b	1.4045	3.0000	127	29%	174	40%	133	31%	434	100%
4	Personeelvergoeding	2.35023 ^c	1.1501	2.0000	133	31%	229	53%	72	16%	434	100%
5	Kapitaalbesteding	2.30876 ^c	1.1276	2.0000	124	29%	253	58%	57	13%	434	100%
6	Kontantbestuur	2.21198 ^c	1.1835	2.0000	148	34%	231	53%	55	13%	434	100%

(Vraelys 1 - Vraag 3.3)

Friedman-toets (p-waarde < 0.0001);

Verskillende boskrifte (^a – ^c) dui betekenisvolle verskille op die 5% peil aan

Die voordele wat finansiële state vir die gebruikers daarvan inhou, dui ook op die redes waarom dit opgestel word; dus, die doel van finansiële verslagdoening. Soos in hoofstuk 2 aangetoon, is die doel van finansiële state die voorsiening van inligting oor die finansiële stand, prestasie en kontantvloei van die onderneming, wat nuttig is vir die gebruikers daarvan wanneer ekonomiese besluite geneem word.

Die belangrikste voordele van finansiële state vir gebruikers, soos aangedui deur die klein praktisyns in tabel 7.15, is dat die finansiële state opgestel word vir belastingdoeleindes (87%) en die verkryging van finansiering (81%). Die feit dat finansiële state op 'n onafhanklike basis voorberei word en dat die opstel van finansiële state op goeie dissipline dui, is ook deur die meerderheid (56%) van die klein praktisyns as voordele aangedui. Volgens 51% van die klein praktisyns, hou die vergelyking van die entiteit se resultate met ander entiteite geen voordeel in nie.

Tabel 7.16 toon aan dat die finansiële state van 'n klein entiteit 'n invloed uitoefen op die lenings-/finansieringsbesluite (47%) en dividendbesluite (46%) van eienaars/bestuur. Volgens 34% van die klein praktisyns, het die finansiële state geen invloed op die kontantbestuur van die klein entiteit nie, en volgens 31% geen invloed op personeelvergoeding nie. Dit wil voorkom asof die klein praktisyns van mening is dat die finansiële state nie inligting voorsien wat nuttig is vir die eienaars wanneer ekonomiese besluite geneem word nie, aangesien geen van die ekonomiese besluite wat deur die eienaars/bestuur geneem word, deur die meerderheid van die klein praktisyns geïdentifiseer is nie (wesentliche invloed, sowel as geen invloed).

In die addisionele kommentaar maak 'n praktisyn die volgende stelling: "Financial statements are largely historical and have very little influence on operating decisions." Dit kan egter ook daarop dui dat die klein praktisyns nie weet watter ekonomiese besluite die eienaars/bestuur wel op die finansiële state baseer nie.

7.4.2 Eienaars/bestuur

Tabel 7.17: Potensiële gebruikers van klein maatskappy finansiële state

	Ja		Nee		Soms		Weet nie		Totaal	
Klante	5	2%	192	91%	15	7%	0	0%	212	100%
Werknemers	157	74%	16	8%	38	18%	1	0%	212	100%
Finansiële instellings	41	19%	138	65%	31	15%	2	1%	212	100%
Staatsinstellings (nie die SAID nie)	50	24%	116	55%	41	19%	5	2%	212	100%
Beleggers	191	90%	10	5%	10	5%	0	0%	212	100%
Eienaars/bestuur	199	94%	6	3%	6	3%	1	0%	212	100%
Voornemende beleggers/analiste	23	11%	147	69%	34	16%	8	4%	212	100%
Publiek	2	1%	207	98%	2	1%	1	0%	212	100%
Die SAID	20	10%	151	71%	39	18%	2	1%	212	100%
Verskaffers	9	4%	177	83%	20	10%	6	3%	212	100%

(Vraelys 2 - Vraag 3.1)

Die eienaars/bestuur het hulself (94%), beleggers (90%) en werknemers (74%) as potensiële gebruikers van klein maatskappy finansiële state geïdentifiseer. Daar word aangedui dat die publiek (98%), klante (91%) en verskaffers (83%) nie gebruikers van klein maatskappy finansiële state is nie. Eienaars/bestuur is dus van mening dat hulle self die belangrikste gebruiker van die klein maatskappy se finansiële state is, terwyl die klein praktisyns egter van mening is dat eienaars/bestuur nie 'n *gebruiker* is nie.

Die volgende twee tabelle toon eerstens die voordele van finansiële state vir die gebruikers, en tweedens die invloed van finansiële state op die ekonomiese besluite wat eienaars/bestuur neem.

Tabel 7.18: Voordele van finansiële state vir gebruikers

Rang-orde	Voordele	Gemiddelde	Standaard-afwyking	Mediaan	Frekwensies							
					Geen voordeel		Voordelig		Baie voordelig		Totaal	
1	Vir die vergelyking van resultate met ander entiteite	4.36792 ^a	0.9670	5.0000	7	3%	26	12%	179	85%	212	100%
2	Finansiële state word op 'n onafhanklike basis voorberei	3.79245 ^{a/b}	1.4650	4.0000	31	15%	43	20%	138	65%	212	100%
3	Beplanning en bestuursbesluite berus op finansiële state	3.61321 ^b	1.3389	4.0000	24	11%	62	29%	126	60%	212	100%
4	Vir die verkryging van finansiering vanaf finansiële instellings	3.16509 ^{b/c}	1.4129	3.0000	38	18%	79	37%	95	45%	212	100%
5	Die opstel van finansiële state dui op goeie dissipline	3.15566 ^{b/c}	1.4339	3.0000	42	20%	70	33%	100	47%	212	100%
6	Beoordeling van prestasie van die entiteit	2.89151 ^{c/d}	1.5432	3.0000	63	30%	63	30%	86	40%	212	100%
7	Bepaling van solvabiliteit/likwiditeit (vermoë om skuld terug te betaal) van entiteit	2.57075 ^d	1.4796	2.0000	75	35%	75	35%	62	30%	212	100%
8	Belastingdoeleindes	1.84434 ^e	1.2157	1.0000	125	59%	61	29%	26	12%	212	100%

(Vraelys 2 - Vraag 3.2)

Friedman-toets (p-waarde < 0.0001);

 Verskillende boskrifte (^a – ^e) dui betekenisvolle verskille op die 5% peil aan

Tabel 7.19: Die invloed van finansiële state op die ekonomiese besluite wat eienaars/bestuur neem

Rang- orde	Voordele	Gemiddelde	Standaard- Afwyking	Mediaan	Frekwensies							
					Geen Invloed		Nie- wesenlike invloed		Wesenlike Invloed		Totaal	
1	Lenings-/ finansieringsbesluite	3.03774 ^a	1.6140	3.0000	62	29%	59	28%	91	43%	212	100%
2	Dividendbesluite	2.84434 ^{a/b}	1.6084	3.0000	75	35%	49	23%	88	42%	212	100%
3	Kontantbestuur	2.52358 ^b	1.4907	2.0000	78	37%	78	37%	56	26%	212	100%
4	Personeelvergoeding	2.49057 ^b	1.5316	2.0000	86	41%	65	30%	61	29%	212	100%
5	Kapitaalbesteding	2.43396 ^b	1.3562	2.0000	73	35%	94	44%	45	21%	212	100%
6	Direkteursvergoeding	2.41038 ^b	1.5165	2.0000	96	45%	59	28%	57	27%	212	100%

(Vraelys 2 - Vraag 3.3)

Friedman-toets (p-waarde < 0.0001);

Verskillende boskrifte (^a – ^b) dui betekenisvolle verskille op die 5% peil aan

Volgens die eienaars/bestuur, is die belangrikste voordele (tabel 7.18) van finansiële state vir die gebruikers, dat dit gebruik kan word vir die vergelyking van resultate met ander entiteite (85%), die feit dat finansiële state op 'n onafhanklike basis voorberei word (65%) en dat beplanning en bestuursbesluite op die finansiële state berus (60%). Uit die addisionele kommentaar blyk die belangrikheid van maandelikse bestuurstate duidelik wanneer die volgende stellings, onder andere, gemaak word:

- “Benefits of financial statements are limited. More benefits obtained from monthly management accounts ...
- Management accounts are sufficient for running the business.
- Management accounts are adequate for planning and management decisions.”

Maandelikse bestuurstate is dus baie belangrik vir die eienaars/bestuur en baie bestuursbesluite berus hierop en nie noodwendig op die finansiële jaarstate nie. Tabel 7.18 toon ook dat 59% van die respondente van mening is dat finansiële state geen voordeel met betrekking tot belastingdoeleindes inhou nie. 'n Studie deur Kruger (2004:164) gedurende 2004, het egter bevind dat lede van beslote korporasies in Suid-Afrika die belangrikste gebruike van beslote korporasies se finansiële state geïdentifiseer het as, eerstens vir die verkryging van finansiering en tweedens vir die berekening van belasting. Die rede waarom respondente van mening is dat finansiële state geen voordeel vir belastingdoeleindes inhou nie, is waarskynlik omdat die belastingvereistes sedert 2004 gewysig is (verwys na punt 7.6.4 vir 'n volledige bespreking hiervan).

Tabel 7.19 toon aan dat die finansiële state van 'n klein entiteit 'n invloed op die lenings-/finansieringsbesluite (43%) en dividendbesluite (42%) van eienaars/bestuur uitoefen. Volgens 45% van die eienaars, het die finansiële state geen invloed op direkteursvergoeding nie en volgens 41% het dit geen invloed op personeelvergoeding nie. Geen van die ekonomiese besluite is deur die meerderheid van die eienaars/bestuur (meer as 50%) aangedui nie, en dit wil voorkom asof die finansiële state nie 'n wesenlike invloed op die ekonomiese besluitnemingsproses van die eienaars/bestuur uitoefen nie. In die addisionele kommentaar het verskeie eienaars vermeld dat hulle slegs maandelikse bestuurstate vir die genoemde doeleindes gebruik. Die eienaars meld ook dat die inligting in finansiële state meestal verouderd is wanneer dit ontvang word. Dit blyk gevolglik dat eienaars/bestuur, wat as 'n *primêre gebruiker* van klein maatskappy finansiële state beskou word, nie die finansiële state in praktyk vir ekonomiese besluitnemingsdoeleindes gebruik nie. Soos reeds vermeld (verwys na punt 7.4.1), is die doel van finansiële state die voorsiening van finansiële inligting wat nuttig is vir die gebruikers daarvan wanneer

ekonomiese besluite geneem word. Dit blyk dus dat klein maatskappy finansiële state tans nie aan die doel van rekeningkundige inligting voldoen nie.

7.4.3 Vergelyking van resultate

Die voordele van klein maatskappy finansiële state en die invloed daarvan op ekonomiese besluite, kan soos volg vergelyk word met betrekking tot die klein praktisyns en die eienaars/bestuur:

Tabel 7.20: Vergelyking – Voordele van finansiële state

Voordele	Klein praktisyns			Eienaars/bestuur		
	Rang-orde	Gemiddelde	Standaard-afwyking	Rang-orde	Gemiddelde	Standaard-afwyking
Belastingdoeleindes	1	4.47235	0.8626	8	1.84434	1.2157
Vir die verkryging van finansiering vanaf finansiële instellings	2	4.26267	0.8914	4	3.16509	1.4129
Finansiële state word op 'n onafhanklike basis voorberei	3	3.57834	1.3036	2	3.79245	1.4650
Die opstel van finansiële state dui op goeie dissipline	4	3.52535	1.3092	5	3.15566	1.4339
Beoordeling van prestasie van entiteit	5	3.18894	1.1835	6	2.89151	1.5432
Bepaling van solvabiliteit/likwiditeit (vermoë om skuld terug te betaal) van die entiteit	6	2.93779	1.2113	7	2.57075	1.4796
Beplanning en bestuursbesluite berus op finansiële state	7	2.71659	1.3003	3	3.61321	1.3389
Vergelyking van resultate met ander entiteite	8	1.86866	1.1224	1	4.36792	0.9670

(Vraelys 1 - Vraag 3.2; Vraelys 2 - Vraag 3.2)

Spearman rangkorrelasiekoëffisiënt = -0.45238, $p = 0.2604$

Die Spearman rangkorrelasiekoëffisiënt is nie betekenisvol nie; gevolglik is daar nie 'n ooreenstemming tussen die voordele wat die klein praktisyns en die eienaars/bestuur aangedui het nie.

Die enigste voordele wat, volgens tabel 7.20, vir beide respondentgroepe belangrik blyk te wees, is dat finansiële state op 'n onafhanklike basis (rangorde 3 by klein praktisyns en 2 by eienaars/bestuur) en vir die verkryging van finansiering vanaf finansiële instellings voorberei word (rangorde 2 by klein praktisyns en 4 by eienaars). Die voordeel wat volgens die klein praktisyns die belangrikste is (naamlik belastingdoeleindes), word deur die eienaars gesien as die minste belangrik. Volgens die eienaars is die belangrikste voordeel van finansiële state die vergelyking van resultate met ander entiteite, terwyl dit volgens die klein praktisyns die minste belangrik is.

Die bogenoemde voordele van finansiële state verwys na die inligtingsbehoefte van die gebruikers van finansiële state. Dit is duidelik dat die verskillende respondentgroepe (gebruikers van klein maatskappy finansiële state) verskillende inligtingsbehoefte het. Die algemene inligtingsbehoefte van gebruikers (verwys na hoofstuk 3.3.1) behels dat verskillende gebruikers met verskillende bedoelinge, verskillende inligting in verband met dieselfde items kan vereis. Verskillende gebruikers sal ook verskillende grade van ingewikkelde en omvangryke inligting vereis, terwyl die mate van begrip van die inligting ook sal verskil onder gebruikers.

In hoofstuk 3.3.1. word ook vermeld dat gebruikers met dieselfde inligtingsbehoefte verskillende behoeftes vir verslagdoening kan hê as gevolg van alternatiewe bronne van inligting, byvoorbeeld gebruikers wat toegang het tot bestuur en reeds sekere inligting tot hul beskikking het. Die inligtingsbehoefte van gebruikers verskil beduidend in praktyk en dit behoort in ag geneem te word in die voorstel van 'n toepaslike gedifferensieerde verslagdoeningstelsel.

Die invloed van finansiële state op ekonomiese besluite, kan soos volg vergelyk word met betrekking tot die klein praktisyns en die eienaars/bestuur (tabel 7.21):

Tabel 7.21: Vergelyking – Invloed van finansiële state op ekonomiese besluite

Ekonomiese besluite	Klein praktisyns			Eienaars/bestuur		
	Rang-orde	Gemiddelde	Standaard-Afwyking	Rang-orde	Gemiddelde	Standaard-afwyking
Lenings-/finansieringsbesluite	1	3.26498	1.3866	1	3.03774	1.6140
Dividendbesluite	2	3.12442	1.4379	2	2.84434	1.6084
Direkteursvergoeding	3	2.65438	1.4045	6	2.41038	1.5165
Personeelvergoeding	4	2.35023	1.1501	4	2.49057	1.5316
Kapitaalbesteding	5	2.30876	1.1276	5	2.43396	1.3562
Kontantbestuur	6	2.21198	1.1835	3	2.52358	1.4907

(Vraelys 1 - Vraag 3.3; Vraelys 2 - Vraag 3.3)

Spearman rangkorrelasiekoëffisiënt = 0.63775, $p = 0.1731$

Hoewel die Spearman rangkorrelasiekoëffisiënt nie betekenisvol is nie, is daar 'n redelike hoë korrelasie tussen die ekonomiese besluite van die klein praktisyns en die eienaars/bestuur. Beide respondentgroepe het lenings-/finansieringsbesluite en dividendbesluite aangedui as die belangrikste ekonomiese besluite waarop finansiële state 'n invloed uitoefen. Die gemiddeldes toon ook aan dat hierdie twee ekonomiese besluite beduidend belangriker is as die res van die besluite. Die klein praktisyns het direkteursvergoeding derde gelys, terwyl kontantbestuur aangedui word as die besluit waarop finansiële state die kleinste invloed het. Die eienaars/bestuur het egter kontantbestuur as derde rangorde aangedui en direkteursvergoeding geïdentifiseer as die besluit waarop finansiële state die kleinste invloed het.

Uit tabel 7.19 het dit egter geblyk dat ekonomiese besluitneming nie hoofsaaklik op finansiële state gebaseer word nie, maar dat die eienaars/bestuur eerder maandelikse bestuurstate gebruik. Dit beklemtoon die belangrikheid van maandelikse bestuurstate, eerder as finansiële state, vir ekonomiese besluitnemingsdoeleindes van eienaars/bestuur in die praktyk.

7.4.4 Opsomming: Gebruike en voordele van klein maatskappy finansiële state

7.4.4.1 Potensiële gebruikers van klein maatskappy finansiële state

Die klein praktisyns het die SAID (91%), finansiële instellings (88%) en voornemende beleggers/analiste (81%) as potensiële gebruikers van klein maatskappy finansiële state geïdentifiseer. Daar is verder aangedui dat die publiek (95%), werknemers (91%) en klante (78%) nie as gebruikers van klein maatskappy finansiële state beskou word nie; verder beskou die klein praktisyns ook nie die eienaars/bestuur as 'n *primêre gebruiker* nie.

Die eienaars/bestuur het hulself (94%), beleggers (90%) en werknemers (74%) as potensiële gebruikers van klein maatskappy finansiële state geïdentifiseer. Daar word aangedui dat die publiek (98%), klante (91%) en verskaffers (83%) nie gebruikers van klein maatskappy finansiële state is nie. Die eienaars/bestuur is dus van mening dat hulle self die belangrikste *gebruiker* van hul klein maatskappy finansiële state is, terwyl die klein praktisyns van mening is dat eienaars/bestuur nie 'n *gebruiker* is nie. 'n Moontlike rede hiervoor kan wees dat die klein praktisyns die opinie huldig dat die eienaars/bestuur nie oor die nodige rekeningkundige kennis beskik om die klein maatskappy finansiële state te ontleed en te vertolk nie.

7.4.4.2 Voordele van finansiële state vir gebruikers

Die belangrikste voordele van finansiële state vir gebruikers, soos aangedui deur die klein praktisyns, is dat die finansiële state vir belastingdoeleindes (87%) en vir die verkryging van finansiering (81%) opgestel word. Die feit dat finansiële state op 'n onafhanklike basis voorberei word en dat die opstel van finansiële state op goeie dissipline dui, is ook deur die meerderheid (56%) van die klein praktisyns as voordele aangedui. Die meerderheid van die klein praktisyns is van mening dat die vergelyking van die entiteit se resultate met ander entiteite geen voordeel inhou nie.

Volgens die eienaars/bestuur, is die belangrikste voordele van finansiële state vir die gebruikers daarvan juis die vergelyking van resultate met ander entiteite (85%), die feit dat finansiële state op 'n onafhanklike basis voorberei word (65%) en dat beplanning en bestuursbesluite op die finansiële state berus (60%). Uit die addisionele kommentaar wat gelewer is, blyk dit dat maandelikse bestuurstate baie belangrik vir die eienaars/bestuur is,

en dat baie bestuursbesluite hierop gebaseer word en nie noodwendig op die finansiële jaarstate nie. Die eienaars/bestuur (59%) is ook van mening dat finansiële state geen voordeel inhou met betrekking tot belastingdoeleindes nie.

Daar is nie 'n ooreenstemming tussen die voordele wat die klein praktisyns en die eienaars/bestuur aangedui het nie, aangesien die Spearman rangkorrelasiekoëffisiënt nie op 'n betekenisvolle korrelasie gedui het nie. Die voordeel wat volgens die klein praktisyns die belangrikste is (naamlik belastingdoeleindes), is volgens die eienaars/bestuur die minste belangrik. Volgens die eienaars is die belangrikste voordeel van finansiële state die vergelyking van resultate met ander entiteite, wat volgens die klein praktisyns die minste belangrik is. Dit dui daarop dat die inligtingsbehoefte van gebruikers beduidend kan verskil in praktyk; gevolglik behoort die verskillende inligtingsbehoefte van gebruikers in ag geneem te word in die voorstel van 'n toepaslike rekeningkundige stelsel vir klein maatskappye.

7.4.4.3 Invloed van finansiële state op ekonomiese besluitneming

Volgens die klein praktisyns, oefen die finansiële state van 'n klein entiteit 'n invloed uit op die lenings-/finansieringsbesluite (47%) en dividendbesluite (46%) van eienaars/bestuur. Volgens 34% van die klein praktisyns, het die finansiële state geen invloed op die kontantbestuur van die klein entiteit nie, en volgens 31%, het dit geen invloed op personeelvergoeding nie. Dit blyk egter dat die klein praktisyns van mening is dat die finansiële state nie inligting voorsien wat nuttig is vir die eienaars/bestuur wanneer ekonomiese besluite geneem word nie, want geen van die ekonomiese besluite wat deur die eienaars/bestuur geneem word, is deur die meerderheid van die klein praktisyns geïdentifiseer nie (wesentliche invloed, sowel as geen invloed).

Geen van die ekonomiese besluite is deur die meerderheid van die eienaars/bestuur geselekteer nie; gevolglik wil dit voorkom asof die finansiële state nie 'n wesentliche invloed op die ekonomiese besluitnemingsproses van die eienaars/bestuur uitoefen nie. In die addisionele kommentaar het verskeie eienaars vermeld dat hulle slegs maandelikse bestuurstate vir die genoemde doeleindes gebruik. Die eienaars het ook vermeld dat die inligting in finansiële state meestal verouderd is by ontvangs daarvan. Gevolglik blyk dit dat eienaars/bestuur, wat as 'n primêre gebruiker van klein maatskappy finansiële state beskou word, nie die finansiële state in praktyk vir ekonomiese besluitnemingsdoeleindes gebruik nie.

'n Vergelyking van die resultate het getoon dat, hoewel die Spearman rangkorrelasiekoëffisiënt nie betekenisvol is nie, daar 'n redelike hoë korrelasie tussen die ekonomiese besluite van die klein praktisyns en die eienaars/bestuur bestaan. Beide respondentgroepe het lenings-/finansieringsbesluite en dividendbesluite aangedui as die belangrikste ekonomiese besluite waarop die finansiële state 'n invloed uitoefen. Uit die gemiddeldes kan ook afgelei word dat hierdie twee ekonomiese besluite beduidend belangriker is as die res van die besluite.

Uit die resultate kan afgelei word dat maandelikse bestuurstate, eerder as finansiële state, vir ekonomiese besluitnemingsdoeleindes in die praktyk deur eienaars/bestuur gebruik word.

7.5 Koste en beswarende faktore met betrekking tot die opstel van klein maatskappy finansiële state

7.5.1 Klein praktisyns

Tabel 7.22: Faktore wat die opstel van finansiële state bemoeilik

	Ja		Nee		Weet nie		Totaal	
Sekere openbaarmaking wat kompeterende voordeel kan benadeel	127	29%	254	59%	53	12%	434	100%
Koste van rekeningkundige dienste	311	72%	118	27%	5	1%	434	100%
Koste van ouditdienste (indien van toepassing)	399	92%	28	6%	7	2%	434	100%
Koste van rekeningkundige sagtewarepakkette	169	39%	237	55%	28	6%	434	100%
Voldoening aan rekeningkundige verslagdoeningstandaarde	413	95%	19	4%	2	1%	434	100%
Algemene boekhouprobleme	173	40%	249	57%	12	3%	434	100%
Opleiding van rekeningkundige personeel	269	62%	132	30%	33	8%	434	100%

(Vraelys 1 - Vraag 4.1)

Die klein praktisyns het voldoening aan finansiële verslagdoeningstandaarde (95%), koste van ouditdienste (indien van toepassing) (92%) en koste van rekeningkundige dienste (72%) aangedui as die belangrikste faktore wat die opstel van finansiële state van 'n klein entiteit bemoeilik. Faktore wat nie die opstel van finansiële state bemoeilik nie, is geïdentifiseer as sekere openbaarmaking wat kompeterende voordeel kan benadeel (59%), algemene boekhouprobleme (57%) en die koste van rekeningkundige sagtewarepakkette (55%). In die addisionele kommentaar word die volgende, onder andere, vermeld: “The SMEs are battling to come to terms with IFRS – especially the training of staff, reconfiguring of accounting packages, increased accounting officer/ audit fees. Especially with regard to the fact that they see no added value therein.”

Weereens blyk dit duidelik dat die voldoening aan rekeningkundige verslagdoeningstandaarde, vir die opstel van finansiële state, deur die oorgrote meerderheid (95%) van klein praktisyns as problematies beskou word. Dit bevestig verder dat die probleem met die toepassing van huidige rekeningkundige praktyke op klein maatskappye, soos in hoofstuk 1 vermeld, voortspruit uit die omvattendheid van huidige praktyke; verder het dit tot gevolg dat die koste wat verbonde is aan die voorbereiding van inligting, die voordeel oorskry wat deur die verskaffing van die inligting behaal sal word. Volgens Plewa en Friedlob (1989:55), plaas die koste om aan rekeningkundige standaarde te voldoen 'n unieke finansiële las op klein maatskappye. Die klein praktisyns het bevestig dat klein maatskappye wesenlike, addisionele koste aangaan in 'n poging om te voldoen aan rekeningkundige verslagdoeningstandaarde wat toenemend meer komplekse, tegniese berekening en omvattende openbaarmaking vereis.

'n Studie wat gedurende 2002 deur Cleminson en Rabin (2002:333) onderneem is, het ouditeure se persepsies van verslagdoeningsprobleme wat klein besigheidsentiteite in Suid-Afrika ondervind, ondersoek. Die studie het die koste om aan SA GAAP te voldoen, geïdentifiseer as die grootste probleem wat klein besighede in Suid-Afrika ondervind. Dit stem ooreen met die bogenoemde resultate waar die voldoening aan finansiële verslagdoeningstandaarde geïdentifiseer is as die belangrikste faktor wat die opstel van finansiële state van 'n klein entiteit bemoeilik. Cleminson en Rabin (2002:333) het verder ook die onvermoë van finansiële state om aan die behoeftes van hulle gebruikers te voldoen, as 'n belangrike verslagdoeningsprobleem geïdentifiseer.

Die elemente rakende fooie van praktisyns vir klein kliënte word in tabel 7.23 aangetoon.

Tabel 7.23: Elemente rakende fooie van klein praktisyns vir klein kliënte

Rang- orde	Vooredele	Gemiddelde	Standaard- afwyking	Mediaan	Frekwensies							
					Goedkoop		Redelik		Duur		Totaal	
1	Jaarlikse oudit	4.00461 ^a	1.0745	4.0000	16	4%	103	24%	315	73%	434	100%
2	Rekeningkundige werk/opstel van finansiële state	2.91935 ^b	0.9967	3.0000	32	7%	299	69%	103	24%	434	100%
3	LBS-dienste	2.53687 ^c	0.9800	3.0000	64	15%	306	70%	64	15%	434	100%
4	Algemene finansiële advies	2.44470 ^c	0.8902	2.0000	63	15%	334	77%	37	8%	434	100%
5	Inkomstebelastingopgawes en korrespondensie	2.39862 ^c	0.9417	2.0000	78	18%	304	70%	52	12%	434	100%
6	BTW-dienste	2.34562 ^c	1.0082	2.0000	92	21%	293	68%	49	11%	434	100%

(Vraelys 1 - Vraag 4.2)

Friedman-toets (p-waarde < 0.0001);

 Verskillende boskrifte (^a – ^c) dui betekenisvolle verskille op die 5% peil aan

Die bogenoemde tabel toon aan dat die jaarlikse ouditfooie verreweg die belangrikste element van die klein praktisyns se fooie uitmaak (73% van die respondente het aangedui dat dit duur is). Die tweede grootste gedeelte van die fooie word gehef vir rekeningkundige werk en die opstel van finansiële state (slegs 24% van die respondente het aangedui dat dit duur is). Die gemiddeldes vir die res van die elemente wissel tussen 2.53687 en 2.34562, wat daarop dui dat daar nie beduidende verskille tussen hierdie elemente bestaan nie. In die addisionele kommentaar het respondente vermeld dat die voldoening aan rekeningkundige standaarde (IFRSs) die koste wat verbonde is aan die opstel van finansiële state drasties verhoog.

Aangesien dit 'n vereiste van die jaarlikse oudit is dat finansiële state wel aan IFRSs voldoen en die klein praktisyns verantwoordelik is vir die opstel van die state, wil dit voorkom asof die respondente die koste wat verbonde is aan die voldoening aan IFRSs as deel van die jaarlikse ouditfooie aangedui het en nie as deel van rekeningkundige werk nie. Die klein praktisyns het ook, ten opsigte van die vorige vraag, aangedui dat voldoening aan finansiële verslagdoeningstandaarde verreweg die belangrikste faktor is wat die opstel van finansiële state van 'n klein maatskappy bemoeilik.

Die volgende stelling is deur 'n praktisyn gemaak: "Financial statement costs would not be that high if we do not need to comply with IFRSs. IFRS for SMEs does not reduce the time required (to prepare financial statements) with 10%." Uit die addisionele kommentaar blyk dit verder dat die rekeningkundige standaard vir klein- en mediumgrootte entiteite (vrae rakende hierdie rekeningkundige standaard is in afdeling 5 van vraelys 1 ingesluit) nie die koste wat verbonde is aan die opstel van finansiële state, in die praktyk verlig nie. Die rekeningkundige vereistes vir klein maatskappye behoort gevolglik gewysig en vereenvoudig te word ten einde die finansiële las te verlig wat op klein maatskappye geplaas word om aan rekeningkundige standaarde te voldoen. Hierdie terugvoer dui daarop dat 'n derde vlak van gedifferensieerde verslagdoening moontlik in Suid-Afrika oorweeg moet word.

7.5.2 Eienaars/bestuur

Tabel 7.24: Faktore wat die opstel van finansiële state bemoeilik

	Ja		Nee		Weet nie		Totaal	
Sekere openbaarmaking wat kompeterende voordeel kan benadeel	93	44%	118	56%	1	0%	212	100%
Koste van rekeningkundige dienste	138	65%	62	29%	12	6%	212	100%
Koste van ouditdienste (indien van toepassing)	84	40%	127	60%	1	0%	212	100%
Koste van rekeningkundige sagtewarepakkette	46	22%	163	77%	3	1%	212	100%
Voldoening aan finansiële verslagdoeningstandaarde	165	78%	44	21%	3	1%	212	100%
Algemene boekhouprobleme	65	31%	129	61%	18	8%	212	100%
Opleiding van rekeningkundige personeel	82	39%	120	57%	10	4%	212	100%

(Vraelys 2 - Vraag 4.1)

Die bogenoemde tabel toon aan dat die eienaars/bestuur ook, soos die klein praktisyns, die voldoening aan finansiële verslagdoeningstandaarde (78%) geïdentifiseer het as die belangrikste faktor wat die opstel van finansiële state van 'n klein maatskappy bemoeilik. Die opstel van finansiële state word verder bemoeilik deur die koste van rekeningkundige dienste (65%). Geen van die oorblywende faktore is deur die meerderheid van die eienaars/bestuur geïdentifiseer nie.

Faktore wat volgens die eienaars/bestuur nie die opstel van finansiële state bemoeilik nie, is die koste van rekeningkundige sagtewarepakkette (77%), algemene boekhouprobleme (61%) en die koste van ouditdienste (60%). Dit bevestig weereens dat die rekeningkundige verslagdoeningstandaarde vir klein maatskappye problematies is; gevolglik behoort dit gewysig te word.

7.5.3 Opsomming: Koste en beswarende faktore met betrekking tot die opstel van klein maatskappy finansiële state

7.5.3.1 Faktore wat die opstel van finansiële state bemoeilik

Die belangrikste faktore wat die opstel van finansiële state van 'n klein entiteit bemoeilik, is deur die klein praktisyns aangedui as die voldoening aan finansiële verslagdoeningstandaarde (95%), koste van ouditdienste (indien van toepassing) (92%) en koste van rekeningkundige dienste (72%). Faktore wat nie die opstel van finansiële state bemoeilik nie, is geïdentifiseer as sekere openbaarmaking wat kompeterende voordeel kan benadeel (59%), algemene boekhouprobleme (57%) en die koste van rekeningkundige sagtewarepakkette (55%).

Die voldoening aan finansiële verslagdoeningstandaarde (78%) is ook deur die eienaars/bestuur (soos die klein praktisyns), aangewys as die belangrikste faktor wat die opstel van finansiële state van 'n klein maatskappy bemoeilik, gevolg deur die koste van rekeningkundige dienste (65%). Faktore wat nie die opstel van finansiële state bemoeilik nie, is volgens die eienaars/bestuur die koste van rekeningkundige sagtewarepakkette (77%), algemene boekhouprobleme (61%) en die koste van ouditdienste (60%).

Die klein praktisyns, sowel as die eienaars/bestuur, het bevestig dat die rekeningkundige verslagdoeningstandaarde vir klein maatskappye problematies is; gevolglik behoort hierdie verslagdoeningstandaarde vereenvoudig te word.

7.5.3.2 Elemente van fooie van klein praktisyns vir klein kliënte

Die belangrikste element van die klein praktisyns se fooie, is verreweg die jaarlikse ouditfooi (73% van die respondente het aangedui dat dit duur is). Die grootste gedeelte van die fooie word tweedens vir rekeningkundige werk en die opstel van finansiële state (24%) gehê.

7.6 Die toepaslikheid van rekeningkundige standaarde

7.6.1 Klein praktisyns

Tabel 7.25: Voldoening van klein maatskappy finansiële state aan alle toepaslike IFRSs (International Financial Reporting Standards)

Ja	89	21%
Nee	217	50%
Gedeeltelik	125	29%
Totaal beantwoord	431	100%
Onbeantwoord	3	
Totaal	434	

(Vraelys 1 - Vraag 5.1)

Slegs 21% van die klein praktisyns is van mening dat klein maatskappy finansiële state wel aan al die toepaslike rekeningkundige standaarde (IFRSs) voldoen. Die grootste gedeelte van die klein praktisyns het aangedui dat klein maatskappy finansiële state nie volledig aan die toepaslike rekeningkundige vereistes voldoen nie. Dit bevestig dat rekeningkundige verslagdoeningsvereistes in die praktyk ontoepaslik vir klein maatskappye is en dat die rekeningkundige vereistes nie aan die behoeftes van die gebruikers voldoen nie. Verder is dit 'n aanduiding dat die inligting wat tans in klein maatskappy finansiële state ingesluit behoort te word, nie nuttig en bruikbaar vir die gebruikers is nie; gevolglik voldoen dit nie aan die gebruikers se inligtingsbehoefte nie. In die addisionele kommentaar het die klein praktisyns duidelik hul ontevredenheid met die rekeningkundige vereistes laat blyk; die volgende stellings is, onder andere, gemaak:

- “Only because they are required to comply. It adds absolutely no value to their business.
- Cannot comply, costs too much and unqualified accounting personnel.
- Client has no need for IFRSs reporting and won't understand it.
- Clients try to comply but in most cases it is impossible due to financial and expertise constraints and in most cases compliance serves no purpose whatsoever.
- Has absolutely no advantage for the client. They do not understand the financials.
- I challenge anyone who says they fully comply; it is almost impossible (and largely irrelevant to clients).
- It will be very difficult and it will serve no real purpose for them to comply with IFRSs.

- Impractical to apply IFRSs to finances that are not used by anyone except by SARS.
- It is not cost effective to do so.
- It is not possible to comply within a reasonable cost.
- It is too burdensome to apply all IFRSs on my clients. It is not cost effective for my clients.
- SME management decisions are not influenced in anyway by IFRSs and to use these standards is completely unnecessary and extremely costly to the client.
- There is no economic benefit or justification to comply.
- SAICA agreed for 'political status' to accept IFRS for SMEs. It is now their duty to the RSA to organise a practical GAAP for SMEs .”

Die oorgrote meerderheid van klein maatskappy finansiële state voldoen in elk geval nie volledig aan die toepaslike rekeningkundige vereistes nie; gevolglik behoort hierdie vereistes sodanig vereenvoudig te word, ten einde te verseker dat dit wel in die praktyk toepaslik vir klein maatskappye is.

Dit is belangrik om daarop te let dat indien klein maatskappy finansiële state nie aan die toepaslike rekeningkundige standaard (IFRSs) voldoen nie, dit beduidende implikasies vir die eienaars/bestuur en die opstellers van finansiële state in die toekoms kan hê, aangesien die nuwe Maatskappywet (2008) regssteun aan rekeningkundige standaard verleen. Dit sal daartoe aanleiding gee dat indien daar nie aan die toepaslike rekeningkundige standaard voldoen word nie, dit 'n oortreding van die Maatskappywet behels.

Tabel 7.26: Las om te voldoen aan rekeningkundige standaard

Ja	403	93%
Nee	24	6%
Geen opinie	6	1%
Totaal beantwoord	433	100%
Onbeantwoord	1	
Totaal	434	

(Vraelys 1 - Vraag 5.2)

Op die vraag of daar steeds 'n te groot las op klein maatskappye is om te voldoen aan die rekeningkundige standaard wat op klein maatskappye van toepassing is, het 93% van die klein praktisyns bevestig dat dit wel die geval is. Slegs 6% is van mening dat dit nie vir klein maatskappye 'n las is om daaraan te voldoen nie. Dit is 'n aanduiding dat daar 'n

behoefte vir 'n derde vlak van gedifferensieerde verslagdoening vir klein maatskappye bestaan.

Soos in die literatuurstudie bespreek (verwys na hoofstuk 2), is Rekeningkunde oor die jare aangepas by die vereistes wat deur 'n veranderende omgewing gestel word, om te verseker dat redelike weergawe bewerkstellig word. Dit het gelei tot omvattende rekeningkundige standaarde en openbaarmakings. Hierdie situasie het met die verloop van jare ontwikkel tot die stadium waar dit in 'n ernstige probleem vir klein maatskappye ontaard het. Daar word gereeld na hierdie probleem as die *accounting standards overload problem* verwys. Dit blyk dat die oorlading van rekeningkundige standaarde vir klein maatskappye in Suid-Afrika steeds 'n wesenlike probleem is; gevolglik vereis hierdie situasie regstellende oplossings. Die klein praktisyns het weereens verskeie addisionele kommentaar op die bogenoemde vraag gelewer; hul ontevredenheid met die toepassing van rekeningkundige standaarde blyk duidelik uit die volgende voorbeelde van hierdie kommentaar:

- “Clients do not understand the IFRS statements.
- Cost of compliance disproportionate to benefits.
- Limited users of financial statements with little disclosure needs.
- Many requirements are totally unnecessary.
- Reporting requirements should be simplified for the typical owner/manager company.
- The burden on SMEs is beyond comprehension ... SAICA's ignorance of this matter is astounding and infuriating.
- The standards are making financial statements more difficult for the man on the street to understand.
- There is no benefit for the client.”

In die volgende twee tabelle word aangetoon in welke mate klein praktisyns op hoogte van rekeningkundige standaarde (IFRSs) en die IFRS vir klein- en mediumgrootte entiteite is.

Tabel 7.27: Klein praktisyns op hoogte van rekeningkundige standaarde (IFRSs)

Ja	259	60%
Nee	105	25%
Weet nie	68	15%
Totaal beantwoord	432	100%
Onbeantwoord	2	
Totaal	434	

(Vraelys 1 - Vraag 5.3)

Tabel 7.28: Klein praktisyns op hoogte van IFRS vir klein- en mediumgrootte entiteite

Ja	297	69%
Nee	94	22%
Weet nie	42	9%
Totaal beantwoord	433	100%
Onbeantwoord	1	
Totaal	434	

(Vraelys 1 - Vraag 5.4)

Uit die twee bogenoemde vrae, blyk dit dat die meerderheid van die klein praktisyns (60%) van mening is dat hulle wel op hoogte is van die toepaslike rekeningkundige vereistes, sowel as die rekeningkundige standaard wat spesifiek op klein maatskappye van toepassing is (69%). Dit is waarskynlik die geval aangesien die klein praktisyns gekwalifiseerde rekenmeesters is en daarom oor die nodige akademiese kwalifikasies beskik. Al die klein praktisyns is verder ook geregistreerde lede van SAICA; dus word hulle aangemoedig om deurlopend op hoogte van nuwe ontwikkelings te bly. Daar kan gevolglik afgelei word dat klein maatskappye se finansiële state tans nie volledig aan die toepaslike rekeningkundige vereistes voldoen nie; nie omdat die opstellers daarvan nie oor die nodige kennis beskik nie, maar eerder omdat die inligting wat vereis word nie aan die behoeftes van die gebruikers van finansiële state voldoen nie.

Vervolgens word die toepassing van spesifieke rekeningkundige standaarde (IFRSs) beoordeel ten einde die standaarde te bepaal wat wel in praktyk toegepas word. Alle rekeningkundige standaarde van die IASB is ingesluit in die vraelys ten einde die relevansie van individuele standaarde tot die rekeningkundige verslagdoening van klein maatskappye in Suid-Afrika te bepaal.

Tabel 7.29: Toepassing van rekeningkundige standaarde (IFRSs - *International Financial Reporting Standards*)

Rang- orde	Rekeningkundige standaard		Ge- middelde	Frekwensies							
				Gereeld		Soms		Nooit		Totaal	
1	IAS 12	Income Taxes	2.74654	344	79%	70	16%	20	5%	434	100%
2	IAS 1	Presentation of Financial Statements	2.72581	337	78%	75	17%	22	5%	434	100%
3	IAS 16	Property, Plant and Equipment	2.71889	333	77%	80	18%	21	5%	434	100%
4	IAS 18	Revenue	2.68664	326	75%	80	18%	28	7%	434	100%
5	IAS 7	Cash Flow Statements	2.59447	307	71%	78	18%	49	11%	434	100%
6	IAS 2	Inventories	2.50230	253	58%	146	34%	35	8%	434	100%
7	IAS 40	Investment Property	2.35714	207	48%	175	40%	52	12%	434	100%
8	IAS 17	Leases	2.33180	207	48%	164	38%	63	14%	434	100%
9	IAS 37	Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets	2.22811	160	37%	213	49%	61	14%	434	100%
10	IAS 24	Related Party Disclosure	2.20046	188	43%	145	34%	101	23%	434	100%
11	IAS 8	Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors	2.09677	144	33%	188	43%	102	24%	434	100%
12	IAS 10	Events after the Balance Sheet Date	2.07604	133	31%	201	46%	100	23%	434	100%
13	IAS 23	Borrowing Costs	2.03226	140	32%	168	39%	126	29%	434	100%
14	IAS 36	Impairment of Assets	1.97696	104	24%	216	50%	114	26%	434	100%
15	IAS 39	Financial Instruments: Recognition and Measurement	1.94700	110	25%	191	44%	133	31%	434	100%
16	IAS 32	Financial Instruments: Presentation	1.92627	122	28%	158	37%	154	35%	434	100%

Rang- orde	Rekeningkundige standaard		Ge- middelde	Frekwensies							
				Gereeld		Soms		Nooit		Totaal	
17	IAS 38	Intangible Assets	1.91935	64	15%	271	62%	99	23%	434	100%
18	IFRS 7	Financial Instruments: Disclosure	1.86175	97	22%	180	42%	157	36%	434	100%
19	IAS 21	The Effects of Changes in Foreign Exchange Rates	1.73041	65	15%	187	43%	182	42%	434	100%
20	IAS 19	Employee Benefits	1.68894	75	17%	149	34%	210	49%	434	100%
21	IAS 11	Construction Contracts	1.64286	46	11%	187	43%	201	46%	434	100%
22	IFRS 1	First-time Adoption of IFRS	1.57834	50	11%	151	35%	233	54%	434	100%
23	IAS 28	Investments in Associates	1.56912	31	7%	185	43%	218	50%	434	100%
24	IAS 27	Consolidated and Separate Financial Statements	1.56452	35	8%	175	40%	224	52%	434	100%
25	IAS 41	Agriculture	1.55300	34	7%	172	40%	228	53%	434	100%
26	IAS 20	Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance	1.42166	24	6%	135	31%	275	63%	434	100%
27	IAS 31	Interests in Joint Ventures	1.41705	19	4%	143	33%	272	63%	434	100%
28	IFRS 5	Non-current Assets Held for Sale and Discontinued Operations	1.30645	20	5%	93	21%	321	74%	434	100%
29	IFRS 3	Business Combinations	1.26959	6	1%	105	24%	323	74%	434	100%
30	IAS 26	Accounting and Reporting by Retirement Benefit Plans	1.19585	8	2%	69	16%	357	82%	434	100%
31	IAS 33	Earnings per Share	1.18894	19	4%	44	10%	371	86%	434	100%

Rang- orde	Rekeningkundige standaard		Ge- middelde	Frekwensies							
				Gereeld		Soms		Nooit		Totaal	
32	IAS 34	Interim Financial Reporting	1.15668	8	2%	52	12%	374	86%	434	100%
33	IFRS 2	Share-based Payment	1.08756	2	0%	34	8%	398	92%	434	100%
34	IFRS 8	Operating Segments	1.08756	4	1%	30	7%	400	92%	434	100%
35	IFRS 6	Exploration and Evaluation of Mineral Resources	1.08065	2	0%	31	7%	401	93%	434	100%
36	IFRS 4	Insurance Contracts	1.07834	0	0%	34	8%	400	92%	434	100%
37	IAS 29	Financial Reporting in Hyperinflationary Economies	1.03456	1	0%	13	3%	420	97%	434	100%

(Vraelys 1 - Vraag 5.5)

Uit die bostaande tabel, blyk dit dat slegs ses rekeningkundige standaarde gereeld deur die meerderheid van die klein praktisyns (meer as 50%) in praktyk toegepas word in die opstel van finansiële state van klein maatskappye, naamlik:

- IAS 12: Income Taxes
- IAS 1: Presentation of Financial Statements
- IAS 16: Property, Plant and Equipment
- IAS 18: Revenue
- IAS 7: Cash Flow Statements
- IAS 2: Inventories

Twee rekeningkundige standaarde is gereeld deur 48% van die klein praktisyns in praktyk toegepas, naamlik:

- IAS 40: Investment Property
- IAS 17: Leases

Daar is 'n groot aantal rekeningkundige standaarde wat nooit deur die meerderheid van die klein praktisyns (meer as 50%) in die praktyk toegepas word nie (verwys na tabel 7.29, rangordes 22 tot 37). Die rekeningkundige standaarde wat gereeld toegepas word, hou verband met die aanbieding van finansiële state (IAS 1: Aanbieding en Openbaarmaking van Finansiële State; IAS 7: Kontantvloei-state), bates en laste (IAS 16: Eiendom, Aanleg en Toerusting; IAS 2: Voorraad) en inkomste en uitgawes (IAS 12: Inkomstebelasting; IAS 18: Inkomste).

Uit die gesprekke wat met klein praktisyns gevoer is tydens die toetsing van die vraelys, het dit geblyk dat die klein praktisyns die rekeningkundige standaard, *IAS 12: Income Taxes*, volledig toepas en dat die voorsiening van uitgestelde belasting nie problematies vir klein maatskappye is nie. Die *IFRS for SMEs* vereis ook dat voorsiening gemaak word vir uitgestelde belasting.

Die *IFRS for SMEs* sluit verminderde openbaarmakingsvereistes, sowel as vereenvoudigde metingsvereistes in rakende hierdie ses rekeningkundige standaarde wat deur die meerderheid van die klein praktisyns toegepas word. Volgens die *IFRS for SMEs*, word eiendom, aanleg en toerusting (*IAS 16: Property, Plant and Equipment*) verantwoord deur die toepassing van die kosprysmodel (die herwaardasiemodel is dus nie van toepassing nie); die jaarlikse hersiening van reswaardes, nuttige lewensduur en

waardeverminderingmetodes word nie vereis nie. Uit die gesprekke met die klein praktisyns, het dit verder ook geblyk dat 'n kontantvloei staat wel nuttige inligting aan die gebruikers van klein maatskappy finansiële state voorsien.

Die bogenoemde resultate stem ooreen met die resultate van 'n studie wat gedurende 2007 deur Van Wyk en Rossouw (2008:18) gedoen is. Vir doeleindes van hul studie, is 'n opname tydens die aanbieding van verskeie GAAP-opdateringseminare in Suid-Afrika gedoen, ten einde te bepaal of die IFRS vir klein- en mediumgrootte entiteite (met verwysing na ED 222) wel toepaslik is. Die opdateringseminare is vir SAIPA (*South African Institute of Professional Accountants*) en SAICA (*South African Institute of Chartered Accountants*) aangebied. Volgens hierdie skrywers, het die rekeningkundige klein praktisyns wat die vraelyste voltooi het, oor die nodige en relevante kennis rakende die IFRS vir klein- en mediumgrootte entiteite beskik, ten einde betroubare inligting te voorsien. Die skrywers meld verder dat die klein praktisyns betroubare inligting kon voorsien, aangesien hulle betrokke is by die finansiële verslagdoening van klein- en mediumgrootte entiteite. Die vraelyste is deur 52 (22%) lede van SAICA, 163 (67%) lede van SAIPA en 13 (5%) lede wat by beide SAICA en SAIPA geregistreer is, voltooi, terwyl 14 (6%) persone wat die vraelyste voltooi het nie lede van SAICA of SAIPA was nie. Daar was dus 242 voltooide vraelyste.

As deel van die bogenoemde studie, moes respondente aantoon watter persentasie van hul kliënte in die verskillende regs vorme bedryf word. Die respondente het aangedui dat 3% van hul kliënte publieke maatskappye is, 15% privaatmaatskappye en 82% beslote korporasies en ander entiteite (bv. vennootskappe, eenmansake, trusts). Die respondente is versoek om aan te toon of die rekeningkundige standaard *ten volle toepaslik*, *gedeeltelik toepaslik* of *ontoepaslik* vir klein- en mediumgrootte entiteite is. Die respondente het die volgende rekeningkundige standaard geïdentifiseer, wat ten volle toepaslik vir klein- en mediumgrootte entiteite is:

- IAS 18: Revenue 1
- IAS 2: Inventories 2
- IAS 16: Property, Plant and Equipment 3
- IAS 1: Presentation of Financial Statements 4
- IAS 12: Income Taxes 5
- IAS 17: Leases 6
- IAS 7: Cash Flow Statements 7

• IAS 40: Investment Property	8
• IAS 10: Events after the Balance Sheet Date	9
• IAS 8: Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors	10
• IAS 23: Borrowing Costs	11
• IAS 37: Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets	12

Uit die bogenoemde blyk dit duidelik dat die eerste agt rekeningkundige standaard presies ooreenstem met die agt rekeningkundige standaard wat in hierdie studie gereeld deur die meerderheid van die klein praktisyns in praktyk toegepas word (meer as 48%). In die studie deur Van Wyk en Rossouw, is vier verdere rekeningkundige standaard geïdentifiseer wat vir klein- en mediumgrootte entiteite (nommers 9 tot 12) toepaslik is. Uit tabel 7.29 blyk dit dat hierdie vier rekeningkundige standaard ook in hierdie navorsingstudie geïdentifiseer is as die volgende rekeningkundige standaard (rangorde 9 tot 13) wat klein praktisyns gebruik, hoewel hierdie spesifieke rekeningkundige standaard nie gereeld deur die meerderheid van die klein praktisyns gebruik word nie. Van Wyk en Rossouw (2008:23) kom tot die volgende gevolgtrekking:

“Although the issuance of the *IFRS for SMEs* is indeed a giant leap in the right direction, much still has to be done on the accounting standards for the typical smaller entities in South Africa, irrespective of their legal form (whether or not it is a company). The details of the suggested separate accounting standards for smaller and micro-entities could be a topic for further research. The *IFRS for SMEs* should not be summarily, but rather be seen as an effective starting point for further research and discussion.”

Uit die bogenoemde blyk dit ook dat die skrywers die opinie huldig dat die regsform van ‘n klein entiteit nie die rekeningkundige verslagdoeningsvereistes behoort te bepaal nie. Die rekeningkundige verslagdoeningsvereistes vir klein maatskappye moet op grond van die behoeftes van die gebruikers van hierdie maatskappye se finansiële state bepaal word, wat in ooreenstemming is met die doel van rekeningkundige inligting.

Vir doeleindes van hierdie navorsingstudie is die rekeningkundige standaard verder ontleed deur die standaard in vier verskillende groepe toe te deel, ten einde te bepaal wat die toepassingsvlak van elke groep in die praktyk behels. Die vier groepe waarin die standaard verdeel word, is groep 1, aanbieding en openbaarmaking; groep 2, bates en laste; groep 3, inkomste en uitgawes; en groep 4, konsolidasies. Elke standaard is slegs in een groep ingedeel, naamlik die groep waarop die standaard die grootste invloed uitoefen, alhoewel baie rekeningkundige standaard meer as een groep kan beïnvloed.

Tabel 7.30: Groep 4 – Konsolidasies

Rang- orde	Rekeningkundige standaard		Ge- middelde	Standaard- afwyking	Mediaan	Frekwensies					
						Gereeld		Soms		Nooit	
1	IAS 28	Investments in Associates	1.56912 ^a	0.6237	1.0000	31	7%	185	43%	218	50%
2	IAS 27	Consolidated and Separate Financial Statements	1.56452 ^a	0.6388	1.0000	35	8%	175	40%	224	52%
3	IAS 31	Interests in Joint Ventures	1.41705 ^b	0.5757	1.0000	19	4%	143	33%	272	63%
4	IFRS 3	Business Combinations	1.26959 ^c	0.4744	1.0000	6	1%	105	24%	323	74%

Friedman-toets (p-waarde < 0.0001);

Verskillende boskifte (^a – ^c) dui betekenisvolle verskille op die 5% peil aan

Die bogenoemde groeperings van rekeningkundige standaarde dui daarop dat groep 1, 2 en 3 nie enige betekenisvolle inligting aantoon nie; gevolglik word hierdie resultate nie getoon en verder bespreek nie. Die resultate van groep 4 toon egter betekenisvolle inligting en word in tabel 7.30 aangebied. Uit die groeperings van die rekeningkundige standaarde, blyk dit dat groep 4, konsolidasies, gereeld deur minder as 10% van die respondente gebruik word en nooit deur die meerderheid (meer as 50%) in praktyk toegepas word nie. Uit die groeperings van die rekeningkundige standaarde, blyk dit dat klein maatskappye normaalweg nie deel van 'n groepstruktuur vorm nie en gevolglik is die rekeningkundige standaarde wat met konsolidasies verband hou, nie toepaslik vir hierdie maatskappye nie.

Hierdie resultate bevestig ook die resultate van die studie deur Van Wyk en Rossouw (2008:19), waar bevind is dat die rekeningkundige standaarde, naamlik rangorde 1 tot 4 in tabel 7.30, nie toepaslik vir klein- en mediumgrootte entiteite is nie. Die skrywers argumenteer verder dat daar aanvaar kan word dat mikro entiteite in Suid-Afrika nie binne 'n groepstruktuur funksioneer nie en dat hierdie rekeningkundige standaarde nie in die IFRS vir klein- en mediumgrootte entiteite ingesluit behoort te word nie.

Vervolgens word die verband tussen die gebruik van die rekeningkundige standaarde (tabel 7.29) en die (i) aantal jare wat die klein praktisyns praktiseer, (ii) die aantal vennote in die firma en (iii) die persentasie van fooie wat die praktisyns van klein entiteite verdien, is bepaal en word in tabel 7.31 weergegee.

Die chi-kwadraattoets is 'n onafhanklikheidstoets wat gebruik word om te bepaal of daar afhanklikheid (interaksie) tussen die kenmerke bestaan (Steyn *et al.*, 2004:450). Die p-waarde is vir elke geval bepaal, en waar die p-waarde kleiner as 0.01 is, verteenwoordig dit 'n hoogs beduidende verwantskap. Die resultate waar 'n hoogs beduidende verwantskap bevind is, word in tabel 7.31 weergegee; daarna word beduidende verwantskappe verder ontleed in tabelle 7.32 tot 7.34.

Tabel 7.31: Verband tussen die gebruik van rekeningkundige standaarde en die (i) aantal jare in praktyk, (ii) aantal vennote in firma en (iii) % fooie verdien

REKENINGKUNDIGE STANDAARD		Aantal jare in praktyk		Aantal vennote in firma		% Fooie verdien	
		p-waarde	Effekgrootte	p-waarde	Effekgrootte	p-waarde	Effekgrootte
IAS 2	Inventories	0.8699	0.0537	0.0012	0.2044	0.1091	0.1320
IAS 8	Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors	0.3273	0.1033	<0.0001	0.2598	0.0026	0.1938
IAS 10	Events after the Balance Sheet Date	0.3273	0.2311	<0.0001	0.2706	0.1560	0.1237
IAS 11	Construction Contracts	0.0004	0.2187	<0.0001	0.3260	<0.0001	0.2396
IAS 12	Income Taxes	0.8795	0.0524	0.0601	0.1447	0.0067	0.1808
IAS 16	Property, Plant and Equipment	0.0020	0.1974	0.3118	0.1051	0.2629	0.1100
IAS 17	Leases	0.4651	0.0909	<0.0001	0.2590	0.0443	0.1501
IAS 19	Employee Benefits	0.0011	0.2053	<0.0001	0.2483	0.0002	0.2281
IAS 20	Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance	<0.0001	0.2408	<0.0001	0.4312	<0.0001	0.2474
IAS 21	The Effects of Changes in Foreign Exch.Rates	0.0009	0.2073	<0.0001	0.3338	0.0071	0.1801
IAS 23	Borrowing Costs	<0.0001	0.2682	0.0061	0.1847	0.0313	0.1564
IAS 24	Related Party Disclosure	0.4800	0.0896	<0.0001	0.2389	0.0049	0.1855
IAS 26	Accounting & Reporting by Retirement Benefit Plans	<0.0001	0.2862	<0.0001	0.4110	0.0350	0.1544
IAS 27	Consolidated and Separate Financial Statements	<0.0001	0.2810	<0.0001	0.4012	<0.0001	0.2614

REKENINGKUNDIGE STANDAARD		Aantal jare in praktyk		Aantal vennote in firma		% Fooie verdien	
		p-waarde	Effekgrootte	p-waarde	Effekgrootte	p-waarde	Effekgrootte
IAS 28	Investments in Associates	<0.0001	0.2392	<0.0001	0.4704	<0.0001	0.2905
IAS 31	Interests in Joint Ventures	0.0007	0.2108	<0.0001	0.4671	<0.0001	0.2635
IAS 32	Financial Instruments: Presentation	0.1467	0.1252	<0.0001	0.2832	0.0047	0.1859
IAS 33	Earnings per Share	<0.0001	0.2848	<0.0001	0.4120	<0.0001	0.2380
IAS 34	Interim Financial Reporting	0.0006	0.2119	0.1018	0.1338	0.5676	0.0823
IAS 36	Impairment of Assets	0.0371	0.1533	<0.0001	0.3214	0.0036	0.1898
IAS 37	Provisions, Contingent Liabilities and Assets	0.0197	0.1642	<0.0001	0.2615	0.0004	0.2180
IAS 38	Intangible Assets	0.0820	0.1381	<0.0001	0.3319	0.0306	0.1568
IAS 39	Financial Instruments: Recognition & Measurement	0.9090	0.0481	<0.0001	0.3084	0.0092	0.1761
IAS 40	Investment Property	0.2168	0.1153	0.0021	0.1975	0.0147	0.1689
IAS 41	Agriculture	0.0235	0.1613	0.0024	0.1954	0.6058	0.0792
IFRS 1	First-time Adoption of IFRS	0.0011	0.2048	<0.0001	0.2586	0.0013	0.2026
IFRS 5	Non-current Assets Held for Sale & Disc.operations	0.0005	0.2150	<0.0001	0.5022	<0.0001	0.2991
IFRS 6	Exploration and Evaluation of Mineral Resources	<0.0001	0.2485	<0.0001	0.3889	0.0005	0.2141
IFRS 7	Financial Instruments: Disclosure	0.2392	0.1126	<0.0001	0.2686	0.0102	0.1746
IFRS 8	Operating Segments	0.0071	0.1800	0.5737	0.0820	0.4470	0.0924

Tabel 7.32: Beduidende verwantskappe - Aantal jare in praktyk

Rekeningkundige standaard - toepassing		0-10 Jare		11-20 Jare		21+ Jare	
		Frekw.	%	Frekw.	%	Frekw.	%
IAS 11: Construction Contracts	Nooit	78	53.06	67	46.53	56	39.16
	Soms	63	42.86	65	45.14	59	41.26
	Gereeld	6	4.08	12	8.33	28	19.58
IAS 16: Property, Plant and Equipment	Nooit	6	4.08	6	4.17	9	6.29
	Soms	19	12.93	20	13.89	41	28.67
	Gereeld	122	82.99	118	81.94	93	65.03
IAS 19: Employee Benefits	Nooit	86	58.50	69	47.92	55	38.46
	Soms	45	30.61	54	37.50	50	34.97
	Gereeld	16	10.88	21	14.58	38	26.57
IAS 20: Government Grants and Assistance	Nooit	106	72.11	92	63.89	77	53.85
	Soms	40	27.21	47	32.64	48	33.57
	Gereeld	1	0.68	5	3.47	18	12.59
IAS 21: The Effects of Changes in Foreign Exch.Rates	Nooit	76	51.70	50	34.72	56	39.16
	Soms	55	37.41	77	53.47	55	38.46
	Gereeld	16	10.88	17	11.81	32	22.38
IAS 23: Borrowing Costs	Nooit	65	44.22	34	23.61	27	18.88
	Soms	47	31.97	67	46.53	54	37.76
	Gereeld	35	23.81	43	29.86	62	43.36
IAS 26: Retirement Benefit Plans	Nooit	136	92.5	122	84.72	99	69.23
	Soms	11	7.48	22	15.28	36	25.17
	Gereeld	0	0	0	0	8	5.59
IAS 27: Consolidated and Separate Financial Statements	Nooit	96	65.31	67	46.53	61	42.66
	Soms	43	29.25	73	50.69	59	41.26
	Gereeld	8	5.44	4	2.78	23	16.08
IAS 28: Investments in Associates	Nooit	90	61.22	73	50.69	55	38.46
	Soms	51	34.69	66	45.83	68	47.55
	Gereeld	6	4.08	5	3.47	20	13.99
IAS 31: Interests in Joint Ventures	Nooit	97	65.99	91	63.19	84	58.74
	Soms	48	32.65	51	35.42	44	30.77
	Gereeld	2	1.36	2	1.39	15	10.49

Rekeningkundige standaard – toepassing		0-10 Jare		11-20 Jare		21+ Jare	
		Frekw.	%	Frekw.	%	Frekw.	%
IAS 33: Earnings per Share	Nooit	138	93.88	125	86.81	108	75.52
	Soms	8	5.44	18	12.5	18	12.59
	Gereeld	1	0.68	1	0.69	17	11.89
IAS 34: Interim Financial Reporting	Nooit	138	93.88	123	85.42	113	79.02
	Soms	9	6.12	20	13.89	23	16.08
	Gereeld	0	0	1	0.69	7	4.9
IAS 37: Provisions, Contingent Liabilities and Assets	Nooit	19	12.93	23	15.97	19	13.29
	Soms	85	57.82	71	49.31	57	39.86
	Gereeld	43	29.25	50	34.72	67	46.85
IFRS 1: First-time Adoption of IFRS	Nooit	98	66.67	74	51.39	61	42.66
	Soms	39	26.53	53	36.81	59	41.26
	Gereeld	10	6.80	17	11.81	23	16.08
IFRS 5: Non-current Assets Held for Sale & Disc.operations	Nooit	119	80.95	108	75.00	94	65.73
	Soms	27	18.37	32	22.22	34	23.78
	Gereeld	1	0.68	4	2.78	15	10.49
IFRS 6: Exploration and Evaluation of Mineral Resources	Nooit	53	36.05	51	35.42	53	37.06
	Soms	67	45.58	63	43.75	50	34.97
	Gereeld	27	18.37	30	20.83	40	27.97
IFRS 8: Operating Segments	Nooit	145	98.64	128	88.89	127	88.81
	Soms	1	0.68	15	10.42	14	9.79
	Gereeld	1	0.68	1	0.69	2	1.40

Die rekeningkundige standaarde wat in tabel 7.32 aangedui word, toon 'n betekenisvolle korrelasie met die aantal jare wat die klein praktisyns in die praktyk praktiseer (op die 1% peil). Die algemene tendens blyk te wees dat persone in die praktyk hierdie rekeningkundige standaarde toenemend gebruik hoe langer hulle in die praktyk is.

IAS 27, 28 en 31 van die bogenoemde rekeningkundige standaarde hou verband met gekonsolideerde finansiële state. 'n Rede waarom praktisyns wat langer praktiseer moontlik meer geneig is om hierdie rekeningkundige standaarde meer gereeld toe te pas,

kan wees dat hierdie klein praktisyns in die verlede gekonsolideerde finansiële state opgestel het en bekend is met die vereistes van hierdie standaard.

Die belangrikheid van klein maatskappye, asook die aantal klein maatskappye, het beduidend toegeneem oor die laaste aantal jare. Een van die belangrikste eienskappe van hierdie maatskappye is die onafhanklike eienaarskap en bestuur daarvan (verwys ook na hoofstuk 4). Dit kan impliseer dat klein maatskappye selde deel van 'n groepstruktuur vorm (soos ook aangetoon in tabel 7.30) en dat klein praktisyns wat vir minder jare praktiseer dus nie gereeld hierdie rekeningkundige standaard in praktyk toepas nie. Dit kan ook 'n aanduiding wees dat meer ervare vennote verantwoordelik is vir meer riskante en komplekse maatskappye, wat die toepassing van meerdere rekeningkundige standaard vereis.

Die enigste uitsondering is die rekeningkundige standaard, *IAS 16: Property, Plant and Equipment*, waar persone wat 0 tot 20 jaar praktiseer meer geneig is om die standaard meer gereeld te gebruik as die persone wat langer as 21 jaar in praktyk is. Al drie die verskillende groepe het egter aangedui dat hierdie standaard wel gereeld gebruik word, naamlik 0 tot 10 jaar (83%), 11 tot 20 jaar (82%) en meer as 21 jaar (65%). *IAS 16* is een van die rekeningkundige standarde wat gereeld toegepas word (rangorde 3 in tabel 7.29) en is 'n belangrike rekeningkundige standaard vir klein maatskappye; gevolglik behoort dit noodwendig gereeld deur klein praktisyns toegepas te word.

Tabel 7.33: Beduidende verwantskappe - Aantal vennote in firma

Rekeningkundige standaard – toepassing		1-5 Vennote		6-10 Vennote		11+ Vennote	
		Frekw.	%	Frekw.	%	Frekw.	%
IAS 2: Inventories	Nooit	33	9.02	1	3.03	0	0
	Soms	134	36.61	5	15.15	6	18.18
	Gereeld	199	54.37	27	81.82	27	81.82
IAS 8: Accounting Policies,, Estimates and Errors	Nooit	96	26.23	2	6.06	3	9.09
	Soms	164	44.81	16	48.48	7	21.21
	Gereeld	106	28.96	15	45.45	23	69.70
IAS 10: Events after the Balance Sheet Date	Nooit	95	25.96	3	9.09	1	3.03
	Soms	171	46.72	20	60.61	9	27.27
	Gereeld	100	27.32	10	30.30	23	69.70
IAS 11: Construction Contracts	Nooit	184	50.27	9	27.27	7	21.21
	Soms	155	42.35	19	57.58	12	36.36
	Gereeld	27	7.38	5	15.15	14	42.42
IAS 17: Leases	Nooit	59	16.12	2	6.06	1	3.03
	Soms	146	39.89	15	45.45	2	6.06
	Gereeld	161	43.99	16	48.48	30	90.91
IAS 19: Employee Benefits	Nooit	190	51.91	13	39.39	5	15.15
	Soms	123	33.61	13	39.39	13	39.39
	Gereeld	53	14.48	7	21.21	15	45.45
IAS 20: Accounting for Government Grants	Nooit	241	65.85	22	66.67	10	30.30
	Soms	114	31.15	11	33.33	10	30.30
	Gereeld	11	3.01	0	0	13	39.39
IAS 21: The Effects of Changes in Foreign Exch.Rates	Nooit	166	45.36	11	33.33	3	9.09
	Soms	162	44.26	11	33.33	14	42.42
	Gereeld	38	10.38	11	33.33	16	48.48
IAS 23: Borrowing Costs	Nooit	113	30.87	7	21.21	5	15.15
	Soms	144	39.34	15	39.34	8	24.24
	Gereeld	109	29.78	11	33.33	20	60.61
IAS 24: Related Party Disclosure	Nooit	93	25.41	3	9.09	4	12.12
	Soms	131	35.79	11	33.33	3	9.09
	Gereeld	142	38.80	19	57.58	26	78.79

Rekeningkundige standaard – toepassing		1-5 Vennote		6-10 Vennote		11+ Vennote	
		Frekw.	%	Frekw.	%	Frekw.	%
IAS 26: Accounting by Retirement Benefit Plans	Nooit	316	86.34	28	84.85	11	33.33
	Soms	47	12.84	5	15.15	17	51.52
	Gereeld	3	0.82	0	0	5	15.15
IAS 27: Consolidated and Separate Financial Statements	Nooit	203	55.46	14	42.42	5	15.15
	Soms	148	40.44	13	39.39	14	42.42
	Gereeld	15	4.10	6	18.18	14	42.42
IAS 28: Investments in Associates	Nooit	197	53.83	14	42.42	5	15.15
	Soms	156	42.62	17	51.52	12	36.36
	Gereeld	13	3.55	2	6.06	16	48.48
IAS 31: Interests in Joint Ventures	Nooit	244	66.67	17	51.52	9	27.27
	Soms	115	31.42	16	48.48	12	36.36
	Gereeld	7	1.91	0	0	12	36.36
IAS 32: Fin. Instruments: Presentation	Nooit	141	38.52	9	27.27	2	6.06
	Soms	138	37.70	12	36.36	8	24.24
	Gereeld	87	23.77	12	36.36	23	69.70
IAS 33: Earnings per Share	Nooit	318	86.89	29	87.88	22	66.67
	Soms	41	11.20	3	9.09	0	0
	Gereeld	7	1.91	1	3.03	11	33.33
IAS 36: Impairment of Assets	Nooit	105	28.69	2	6.06	5	15.15
	Soms	190	51.91	20	60.61	6	18.18
	Gereeld	71	19.40	11	33.33	22	66.67
IAS 37: Provisions, Contingent Liabilities/Assets	Nooit	57	15.57	2	6.06	1	3.03
	Soms	189	51.64	18	54.55	6	18.18
	Gereeld	120	32.79	13	39.39	26	78.79
IAS 38: Intangible Assets	Nooit	89	24.32	7	21.21	3	9.09
	Soms	238	65.03	19	57.58	12	36.36
	Gereeld	39	10.66	7	21.21	18	54.55

Rekeningkundige standaard – toepassing		1-5 Vennote		6-10 Vennote		11+ Vennote	
		Frekw.	%	Frekw.	%	Frekw.	%
IAS 39: Fin. Instruments: Recognition & Measurement	Nooit	119	32.51	9	27.27	3	9.09
	Soms	172	46.99	12	36.36	7	21.21
	Gereeld	75	20.49	12	36.36	23	69.70
IAS 40: Investment Property	Nooit	50	13.66	0	0.00	2	6.06
	Soms	151	41.26	17	51.52	6	18.18
	Gereeld	165	45.08	16	48.48	25	75.76
IAS 41: Agriculture	Nooit	203	55.46	15	45.45	8	24.24
	Soms	136	37.16	13	39.39	23	69.70
	Gereeld	27	7.38	5	15.15	2	6.06
IFRS 1: First-time Adoption of IFRS	Nooit	205	56.01	17	51.52	9	27.27
	Soms	128	34.97	12	36.36	11	33.33
	Gereeld	33	9.02	4	12.12	13	39.39
IFRS 5: Non-current Assets Held for Sale	Nooit	288	78.69	21	63.64	10	30.30
	Soms	71	19.40	12	36.36	10	30.30
	Gereeld	7	1.91	0	0	13	39.39
IFRS 6: Exploration of Mineral Resources	Nooit	351	95.90	30	90.91	19	57.58
	Soms	14	3.83	3	9.09	13	39.39
	Gereeld	1	0.27	0	0	1	3.03
IFRS 7: Fin. Instruments: Disclosure	Nooit	138	37.70	14	42.42	4	12.12
	Soms	158	43.17	12	36.36	9	27.27
	Gereeld	70	19.13	7	21.21	20	60.61

In tabel 7.33 word die rekeningkundige standarde getoon waarvan die gebruik 'n betekenisvolle verwantskap (op die 1% peil) met die aantal vennote in die firma toon. Die algemene tendens blyk te wees dat die firmas met meer vennote (dus groter firmas) hierdie spesifieke standarde meer gereeld gebruik vir klein maatskappye. Die enigste uitsondering is IAS 41 wat meer toegepas word in kleiner firmas en waarskynlik die meerderheid van die boerderye gemeenskap as kliënte het. Die wyer toepassing van rekeningkundige standarde in groot firmas kan dui op meer kapasiteit vir spesialisering en strenger praktykreëls ten opsigte van die toepassing van standarde en risiko bestuur.

Tabel 7.34: Beduidende verwantskappe - % Fooie verdien

Rekeningkundige standaard – toepassing		0-50%		51-75%		76+%	
		Frekw.	%	Frekw.	%	Frekw.	%
IAS 8: Acc. Policies, Estimates and Errors	Nooit	9	11.54	20	21.28	73	27.86
	Soms	30	38.46	46	48.94	112	42.75
	Gereeld	39	50.00	28	29.79	77	29.39
IAS 11: Construction Contracts	Nooit	28	35.90	36	38.30	137	52.29
	Soms	31	39.74	49	52.13	107	40.84
	Gereeld	19	24.36	9	9.57	18	6.87
IAS 12: Income Taxes	Nooit	2	2.56	3	3.19	15	5.73
	Soms	3	3.85	15	15.96	52	19.85
	Gereeld	73	93.59	76	80.85	195	74.43
IAS 19: Employee Benefits	Nooit	23	29.49	45	47.87	142	54.20
	Soms	29	37.18	34	36.17	86	32.82
	Gereeld	26	33.33	15	15.96	34	12.98
IAS 20: Accounting for Government Grants	Nooit	44	56.41	53	56.38	178	67.94
	Soms	21	26.92	37	39.36	77	29.39
	Gereeld	13	16.67	4	4.26	7	2.67
IAS 21: The Effects of Changes in Foreign Exch.Rates	Nooit	25	32.05	34	36.17	123	46.95
	Soms	33	42.31	43	45.74	111	42.37
	Gereeld	20	25.64	17	18.09	28	10.69
IAS 24: Related Party Disclosure	Nooit	15	19.23	14	14.89	72	27.48
	Soms	18	23.08	40	33.21	87	33.21
	Gereeld	45	57.69	40	39.31	103	39.31
IAS 27: Consolidated and Separate Financial Statements	Nooit	29	37.18	41	43.62	154	58.78
	Soms	33	42.31	44	46.81	98	37.40
	Gereeld	16	20.51	9	9.57	10	3.82
IAS 28: Investments in Associates	Nooit	25	32.05	46	48.94	147	56.11
	Soms	36	46.15	43	45.74	106	40.46
	Gereeld	17	21.79	5	5.32	9	3.44
IAS 31: Interests in Joint Ventures	Nooit	38	48.72	52	55.32	182	69.47
	Soms	29	37.18	38	40.43	76	29.01
	Gereeld	11	14.10	4	4.26	4	1.53

Rekeningkundige standaard – toepassing		0-50%		51-75%		76+%	
		Frekw.	%	Frekw.	%	Frekw.	%
IAS 32:	Nooit	20	25.64	28	29.79	106	40.46
Fin. Instruments:	Soms	24	30.77	40	42.55	94	35.88
Presentation	Gereeld	34	43.59	26	27.66	62	23.66
IAS 33:	Nooit	60	76.92	77	81.91	234	89.31
Earnings per Share	Soms	7	8.97	13	13.83	24	9.16
	Gereeld	11	14.10	4	4.26	4	1.53
IAS 36:	Nooit	13	16.67	22	23.40	79	30.15
Impairment of	Soms	34	43.59	52	55.32	130	49.62
Assets	Gereeld	31	39.74	20	21.28	53	20.23
IAS 37:	Nooit	4	5.13	7	7.45	50	19.08
Provisions,	Soms	33	42.31	54	57.45	126	48.09
Contingent	Gereeld	41	52.56	33	35.11	86	32.82
Liabilities/Assets							
IAS 39:	Nooit	20	25.64	26	27.66	87	33.21
Fin. Instruments:	Soms	26	33.33	46	48.94	119	45.42
Recognition &	Gereeld	32	41.03	22	23.40	56	21.37
Measurement							
IAS 40:	Nooit	6	7.69	4	4.26	42	16.03
Investment	Soms	29	37.18	45	47.87	101	38.55
Property	Gereeld	43	55.13	45	47.87	119	45.42
IFRS 1:	Nooit	35	44.87	46	48.94	152	58.02
First-time Adoption	Soms	24	30.77	39	41.49	88	33.59
of IFRS	Gereeld	19	24.36	9	9.57	22	8.40
IFRS 5:	Nooit	42	53.85	65	69.15	214	81.68
Non-current Assets	Soms	24	30.77	26	27.66	43	16.41
Held for Sale &	Gereeld	12	15.38	3	3.19	5	1.91
Disc.operations							
IFRS 6:	Nooit	63	80.77	87	92.55	251	95.80
Exploration and	Soms	14	17.95	7	7.45	10	3.82
Evaluation of	Gereeld	1	1.28	0	0	1	0.38
Mineral Resources							
IFRS 7:	Nooit	21	26.92	34	36.17	102	38.93
Fin. Instruments:	Soms	28	35.90	44	46.81	108	41.22
Disclosure	Gereeld	29	37.18	16	17.02	52	19.85

In tabel 7.34 word die rekeningkundige standaard wat 'n betekenisvolle verband (op die 1% peil) toon met die persentasie van die fooie wat die firmas uit klein- en mediumgrootte entiteite verdien, aangedui. Die algemene tendens blyk te wees dat die firmas wat 50% en minder van hulle fooie uit klein- en mediumgrootte entiteite verdien, geneig is om hierdie spesifieke rekeningkundige standaard meer gereeld te gebruik. Firms wat 50% en minder van hulle fooie uit klein- en mediumgrootte entiteite verdien, behoort normaalweg die groter firmas te wees, terwyl firmas wat meer as 76% van hulle fooie uit hierdie entiteite verdien, kleiner firmas behoort te wees. Hierdie ontleding korreleer ook met tabel 7.33 waar die grootte van firmas deur die aantal vennote bepaal word. Hier is ook bevind dat groter firmas meer geneig is om 'n wyer spektrum van rekeningkundige standaard op klein maatskappye toe te pas, as klein firmas.

Groter firmas het 'n groter portefeulje van groot kliënte waarvoor hulle in elk geval IFRSs moet toepas en het dus meer ervaring en kennis om dieselfde rekeningkundige standaard ook op klein maatskappye toe te pas. Die groter firmas kan moontlik ook beter rekeningkundige stelsels hê wat die opstel van finansiële state vereenvoudig en meer bekostigbaar maak.

7.6.2 Eienaars/bestuur

Aangesien dit onwaarskynlik is dat eienaars/bestuur, finansiële instellings en die SAID oor die nodige kennis van rekeningkundige standaarde (IFRSs) sal beskik om die voorafgaande vraag oor die toepassing van IFRSs te kan beantwoord, alhoewel hulle primêre gebruikers van klein maatskappy finansiële state is, is die vraag vereenvoudig deur slegs na die onderskeie komponente van finansiële state te verwys (verwys tabel 7.37).

Tabel 7.35: Voldoening van klein maatskappy finansiële state aan alle toepaslike IFRSs (International Financial Reporting Standards)

Ja	39	18%
Nee	61	29%
Gedeeltelik	61	29%
Nie van toepassing	28	13%
Weet nie	23	11%
Totaal	212	100%

(Vraelys 2 - Vraag 5.1)

Slegs 18% van die eienaars/bestuur is van mening dat hul maatskappy se finansiële state wel aan alle toepaslike rekeningkundige standaarde voldoen, terwyl 58% aangedui het dat dit nie volledig aan die rekeningkundige vereistes voldoen nie. In die addisionele kommentaar het die eienaars/bestuur (soos die klein praktisyns) hul ontevredenheid met die rekeningkundige standaarde wat tans van toepassing is, duidelik laat blyk. Die volgende kommentaar is, onder andere, gelewer:

- “Far too complex and unrealistic.
- IFRS is completely over the top for a small service business that is closely held.
- IFRS is totally inappropriate to many SMEs .
- IFRS totally irrelevant to this size organisation.
- This creates unnecessary expense and is not helpful to anyone.
- This is why it is so expensive ... this is not relevant to a small business.
- To costly and of no value ...
- We cannot afford to spend that much time on something that adds zero value.
- We find the requirements costly with no benefit to the company.
- Total waste of company resources.”

Die eienaars/bestuur van klein maatskappye is van mening dat die rekeningkundige standaarde (IFRSs) te kompleks en gevolglik ontoepaslik vir hierdie maatskappye is, en

dat die koste wat aangegaan word om aan die standaard te voldoen, die voordele oorskry wat daaruit verkry word. Die eienaars/bestuur beklemtoon dat finansiële state baie min (of geen) voordele vir die gebruikers daarvan inhou; gevolglik voorsien finansiële state nie inligting wat nuttig en bruikbaar vir die gebruikers is nie. Die rekeningkundige vereistes behoort sodanig vereenvoudig te word, ten einde te verseker dat dit wel vir klein maatskappye toepaslik is in die praktyk.

Tabel 7.36: Las om te voldoen aan rekeningkundige standaard

Ja	176	83%
Nee	25	12%
Geen opinie	10	5%
Totaal beantwoord	211	100%
Onbeantwoord	1	
Totaal	212	

(Vraelys 2 - Vraag 5.2)

Die meerderheid (83%) van die eienaars/bestuur is van mening dat dit wel 'n las is om aan die rekeningkundige standaard wat tans op klein maatskappye van toepassing is, te voldoen. Die eienaars/bestuur, sowel as die klein praktisyns, is van mening dat dit 'n las vir klein maatskappye is om aan rekeningkundige standaard te voldoen (verwys ook na die bespreking onder punt 7.6.1). Die eienaars/bestuur is versoek om slegs die komponente van die finansiële state aan te dui wat nuttige inligting voorsien, aangesien die eienaars/bestuur normaalweg nie self verantwoordelik is vir die opstel van die finansiële state nie en nie noodwendig (soos die klein praktisyns) oor die detail kennis rakende rekeningkundige standaard (IFRSs) beskik nie.

Die onderstaande tabel 7.37 toon dat die inkomstestaat (76%) en balansstaat (71%) deur die meerderheid van die eienaars/bestuur as baie nuttig beskou word. Dit blyk ook, dat daar nie 'n beduidende verskil is tussen die gebruik van die balansstaat (staat van finansiële posisie) en inkomstestaat (staat van omvattende inkomste) nie; die gemiddeldes is nie statisties betekenisvol verskillend nie. Die aantekeninge tot die finansiële state word slegs deur 42% van die eienaars/bestuur as baie nuttig beskou. Slegs 36% van die eienaars/bestuur is van mening dat die kontantvloeistaat baie nuttig is, terwyl die staat van veranderinge in ekwiteit deur net 9% as baie nuttig geïdentifiseer is. Die finansiële state word dus wel deur die eienaars gebruik, en die resultate van hierdie vraag weerspreek die kommentaar wat die eienaars by tabel 7.35 gelewer het.

Tabel 7.37: Die gebruik van komponente van finansiële state

Rang- orde	Komponente van finansiële state	Gemiddelde	Standaard- afwyking	Mediaan	Frekwensies							
					Baie nuttig		Beperkte gebruik		Geen nut		Totaal	
1	Inkomstestaat (staat van omvattende inkomste)	2.73585 ^a	0.4926	3.0000	161	76%	46	22%	5	2%	212	100%
2	Balansstaat (staat van finansiële posisie)	2.67925 ^a	0.5251	3.0000	150	71%	56	26%	6	3%	212	100%
3	Aantekeninge tot die finansiële state	2.33491 ^b	0.6355	2.0000	90	42%	103	49%	19	9%	212	100%
4	Kontantvloeistaat (staat van kontantvloei)	2.09434 ^b	0.7853	2.0000	76	36%	80	38%	56	26%	212	100%
5	Staat van veranderinge in ekwiteit	1.63208 ^c	0.6432	2.0000	19	9%	96	45%	97	46%	212	100%

(Vraelys 2 - Vraag 5.3)

Friedman-toets (p-waarde < 0.0001);

Verskillende boskrifte (^a – ^c) dui betekenisvolle verskille op die 5% peil aan

7.6.3 Finansiële instellings

Tabel 7.38: Die gebruik van komponente van finansiële state

	Baie nuttig		Beperkte gebruik		Geen nut		Totaal	
Inkomstestaat (staat van omvattende inkomste)	5	100%	0	0%	0	0%	5	100%
Balansstaat (staat van finansiële posisie)	3	60%	2	40%	0	0%	5	100%
Kontantvloeiastaat (staat van kontantvloei)	3	60%	2	40%	0	0%	5	100%
Aantekeninge tot die finansiële state	2	40%	3	60%	0	0%	5	100%

(Vraelys 3 - Vraag 3.1)

Uit die bogenoemde tabel, blyk dit dat al die finansiële instellings die inkomstestaat (staat van omvattende inkomste) as die belangrikste komponent van finansiële state beskou, terwyl die balansstaat (staat van finansiële posisie) en kontantvloeiastaat ook deur die meerderheid (60%) as baie nuttig geïdentifiseer is. Die finansiële instellings is verder van mening dat geen komponent van die finansiële state van geen nut is nie. Dit blyk dat die finansiële instellings wel die finansiële state gebruik.

Die bogenoemde resultate is ook bevestig in 'n studie deur Kruger (2004:174) waarin bevind is dat banke (finansiële instellings) wel die finansiële state van beslote korporasies as 'n belangrike instrument beskou om betroubare inligting te voorsien, ten spyte daarvan dat hulle wel in 'n posisie is om addisionele inligting vanaf die beslote korporasies te verkry. Daar is verder ook bevind dat banke spesifieke inligtingsbehoefte het en dat die rekeningkundige verslagdoeningstelsel wat in die opstel van finansiële state toegepas word, nie noodwendig inligting tot gevolg sal hê wat aan hierdie spesifieke inligtingsbehoefte voldoen nie.

Tabel 7.39: Faktore wat oorweeg word tydens ontleding van finansiële state

	Ja		Nee		Totaal	
Ouditverslag	4	80%	1	20%	5	100%
Vermoë om skuld terug te betaal	5	100%	0	0%	5	100%
Direkteursvergoeding	3	60%	2	40%	5	100%
Likwiditeit	5	100%	0	0%	5	100%
Prestasietendense	5	100%	0	0%	5	100%
Wingsgewendheid	5	100%	0	0%	5	100%
Reputasie van die ouditeure	3	60%	2	40%	5	100%
Sekuriteit	5	100%	0	0%	5	100%
Stabiliteit	5	100%	0	0%	5	100%
Ander inligting	5	100%	0	0%	5	100%

(Vraelys 3 - Vraag 3.2)

Die finansiële instellings oorweeg al die gelyste faktore wanneer finansiële state ontleed word en versoek ook addisionele, spesifieke inligting volgens hul eie vereistes.

7.6.4 Die Suid-Afrikaanse Inkomstediens

Volgens die SAID, ingevolge artikel 65 van die Inkomstebelastingwet (2008), moet alle belastingpligtiges 'n inkomstebelastingopgawe in die voorgeskrewe formaat invul en indien. Die kennisgewing vir die indiening van opgawes word jaarliks in die Staatskoerant gepubliseer; ingevolge daarvan moet elke maatskappy, trust of ander regspersoon, onder andere, wat óf 'n inwoner is van die Republiek, óf enige bruto inkomste of kapitaalwins vanuit 'n bron in die Republiek verkry het, 'n inkomstebelastingopgawe indien. Geen stawende dokumentasie, wat onder andere ook 'n stel finansiële state insluit, hoef saam met die inkomstebelastingopgawe ingedien te word nie; in die verlede moes 'n stel finansiële state egter die inkomstebelastingopgawe vergesel.

Kragtens artikels 73A en 75(2) van die Inkomstebelastingwet (2008), word dit egter vereis dat 'n belastingpligtige alle dokumentasie, wat finansiële state insluit, vir 'n tydperk van vyf jaar moet bewaar, vanaf die datum waarop die inkomstebelastingopgawe ingedien is. Belastingpligtiges is verplig om alle grootboeke, kasboeke, joernale, tjekboeke, bankstate, depositostrokies, betaalde tjeks, fakture, voorraadlyste en alle ander rekeningboeke te bewaar in elektroniese of enige ander formaat wat betrekking het op 'n bedryf wat deur die belastingpligtige beoefen word.

Die SAID kan, ingevolge artikels 74A en 74B(1) van die Inkomstebelastingwet (2008), mét redelike voorafkennisgewing, die belastingpligtige se inligting en dokumentasie (insluitende finansiële state) ondersoek. Uit die onderhoud wat gevoer is, blyk dit egter dat die SAID 'n baie klein persentasie van besighede selekteer vir verdere ondersoek (oudit van die belastingpligtige) en dat slegs hierdie geselekteerde besighede se finansiële state tans deur die SAID gebruik word. Die onderstaande twee vrae is gevolglik slegs van toepassing mits die belastingpligtige aan 'n oudit van belasting onderwerp word.

Tabel 7. 40: Die gebruik van komponente van finansiële state

	Baie nuttig	Beperkte gebruik	Geen nut
Inkomstestaat (staat van omvattende inkomste)	x		
Balansstaat (staat van finansiële posisie)		x	
Kontantvloeistaat (staat van kontantvloei)		x	
Aantekeninge tot die finansiële state		x	

Tabel 7. 41: Faktore wat oorweeg word tydens ontleding van finansiële state

	Ja	Nee
Ouditverslag	x	
Vermoë om skuld terug te betaal	x	
Direkteursvergoeding	x	
Likwiditeit	x	
Prestasietendense	x	
Wingsgewendheid	x	
Reputasie van die ouditeure	x	
Sekuriteit		x
Stabiliteit		x
Ander inligting	x	

Uit die bogenoemde blyk dit dat finansiële state wel nuttige inligting aan die SAID voorsien wanneer 'n oudit van belasting uitgevoer word. Aangesien finansiële state nie saam met die inkomstebelastingopgawe ingedien word nie, blyk dit duidelik dat finansiële state en die finansiële inligting wat daarin vervat is, nie deur die SAID gebruik word nie en dat die SAID gevolglik nie meer 'n primêre gebruiker van klein maatskappy finansiële state in Suid-Afrika is nie. Daar kan geargumenteer word dat, alhoewel finansiële state nie saam met die inkomstebelastingopgawe ingedien word nie, die finansiële state wel indirek benodig word

om die inkomstebelastingopgawe, wat onder andere ook 'n stel finansiële state insluit te voltooi. Inligting rakende inkomste- en uitgawe-items, asook 'n staat van bates en laste moet in die inkomstebelastinguitgawe ingesluit word.

Die bogenoemde resultate stem nie ooreen met die resultate van 'n studie wat gedurende 2004 deur Kruger (2004:175) gedoen is nie; daarin is bevind dat die finansiële state van beslote korporasies wel nuttige inligting aan die SAID voorsien vir doeleindes van aanslag van belasting. Sedert hierdie studie is die Inkomstebelastingwet gewysig en die SAID vereis egter nie meer dat finansiële state die inkomstebelastingopgawe moet vergesel nie; gevolglik speel finansiële state nie meer 'n beduidende rol in die proses van aanslag van belasting nie.

7.6.5 Opsomming: Die toepaslikheid van rekeningkundige standaarde

7.6.5.1 Voldoening van klein maatskappy finansiële state aan alle toepaslike IFRSs

Slegs 21% van die klein praktisyns is van mening dat klein maatskappy finansiële state wel aan al die toepaslike rekeningkundige standaarde voldoen, terwyl 79% van die klein praktisyns aangedui het dat klein maatskappy finansiële state nie volledig aan die toepaslike rekeningkundige vereistes voldoen nie. Dit bevestig dat die huidige rekeningkundige verslagdoeningsvereistes in die praktyk, ontoepaslik vir klein maatskappye is en dat hierdie vereistes nie aan die behoeftes van die gebruikers voldoen nie. In die addisionele kommentaar wat gelewer is, het baie van die klein praktisyns hul ontevredenheid met die rekeningkundige vereistes wat tans van toepassing is, duidelik laat blyk.

Slegs 18% van die eienaars/bestuur is van mening dat hul maatskappy se finansiële state wel aan alle toepaslike rekeningkundige standaarde voldoen, terwyl 58% aangedui het dat hul maatskappy se finansiële state nie volledig aan die rekeningkundige vereistes voldoen nie. Die eienaars/bestuur, sowel as die klein praktisyns, is dus van mening dat klein maatskappy finansiële state nie aan huidige toepaslike rekeningkundige standaarde voldoen nie.

7.6.5.2 Las om te voldoen aan rekeningkundige standaarde

Volgens 93% van die klein praktisyns, is daar steeds 'n te groot las op klein maatskappye om aan die toepaslike rekeningkundige standaarde te voldoen, terwyl slegs 6% van mening is dat dit nie vir klein maatskappye 'n las is om aan hierdie standaarde te voldoen nie. Die oorlading van rekeningkundige standaarde vir klein maatskappye in Suid-Afrika, is steeds 'n wesenlike probleem wat gevolglik regstellende oplossings, soos 'n behoorlike gedifferensieerde verslagdoeningstelsel, vereis. Verskeie klein praktisyns het addisionele kommentaar op hierdie vraag gelewer, waarin hul ontevredenheid met die toepassing van huidige rekeningkundige standaarde duidelik uitgespreek word.

Die meerderheid (83%) van die eenaars/bestuur is, soos die klein praktisyns, van mening dat dit wel 'n las is om te voldoen aan die rekeningkundige standaarde wat tans op klein maatskappye van toepassing is. Slegs 12% is van mening dat dit nie vir klein maatskappye 'n las is om daaraan te voldoen nie.

7.6.5.3 Klein praktisyns op hoogte van IFRSs en IFRS vir klein- en mediumgrootte entiteite

Die meerderheid van die klein praktisyns (60%) is wel op hoogte van huidige rekeningkundige standaarde, sowel as die rekeningkundige standaard wat spesifiek op klein maatskappye van toepassing is (*IFRS for SMEs*) (69%). Dit is waarskynlik die geval aangesien die klein praktisyns almal gekwalifiseerde rekenmeesters is; verder is almal ook geregistreerde lede van SAICA. Dit blyk gevolglik dat klein maatskappye se finansiële state tans nie volledig aan die toepaslike rekeningkundige vereistes voldoen nie; nie omdat die opstellers daarvan nie oor die nodige kennis beskik nie, maar waarskynlik eerder omdat die inligting wat vereis word, nie aan die behoeftes van die gebruikers daarvan voldoen nie.

7.6.5.4 Toepassing van rekeningkundige standaarde

Die klein praktisyns het aangedui dat slegs ses rekeningkundige standaarde gereeld deur die meerderheid klein praktisyns (meer as 50%) in praktyk toegepas word, naamlik:

- IAS 12: Income Taxes
- IAS 1: Presentation of Financial Statements
- IAS 16: Property, Plant and Equipment
- IAS 18: Revenue

- IAS 7: Cash Flow Statements
- IAS 2: Inventories

Twee rekeningkundige standaarde is gereeld deur 48% van die klein praktisyns in praktyk toegepas, naamlik:

- IAS 40: Investment Property
- IAS 17: Leases

'n Groot aantal rekeningkundige standaarde word nooit deur die meerderheid van die klein praktisyns (meer as 50%) in die praktyk toegepas nie.

Die rekeningkundige standaarde is verder ontleed deur die standaarde in vier verskillende groepe te groepeer, ten einde te bepaal wat die toepassing van elke groep in die praktyk behels, naamlik groep 1, aanbidding en openbaarmaking; groep 2, bates en laste; groep 3, inkomste en uitgawes; en groep 4, konsolidasies. Uit die groeperings van die rekeningkundige standaarde, blyk dit dat groep 4, konsolidasies, gereeld deur minder as 10% van die respondente gebruik word en nooit deur die meerderheid (meer as 50%) in praktyk toegepas word nie. Hieruit blyk dit dat klein maatskappye nie normaalweg deel van 'n groepstruktuur vorm nie; gevolglik is die rekeningkundige standaarde wat met konsolidasies verband hou, nie toepaslik vir hierdie maatskappye nie.

Die chi-kwadraattoets is 'n onafhanklikheidstoets wat gebruik is om die verband te bepaal tussen die gebruik van die rekeningkundige standaarde en die (i) aantal jare wat die klein praktisyns praktiseer, (ii) die aantal vennote in die firma en (iii) die persentasie van foie wat die praktisyns van klein entiteite verdien. Verskeie betekenisvolle korrelasies is aangetoon. Die algemene tendens rakende sekere geïdentifiseerde rekeningkundige standaarde blyk te wees dat hoe langer persone in die praktyk is, hoe meer word hierdie standaarde gebruik. Rekeningkundige standaarde is ook aangetoon waarvan die algemene tendens blyk te wees dat die firmas met meerdere vennote (dus groter firmas) hierdie spesifieke standaarde meer gereeld gebruik. Laastens is die rekeningkundige standaarde aangedui waar die algemene tendens blyk te wees dat die firmas wat 50% en minder van hulle foie uit klein- en mediumgrootte entiteite verdien (normaalweg groter firmas), geneig is om hierdie spesifieke rekeningkundige standaarde meer gereeld te gebruik.

7.6.5.5 Die gebruik van komponente van finansiële state en faktore wat oorweeg word tydens ontleding van finansiële state

Die eienaars/bestuur het aangedui dat die inkomstestaat (staat van omvattende inkomste) (76%) en balansstaat (staat van finansiële posisie) (71%) as baie nuttig beskou word. Die aantekeninge tot die finansiële state word slegs deur 42% as baie nuttig beskou, terwyl 36% die kontantvloei staat en 9% die staat van veranderinge in ekwiteit as baie nuttig beskou. Hierdie respons dui daarop dat die finansiële state wel deur die eienaars gebruik word.

Finansiële instellings beskou die inkomstestaat (staat van omvattende inkomste) as die belangrikste komponent van finansiële state, terwyl die balansstaat (staat van finansiële posisie) en kontantvloei staat ook deur die meerderheid (60%) as baie nuttig geïdentifiseer is. Die finansiële instellings het aangedui dat geen komponent van die finansiële state van geen nut is nie. Dit blyk dat die finansiële instellings wel die finansiële state gebruik. Die finansiële instellings oorweeg ook verskeie geïdentifiseerde faktore wanneer finansiële state ontleed word en versoek verder spesifieke inligting volgens hul eie vereistes.

Volgens die SAID, voorsien die inkomstestaat (staat van omvattende inkomste) nuttige inligting wanneer 'n oudit van belasting uitgevoer word. Aangesien finansiële state nie die inkomstebelastingopgawe vergesel nie, blyk dit dat finansiële state en die finansiële inligting wat daarin vervat is, nie deurgaans deur die SAID gebruik word nie; gevolglik is die SAID nie meer 'n primêre gebruiker van klein maatskappy finansiële state in Suid-Afrika nie. Daar kan egter geargumenteer word dat, alhoewel finansiële state nie saam met die inkomstebelastingopgawe ingedien word nie, die finansiële state wel indirek benodig word om die inkomstebelastingopgawe te voltooi. Die SAID oorweeg ook verskeie geïdentifiseerde faktore wanneer finansiële state ontleed word vir die doeleindes van 'n oudit van belasting.

7.7 Vermindering van toepaslike rekeningkundige standaarde

In hierdie gedeelte word vasgestel hoe die las op klein maatskappye rakende die opstel van finansiële state, in praktyk verminder kan word; op grond hiervan sal voorstelle vir die vereenvoudiging van die rekeningkundige vereistes vir klein maatskappye gemaak kan word deur die toepassing van gedifferensieerde rekeningkundige verslagdoening.

7.7.1 Klein praktisyns

Tabel 7.42: Vermindering van die las om finansiële state voor te berei

	Ja		Nee		Totaal	
	Aantal	Prosent	Aantal	Prosent	Aantal	Prosent
Volledige vrystelling van voldoening aan 'n spesifieke rekeningkundige raamwerk	261	60%	173	40%	434	100%
Verminder openbaarmakingsvereistes	417	96%	17	4%	434	100%
Verminder aantal toepaslike rekeningkundige standaarde	418	96%	16	4%	434	100%
Verwyder die ouditvereiste vir privaatmaatskappye	306	71%	128	29%	434	100%
Vereenvoudiging van metingsvereistes	422	97%	12	3%	434	100%
Spesiale standaard vir klein maatskappye	382	88%	52	12%	434	100%

(Vraelys 1 - Vraag 6.1)

Die meerderheid van die klein praktisyns het aangedui dat al die gelyste items die las op 'n klein maatskappy om finansiële state voor te berei, sal verminder. Dit is duidelik dat daar 'n behoefte is om die rekeningkundige verslagdoeningstelsel te wysig deur veral die metingsvereistes (97%) te vereenvoudig, sowel as die openbaarmakingsvereistes (96%) te verminder. Die aantal toepaslike rekeningkundige standaarde behoort volgens 96% van die respondente verminder te word. Die klein praktisyns (88%) is ook van mening dat 'n spesiale standaard vir klein maatskappye die las op hierdie entiteite om finansiële state voor te berei, sal verminder. Die behoefte vir die vereenvoudiging van die rekeningkundige standaarde wat op klein maatskappye van toepassing is, blyk ook verder duidelik uit die vele addisionele kommentaar wat die klein praktisyns op die bogenoemde vraag gelever het; die kommentaar sluit, onder andere, die volgende in:

- “Special standard for SME – this standard (IFRS for SMEs) is not simple enough and therefore does not reduce the accounting burden.
- Standards for SMEs need to be simplified, but need to be relevant.

- Special standards must be meaningful – not like IFRS for SMEs which is no help at all.
- Concentrate on risk and users.”

Die ouditvereiste vir privaatmaatskappye behoort volgens 71% van die respondente verwyder te word. In terme van nuwe wetgewing (Maatskappywet van 2008) is hierdie ouditvereiste vir privaatmaatskappye wel verwyder.

Die bogenoemde resultate stem ook ooreen met dié van ’n studie wat gedurende 2006 deur Stainbank en Wells (2007:49) in Suid-Afrika onderneem is. Hierdie skrywers het bevind dat gedifferensieerde verslagdoeningstandaarde in Suid-Afrika voorsiening behoort te maak vir beide aanbiedings- en openbaarmakingsvereistes, sowel as erkennings- en metingsvereistes.

Die volgende vraag het spesifiek die IFRS vir klein- en mediumgrootte entiteite, waarop respondente verskeie kommentaar gelewer het, aangespreek.

.Tabel 7.43: IFRS vir klein- en mediumgrootte entiteite – vermindering van die las om finansiële state voor te berei

Ja	109	25%
Nee	260	60%
Weet nie	63	15%
Totaal beantwoord	432	100%
Onbeantwoord	2	
Totaal	434	

(Vraelys 1 - Vraag 6.2)

Die meerderheid van die klein praktisyns (60%) is van mening dat die IFRS vir klein- en mediumgrootte entiteite (*IFRS for SMEs*) nie die las om finansiële state voor te berei, verlig nie (verwys ook na hoofstuk 5 vir ’n volledige bespreking van hierdie dokument). Dit blyk ook duidelik uit die addisionele kommentaar wat die klein praktisyns op vorige vrae gelewer het. Die *IFRS for SMEs* (huidige toepaslike rekeningkundige verslagdoeningstelsel) is dus steeds te omvattend en die rekeningkundige vereistes vir klein maatskappye behoort dus meer vereenvoudig te word. Dit dui verder ook op die behoefte vir ’n derde vereenvoudigde vlak van gedifferensieerde verslagdoening.

In 'n opname deur Van Wyk en Rossouw (2008:12) gedurende 2007, is bevind dat 45% van die respondente van mening was dat die *IFRS for SMEs* wel die las op klein- en mediumgrootte entiteite om finansiële state voor te berei, sal verminder. Hierdie navorsingstudie toon egter dat slegs 25% van die respondente dieselfde mening as die Van Wyk en Rossouw-studie deel. 'n Rede hiervoor kan wees dat klein praktisyns nog nie die rekeningkundige standaard in 2007 in praktyk toegepas het nie (die standaard is gedurende 2007 in Suid-Afrika aanvaar en die opname deur Van Wyk en Rossouw het gedurende dieselfde jaar plaasgevind, terwyl die opname vir hierdie studie gedurende 2008 gedoen is). Die rekeningkundige standaard (soos aanvaar in 2007), behoort dus gedurende 2008 reeds geïmplementeer te wees deur die klein praktisyns en daarom behoort hulle meer vertrouwd te wees met die inhoud daarvan.

Tabel 7.44: Behoeftes vir 'n addisionele verslagdoeningsraamwerk

Ja	380	88%
Nee	34	8%
Weet nie	17	4%
Totaal beantwoord	431	100%
Onbeantwoord	3	
Totaal	434	

(Vraelys 1 - Vraag 6.3)

Die mening word deur 88% van die klein praktisyns gehuldig dat die rekeningkundige vereistes wat tans vir klein maatskappye geld, onvoldoende is, en dat daar 'n behoefte vir 'n gewysigde rekeningkundige verslagdoeningsraamwerk is. Slegs 8% van die respondente het aangedui dat daar nie 'n behoefte vir 'n addisionele verslagdoeningsraamwerk is nie. Dit bevestig dat gebruikers van klein maatskappy finansiële state nie die omvattende inligting wat in algemene finansiële state verskaf word vereis nie en dat hulle nie dieselfde finansiële verslagdoeningsbehoefte het as gebruikers van groot maatskappy finansiële state nie.

Die bogenoemde resultate stem ooreen met die resultate van 'n studie wat gedurende 2006 deur Stainbank en Wells (2007:31) in Suid-Afrika onderneem is, wat spesifiek die behoefte vir gedifferensieerde korporatiewe verslagdoening in Suid-Afrika bevestig het.

Vervolgens word die potensiële kwessies rakende die vermindering van rekeningkundige standarde aangetoon.

Tabel 7.45: Potensiële kwessies rakende vermindering van rekeningkundige standaarde

Rang- orde	Potensiële kwessies	Ge- middelde	Standaard- afwyking	Mediaan	Frekwensies							
					Bekommerd		Nie bekommerd		Geen opinie		Totaal	
1	Nie-aanvaarding van finansiële state deur finansiële instellings	2.58065 ^a	0.5473	3.0000	264	61%	158	36%	12	3%	434	100%
2	Nie-aanvaarding van finansiële state deur die SAID	2.52535 ^a	0.5771	3.0000	246	57%	170	39%	18	4%	434	100%
3	Verminder betroubaarheid van finansiële state	2.47696 ^{a/b}	0.5812	3.0000	226	52%	189	44%	19	4%	434	100%
4	Verlies aan geloofwaardigheid van rekeningkundige professie	2.44470 ^{a/b}	0.6139	3.0000	221	51%	185	43%	28	6%	434	100%
5	Verlies van redelike weergawe van finansiële state	2.38710 ^b	0.5982	2.0000	194	45%	214	49%	26	6%	434	100%
6	Toename in verwarring vir opstellers van finansiële state	2.37097 ^{b/c}	0.5752	2.0000	182	42%	231	53%	21	5%	434	100%
7	Verlaging in rekeningkundige standaarde	2.32949 ^{b/c}	0.5844	2.0000	169	39%	239	55%	26	6%	434	100%
8	Verlies aan vergelykbaarheid van finansiële state	2.23963 ^{c/d}	0.5110	2.0000	121	28%	296	68%	17	4%	434	100%
9	Toepassing van 'n gedifferensieerde rekeningkundige stelsel	2.17281 ^d	0.5768	2.0000	116	27%	277	64%	41	9%	434	100%

(Vraelys 1 - Vraag 6.8)

 Friedman-toets (p -waarde < 0.0001); Verskillende boskryfte (^a – ^d) dui betekenisvolle verskille op die 5% peil aan

Uit die bogenoemde tabel, blyk dit dat indien die rekeningkundige standaard waaraan klein maatskappye moet voldoen, verminder sou word, die klein praktisyns bekommerd sal wees oor sekere aangeleenthede, naamlik die nie-aanvaarding van finansiële state deur finansiële instellings (61%), nie-aanvaarding van finansiële state deur die SAID (57%), vermindering van die betroubaarheid van finansiële state (52%) en die verlies aan geloofwaardigheid van die rekeningkundige professie (51%). Die meerderheid van die klein praktisyns (64%) het aangedui dat die toepassing van 'n gedifferensieerde rekeningkundige stelsel nie 'n rede tot kommer is nie. Die nie-aanvaarding van finansiële state deur die SAID behoort egter nie meer 'n potensiele kwessie te wees nie, aangesien die SAID nie meer vereis dat 'n stel finansiële state die inkomstebelastingopgawe moet vergesel nie. Verder het dit ook duidelik uit die onderhoud met die SAID geblyk, dat finansiële state tans nie gebruik word in die proses van aanslag van belasting nie (verwys na punt 7.6.4).

7.7.2 Eienaars/bestuur

Tabel 7.46: Vermindering van die las om finansiële state voor te berei

	Ja		Nee		Totaal	
Volledige vrystelling van voldoening aan 'n spesifieke rekeningkundige raamwerk	91	43%	121	57%	212	100%
Verminder openbaarmakingsvereistes	169	80%	43	20%	212	100%
Verminder aantal toepaslike rekeningkundige standaarde	163	77%	49	23%	212	100%
Verwyder die ouditvereiste vir privaatmaatskappye	111	52%	101	48%	212	100%
Vereenvoudiging van metingsvereistes	145	68%	67	32%	212	100%
Spesiale standaard vir klein maatskappye	149	70%	63	30%	212	100%

(Vraelys 2 - Vraag 6.1)

Die meerderheid van die eienaars/bestuur het aangedui dat al die gelyste items, met die uitsondering van die volledige vrystelling van voldoening aan 'n spesifieke rekeningkundige raamwerk, die las op 'n klein maatskappy om finansiële state voor te berei, sal verminder. Dit is duidelik dat daar 'n behoefte by die gebruikers bestaan dat die las op klein maatskappye om finansiële state voor te berei, verminder moet word, en dat die rekeningkundige standaard wat tans van toepassing is, gevolglik gewysig en vereenvoudig behoort te word.

Tabel 7.47: IFRS vir klein- en mediumgrootte entiteite – vermindering van die las om finansiële state voor te berei

Ja	48	23%
Nee	84	40%
Weet nie	76	37%
Totaal beantwoord	208	100%
Onbeantwoord	4	
Totaal	212	

(Vraelys 2 - Vraag 6.2)

Uit die terugvoer op die bogenoemde vraag, blyk dit dat die eienaars/bestuur nie op hoogte is van die rekeningkundige standaard vir klein maatskappye nie (37% het aangedui dat hulle nie 'n antwoord op die vraag het nie). Dit is waarskynlik ook die geval, aangesien die eienaars/bestuur normaalweg nie self verantwoordelik vir die opstel van die finansiële state is nie.

Tabel 7.48: Behoeft vir 'n addisionele verslagdoeningsraamwerk

Ja	164	77%
Nee	18	9%
Weet nie	30	14%
Totaal	212	100%

(Vraelys 2 - Vraag 6.3)

Volgens 77% van die eienaars/bestuur, is daar 'n behoefte vir 'n addisionele verslagdoeningsraamwerk vir klein maatskappye; gevolglik behoort die rekeningkundige verslagdoeningsraamwerk vir klein maatskappye gewysig te word.

Die eienaars/bestuur moes in die volgende vraag (tabel 7.49) potensiële kwessies, indien die rekeningkundige standaard verminder sou word, identifiseer. Uit die onderstaande tabel, blyk dit dat indien die rekeningkundige standaard waaraan klein maatskappye moet voldoen, verminder sou word, die eienaars/bestuur bekommerd sal wees oor sekere aangeleenthede, naamlik die nie-aanvaarding van finansiële state deur die SAID (71%), nie-aanvaarding van finansiële state deur finansiële instellings (67%) en die vermindering van die betroubaarheid van finansiële state (55%). Die meerderheid van die klein praktisyns (58%) het aangedui dat die toepassing van 'n gedifferensieerde rekeningkundige stelsel nie 'n rede tot kommer is nie. Verwys na punt 7.7.5 vir 'n vergelyking van hierdie resultate met die resultate van die ander respondentgroepe.

Tabel 7.49: Potensiële kwessies rakende vermindering van toepaslike rekeningkundige standaarde

Rang- orde	Potensiële kwessies	Gemiddelde	Standaard- afwyking	Mediaan	Frekwensies							
					Bekommerd		Nie bekommerd		Geen Opinie		Totaal	
1	Nie-aanvaarding van finansiële state deur die SAID	2.67925 ^a	0.5251	3.0000	150	71%	56	26%	6	3%	212	100%
2	Nie-aanvaarding van finansiële state deur finansiële instellings	2.62736 ^a	0.5659	3.0000	142	67%	61	29%	9	4%	212	100%
3	Verminder betroubaarheid van finansiële state	2.45283 ^{a/b}	0.6622	3.0000	116	55%	76	36%	20	9%	212	100%
4	Verlies van redelike weergawe van finansiële state	2.36792 ^{b/c}	0.6130	2.0000	93	44%	104	49%	15	7%	212	100%
5	Toename in verwarring vir opstellers van finansiële state	2.32547 ^{b/c}	0.6101	2.0000	85	40%	111	52%	16	8%	212	100%
6	Verlaging in rekeningkundige standaarde	2.29245 ^{b/c}	0.5996	2.0000	78	37%	118	56%	16	8%	212	100%
7	Verlies aan vergelykbaarheid van finansiële state	2.25943 ^c	0.5276	2.0000	64	30%	139	66%	9	4%	212	100%
8	Toepassing van 'n gedifferensieerde rekeningkundige stelsel	2.14151 ^c	0.6300	2.0000	59	28%	124	58%	29	14%	212	100%

(Vraelys 2 - Vraag 6.10)

Friedman-toets (p-waarde < 0.0001);

Gemiddeldes met verskillende boskryfte (^a – ^c) verskil betekenisvol op die 5% peil

7.7.3 Finansiële instellings

Tabel 7.50: Potensiële kwessies rakende vermindering van toepaslike rekeningkundige standaarde

Potensiële kwessies	Bekommerd		Nie bekommerd		Geen opinie		Totaal	
Toepassing van 'n gedifferensieerde rekeningkundige stelsel	2	40%	3	60%	0	-	5	100%
Toename in verwarring vir opstellers van finansiële state	3	60%	2	40%	0	-	5	100%
Verlies aan vergelykbaarheid van finansiële state	3	60%	2	40%	0	-	5	100%
Verlies aan geloofwaardigheid van rekeningkundige profesie	2	40%	3	60%	0	-	5	100%
Verlies van redelike weergawe van finansiële state	5	100%	0	-	0	-	5	100%
Verlaging in rekeningkundige standaarde	5	100%	0	-	0	-	5	100%
Verminder betroubaarheid van finansiële state	5	100%	0	-	0	-	5	100%
Nie-aanvaarding van finansiële state deur die SAID	2	40%	1	20%	2	40%	5	100%

Al die finansiële instellings is bekommerd dat die vermindering van rekeningkundige standaarde 'n verlies van redelike weergawe van finansiële state en 'n verlaging in rekeningkundige standaarde tot gevolg sal hê, en dat die betroubaarheid van finansiële state verminder sal word. Die meerderheid van die finansiële instellings (60%) het aangedui dat die toepassing van 'n gedifferensieerde rekeningkundige stelsel nie 'n rede tot kommer is nie.

Finansiële instellings is in die verlede as die belangrikste eksterne gebruiker van die finansiële state van privaatmaatskappye beskou (Abdel-Khalik, Calsberg, Kao & Ramsay in Kent & Munro, 1999:361); verder word daar ook aangetoon dat die finansiële inligting wat finansiële instellings vir besluitnemingsdoeleindes benodig, inherent dieselfde is vir beide privaat en publieke maatskappye. Kent en Munro (1999:359) het gedurende 1999 'n studie in Australië onderneem ten einde die effek van gedifferensieerde verslagdoening op

finansiële instellings se leningsbesluite te ondersoek. Die resultate van die studie het aangetoon dat finansiële instellings se waardebeoordeling van die vermoë van 'n lener om skuld terug te betaal, nie wesenlik deur die toepassing van gedifferensieerde verslagdoening beïnvloed word nie. Die finansiële instellings het egter addisionele inligting vereis indien die finansiële state nie aan GAAP-vereistes voldoen het nie. Dit stem ook ooreen met die resultate van hierdie navorsingstudie, waar die meerderheid van die finansiële instellings aangedui het dat die toepassing van 'n gedifferensieerde rekeningkundige stelsel nie 'n rede tot kommer is nie.

7.7.4 Die Suid-Afrikaanse Inkomstediens

Tabel 7.51: Potensiële kwessies rakende vermindering van toepaslike rekeningkundige standaarde

Potensiële kwessies	Bekommerd	Nie bekommerd	Geen opinie
Toepassing van 'n gedifferensieerde rekeningkundige stelsel		x	
Toename in verwarring vir opstellers van finansiële state		x	
Verlies aan vergelykbaarheid van finansiële state		x	
Verlies aan geloofwaardigheid van rekeningkundige professie		x	
Verlies van redelike weergawe van finansiële state		x	
Verlaging in rekeningkundige standaarde		x	
Verminder betroubaarheid van finansiële state		x	
Nie-aanvaarding van finansiële state deur finansiële instellings			x

Uit die onderhoud wat met die SAID gevoer is, blyk dit duidelik dat die vereenvoudiging van rekeningkundige standaarde vir klein maatskappye en die toepassing van gedifferensieerde verslagdoening, geen effek op die aanvaarding van hierdie finansiële state (indien vereis deur die SAID) sal hê nie. Die SAID het ook spesifiek vermeld dat indien enige addisionele inligting wat nie in die finansiële state weergegee word nie, verlang word, die SAID wel ingevolge die Inkomstebelastingwet (2008) kan vereis dat die belastingpligtige sodanige inligting verstrek. Weereens is dit duidelik dat die SAID nie meer 'n primêre gebruiker van klein maatskappy finansiële state in Suid-Afrika is nie.

Kruger (2004:177) het ook bevind dat die SAID in 'n posisie is om addisionele inligting te vereis, en meld verder ook die volgende:

“It was further seen that the information needs of the personnel of SARS are specific and that compliance with the full Statements of GAAP in the financial statements of close corporations is not necessarily a requirement for presenting useful information to the personnel of SARS.”

Die bogenoemde bevestig dus dat die rekeningkundige verslagdoeningstelsel wat toegepas word in die opstel van finansiële state, nie tot gevolg het dat nuttige finansiële inligting aan die SAID voorsien word nie, aangesien die SAID spesifieke inligtingsbehoefte het, wat nie deur die rekeningkundige inligting in finansiële state bevredig word nie.

7.7.5 Vergelyking van resultate

Die belangrikste wyses waarop die las om finansiële state voor te berei, verminder kan word, is soos volg deur die klein praktisyns en deur die eienaars/bestuur self geïdentifiseer:

Tabel 7.52: Vergelyking – Vermindering van die las om finansiële state voor te berei

Faktore	Klein praktisyns		Eienaars/ Bestuur	
	Aantal	%	Aantal	%
Vereenvoudiging van metingsvereistes	422	19.1%	145	17.5%
Verminder aantal toepaslike rekeningkundige standarde	418	19.0%	163	19.7%
Verminder openbaarmakingsvereistes	417	18.9%	169	20.4%
Spesiale standaard vir klein maatskappye	382	17.3%	149	18.0%
Verwyder die ouditvereiste vir privaatmaatskappye	306	13.9%	111	13.4%
Volledige vrystelling van voldoening aan 'n spesifieke rekeningkundige raamwerk	261	11.8%	91	11.0%
Totaal	2 206	100.0%	828	100.0%

(Vraelys 1 - Vraag 6.1; Vraelys 2 - Vraag 6.1)

Aantal = aantal respondente wat “Ja” geantwoord het

% = persentasie van totale aantal respondente wat “Ja” geantwoord het

Die respondente is versoek om die faktore aan te dui wat die las om finansiële state voor te berei, sal verminder. Geen beperking is gestel op die aantal faktore waarop die respondente 'n ja-antwoord kon aandui nie. Ten einde 'n vergelyking tussen die klein praktisyns en die eienaars/bestuur te tref, is die totale aantal ja-antwoorde vir elke faktor

bereken en uitgedruk as 'n persentasie van die totale aantal ja-antwoorde ten opsigte van al die faktore. Die metingsvereistes vir klein entiteite word byvoorbeeld deur 422 klein praktisyns aangedui as 'n faktor wat vereenvoudig moet word; dus verteenwoordig dit 19% (422/2 206) van die totale aantal faktore waarop respondente 'n ja-antwoord aangedui het. Die belangrikste faktore om die las van voorbereiding van finansiële state te verminder, vir beide die klein praktisyns en die eienaars/bestuur, is die vereenvoudiging van die metingsvereistes, die vermindering van die aantal toepaslike rekeningkundige standaarde en die vermindering van die openbaarmakingsvereistes.

Die belangrikste potensiële kwessies rakende die vermindering van rekeningkundige standaarde, is soos volg deur die klein praktisyns en die eienaars/bestuur geïdentifiseer:

Tabel 7.53: Vergelyking – Potensiële kwessies rakende vermindering van toepaslike rekeningkundige standaarde

Potensiële kwessies	Klein praktisyns		Eienaars/bestuur	
	Rang-orde	Gemiddelde	Rang-orde	Gemiddelde
Nie-aanvaarding van finansiële state deur finansiële instellings	1	2.58065	2	2.62736
Nie-aanvaarding van finansiële state deur die SAID	2	2.52535	1	2.67925
Verminder betroubaarheid van finansiële state	3	2.47696	3	2.45283
Verlies aan geloofwaardigheid van rekeningkundige professie	4	2.44470	-* (n.v.t.)	-
Verlies van redelike weergawe van finansiële state	5	2.38710	4	2.36792
Toename in verwarring vir opstellers van finansiële state	6	2.37097	5	2.32547
Verlaging in rekeningkundige standaarde	7	2.32949	6	2.29245
Verlies aan vergelykbaarheid van finansiële state	8	2.23963	7	2.25943
Toepassing van 'n gedifferensieerde rekeningkundige stelsel	9	2.17281	8	2.14151

(Vraelys 1 - Vraag 6.8; Vraelys 2 - Vraag 6.10)

Spearman rangkorrelasiekoëffisiënt = 0.97619, $p < 0.0001$

Die Spearman rangkorrelasiekoëffisiënt dui op 'n betekenisvolle korrelasie tussen die twee stelle rangordes; dus is daar 'n groot ooreenstemming tussen die wesenlikheid van die potensiële kwessies wat die eienaars/bestuur en die klein praktisyns aangedui het.

Uit die bogenoemde tabel, blyk dit dat die klein praktisyns en die eienaars/bestuur grotendeels dieselfde rangordes aan die potensiële kwessies rakende die vermindering van rekeningkundige standaarde toegeken het. Die gebruikers het die nie-aanvaarding van finansiële state, deur finansiële instellings en die SAID, as die belangrikste kwessies geïdentifiseer. Daar word verder aangedui dat indien rekeningkundige standaarde wat tans van toepassing is, verminder sou word, sekere kwessies nie vir die gebruikers problematies sal wees nie, naamlik 'n verlaging in rekeningkundige standaarde, 'n verlies aan die vergelykbaarheid van finansiële state en die toepassing van 'n gedifferensieerde rekeningkundige stelsel.

7.7.6 Opsomming: Vermindering van toepaslike rekeningkundige standaarde

7.7.6.1 Vermindering van die las om finansiële state voor te berei

Die meerderheid van die klein praktisyns het aangedui dat al die items wat in die vraelys ingesluit is die las op 'n klein maatskappy om finansiële state voor te berei, sal verminder. Dit is duidelik dat daar 'n behoefte is om die rekeningkundige verslagdoeningstelsel te wysig deur die metingsvereistes (97%) te vereenvoudig, sowel as die openbaarmakingsvereistes (96%) te verminder; verder het 96% van die respondente ook aangedui dat die aantal toepaslike rekeningkundige standaarde verminder behoort te word. Die klein praktisyns (88%) is ook van mening dat 'n spesiale standaard vir klein maatskappye die las op hierdie entiteite om finansiële state voor te berei, sal verminder. Dit is duidelik dat daar 'n groot behoefte is vir die verdere vereenvoudiging van die rekeningkundige standaarde wat op klein maatskappye van toepassing is.

Die meerderheid van die eienaars/bestuur het aangedui dat al die items wat in die vraelys ingesluit is, met die uitsondering van die volledige vrystelling van voldoening aan 'n spesifieke rekeningkundige raamwerk, die las op 'n klein maatskappy om finansiële state voor te berei, sal verminder. Dit bevestig weereens dat daar 'n behoefte by die gebruikers bestaan dat die las op klein maatskappye om finansiële state voor te berei, verminder moet

word, en dat die huidige rekeningkundige verslagdoeningstelsel gevolglik gewysig en vereenvoudig behoort te word.

'n Vergelyking van die resultate van die klein praktisyns en die eienaars/bestuur, het getoon dat die vereenvoudiging van die metingsvereistes, die vermindering van die aantal toepaslike rekeningkundige standaarde en die vermindering van die openbaarmakingsvereistes die belangrikste faktore is om die las van voorbereiding van finansiële state vir beide die klein praktisyns en die eienaars/bestuur te verminder.

7.7.6.2 IFRS vir klein- en mediumgrootte entiteite

Die meerderheid van die klein praktisyns (60%) is van mening dat die IFRS vir klein- en mediumgrootte entiteite (*IFRS for SMEs*) nie die las om finansiële state voor te berei, beduidend verlig nie. Die *IFRS for SMEs*, wat die huidige toepaslike rekeningkundige verslagdoeningstelsel is, is dus steeds te omvattend en voldoen nie aan die behoeftes van die gebruikers van klein maatskappy finansiële state nie. Die rekeningkundige vereistes vir klein maatskappye in Suid-Afrika behoort gevolglik verder vereenvoudig te word.

Slegs 23% van die eienaars/bestuur het aangedui dat die IFRS vir klein- en mediumgrootte entiteite (*IFRS for SMEs*) die las om finansiële state voor te berei, verlig; terwyl 40% van die eienaars/bestuur aangedui het dat dit nie die las sal verlig nie, en 37% aangedui het dat hulle nie 'n antwoord op die vraag het nie. Hieruit blyk dit dat die eienaars/bestuur nie op hoogte is van die rekeningkundige standaard vir klein- en mediumgrootte entiteite nie; dit is waarskynlik die geval, aangesien die eienaars/bestuur nie normaalweg self verantwoordelik is vir die opstel van die finansiële state nie.

7.7.6.3 Behoefte vir 'n addisionele verslagdoeningsraamwerk

Die oorgrote meerderheid van die klein praktisyns (88%) is van mening dat daar 'n behoefte vir 'n gewysigde rekeningkundige verslagdoeningsraamwerk is; gevolglik is die rekeningkundige vereistes wat tans vir klein maatskappye geld, onvoldoende. Dit bevestig verder dat gebruikers van klein maatskappy finansiële state nie die omvattende inligting vereis wat in algemene-doel finansiële state verskaf word nie, en nie dieselfde finansiële verslagdoeningsbehoefte as gebruikers van groot maatskappy finansiële state het nie.

Die oorgrote meerderheid eienaars/bestuur (77%) is ook van mening dat daar 'n behoefte vir 'n addisionele verslagdoeningsraamwerk vir klein maatskappye is. Dit bevestig dat die rekeningkundige verslagdoeningsraamwerk vir klein maatskappye verder gewysig behoort te word.

7.7.6.4 Potensiële kwessies rakende vermindering van toepaslike rekeningkundige standaarde

Die klein praktisyns het aangedui dat indien die rekeningkundige standaard waaraan klein maatskappye moet voldoen, verminder sou word, hulle oor sekere aangeleenthede bekommerd sal wees, naamlik die nie-aanvaarding van finansiële state deur finansiële instellings (61%), die nie-aanvaarding van finansiële state deur die SAID (57%), die vermindering van die betroubaarheid van finansiële state (52%) en die verlies aan geloofwaardigheid van die rekeningkundige profesie (51%). Die meerderheid van die klein praktisyns (64%) het aangedui dat die toepassing van 'n gedifferensieerde rekeningkundige stelsel nie 'n rede tot kommer is nie. Die nie-aanvaarding van finansiële state deur die SAID behoort egter nie meer 'n potensiële kwessie te wees nie, aangesien die SAID nie meer vereis dat 'n stel finansiële state die inkomstebelastingopgawe moet vergesel nie; verder is daar ook aangetoon dat die SAID nie klein maatskappy finansiële state gebruik in die proses van belastingoplegging nie.

Indien die rekeningkundige standaard waaraan klein maatskappye moet voldoen, verminder sou word, sal die eienaars/bestuur bekommerd wees oor aangeleenthede rakende die nie-aanvaarding van finansiële state deur die SAID (71%), die nie-aanvaarding van finansiële state deur finansiële instellings (67%) en die vermindering van die betroubaarheid van finansiële state (55%). Die meerderheid van die klein praktisyns (58%) het aangedui dat die toepassing van 'n gedifferensieerde rekeningkundige stelsel nie 'n rede tot kommer is nie.

Die Spearman rangkorrelasiekoëffisiënt het 'n betekenisvolle korrelasie aangedui tussen die twee stelle rangordes, en daar is dus 'n groot ooreenstemming tussen die wesenlikheid van die potensiële kwessies wat die klein praktisyns en die eienaars/bestuur aangedui het.

Al die finansiële instellings is bekommerd dat die vermindering van rekeningkundige standaarde die volgende tot gevolg sal hê: 'n verlies aan redelike weergawe van finansiële state, 'n verlaging in rekeningkundige standaard en vermindering van die betroubaarheid

van finansiële state. Die meerderheid van die klein praktisyne (60%) het egter aangedui dat die toepassing van 'n gedifferensieerde rekeningkundige stelsel nie 'n rede tot kommer is nie.

Die SAID het aangedui dat die vereenvoudiging van rekeningkundige standaarde vir klein maatskappye en die toepassing van gedifferensieerde verslagdoening geen effek op die aanvaarding van hierdie finansiële state (indien vereis deur die SAID), sal hê nie. Die SAID het ook spesifiek vermeld dat indien enige addisionele inligting verlang word wat nie in die finansiële state weergegee word nie, die SAID wel ingevolge die Inkomstebelastingwet (2008) kan vereis dat die belastingpligtige sodanige inligting verstrek.

7.8 Samevatting

Die resultate van die empiriese studie is in hierdie hoofstuk ontleed en aangebied met spesifieke verwysing na die probleme wat klein entiteite en klein praktisyne, as opstellers van finansiële state van klein maatskappye, ondervind; die identifisering van 'n klein entiteit vir rekeningkundige verslagdoeningsdoeleindes; gebruike en voordele van klein maatskappy finansiële state; koste en laste met betrekking tot die opstel van klein maatskappy finansiële state; die toepaslikheid van huidige rekeningkundige standaarde en die kwessies rakende die vermindering van toepaslike rekeningkundige standaarde.

Die resultate is verder per respondentgroep ontleed, naamlik klein praktisyne, eienaars/bestuur, finansiële instellings en die Suid-Afrikaanse Inkomstediens; waarna 'n vergelyking (indien toepaslik) van die verskillende respondentgroepe getref is.

'n Aantal gevalle waar 'n statisties betekenisvolle verband bestaan, is aangedui en verder ontleed.

In die laaste hoofstuk van hierdie navorsingstudie word 'n opsomming van die resultate van die navorsing getoon en die implikasies van die studie word bespreek deur aanbevelings vir die toepassing van gedifferensieerde verslagdoening in Suid-Afrika te maak. Laastens word verskillende areas wat vir verdere navorsing geïdentifiseer is, aangedui.

HOOFSTUK 8

OPSOMMING, GEVOLGTREKKING EN AANBEVELINGS

“...differential reporting has become the most controversial and interesting topic in the... financial reporting scene.” (Boymal, 2006:107)

8.1 Inleiding

Die doel van rekeningkundige verslagdoening is om inligting te verskaf oor die finansiële stand, prestasie en veranderinge in die finansiële stand van ’n entiteit wat nuttig is vir ’n verskeidenheid van gebruikers om rasonale ekonomiese besluite te kan neem. Finansiële state, die produk van rekeningkundige verslagdoening, behoort dus vir gebruikers betekenisvol, relevant en betroubaar te wees. Rekeningkundige verslagdoeningsvereistes, spesifiek *International Financial Reporting Standards* (IFRSs), word toenemend meer omvattend en kompleks ten einde aan die inligtingsbehoefte van finansiële markte te voldoen, en om nuwe, komplekse finansiële transaksies te verantwoord. Die probleem met die toepassing van huidige rekeningkundige verslagdoeningsvereistes op klein maatskappye spruit eerstens voort uit die aard van klein maatskappye en tweedens uit die omvattendheid van huidige verslagdoeningsvereistes; dit het tot gevolg dat die koste wat verbonde is aan die voorbereiding van rekeningkundige inligting die voordele oorskry wat deur die verskaffing van die inligting behaal sal word. Dit is dus nodig om, vir rekeningkundige verslagdoeningsdoeleindes, ’n onderskeid te tref tussen maatskappye wat finansiële state vir ’n groot verskeidenheid van gebruikers opstel en maatskappye wat finansiële state aan ’n beperkte aantal gebruikers verskaf. Gedifferensieerde verslagdoening spreek hierdie probleem aan deur verskillende rekeningkundige verslagdoeningsvereistes op verskillende kategorieë verslagdoeningsentiteite, toe te pas.

Hierdie hoofstuk bestaan uit ’n samevatting van die navorsing en dui aan dat huidige rekeningkundige verslagdoeningsvereistes ten opsigte van privaatmaatskappye nie aan die behoeftes van die gebruikers van hierdie maatskappye se finansiële state voldoen nie; gevolglik behoort die rekeningkundige verslagdoeningsvereistes vir privaatmaatskappye verminder en vereenvoudig te word. Vervolgens word ’n opsomming van die behoeftes van gebruikers van klein maatskappye finansiële state in Suid-Afrika aangebied; daarna word

aanbevelings vir toepaslike rekeningkundige verslagdoeningsvereistes vir privaatmaatskappye bespreek. Die studie word afgesluit met voorstelle vir verdere navorsing en 'n kort bespreking oor die toekoms van gedifferensieerde verslagdoening in Suid-Afrika.

8.2 Resultate van die studie

Uit die literatuurstudie het dit duidelik geblyk dat gedifferensieerde verslagdoening 'n belangrike en noodsaaklike uitbreiding van die tradisionele verslagdoeningsraamwerk is. Hierdie studie is onderneem met die primêre doelwit om die behoeftes van gebruikers van klein maatskappy finansiële state in Suid-Afrika te bepaal. Die empiriese gedeelte van hierdie studie het op die menings van die verskillende respondentgroepe, die probleme wat gebruikers van klein maatskappy finansiële state in die praktyk ervaar, sowel as hulle spesifieke inligtingsbehoefte gefokus. Die resultate van die empiriese studie, wat by wyse van vraelyste en onderhoud met die SAID uitgevoer is, het die spesifieke inligtingsbehoefte van die verskillende kategorieë van gebruikers van hierdie finansiële state in Suid-Afrika geïdentifiseer. Die bevindings van die empiriese studie word kortliks bespreek.

8.2.1 Probleme wat klein entiteite en praktisyns van klein maatskappye ondervind

8.2.1.1 Probleme wat klein praktisyns ondervind

Die grootste probleme wat klein praktisyns ervaar, is (i) regulering en voldoening aan hierdie regulasies en (ii) om op hoogte te bly met rekeningkundige- en auditontwikkelings; 74% van die respondente het die mening uitgespreek dat regulering en voldoening aan hierdie regulasies 'n wesenlike probleem vir klein praktisyns is, terwyl 65% aangedui het dat om op hoogte te bly met rekeningkundige- en auditontwikkelings 'n wesenlike probleem is. Dit blyk dat die kompetisie van groot firmas geen probleem vir klein praktisyns is nie. Die meerderheid van die respondente (92%) is van mening dat hierdie probleme gedurende die afgelope 5 jaar beduidend toegeneem het.

Uit die addisionele kommentaar wat gelewer is, blyk dit duidelik dat die rekeningkundige vereistes waaraan klein maatskappye tans moet voldoen, problematies is en dat hierdie vereistes nie volgens die praktisyns aan die behoeftes van die gebruikers voldoen nie.

Daar is 'n betekenisvolle verband tussen die aantal jare wat die praktisyns praktiseer, en die probleme van kompetisie van groot oudit firmas, kantoor- en praktykbestuur, en winsgewendheid en kontantvloei. Hierdie probleme blyk groter te wees vir praktisyns wat minder jare praktiseer as vir praktisyns wat langer as 21 jaar in praktyk is. Daar is verder ook 'n betekenisvolle verband tussen die probleem van personeelkwessies en die aantal vennote in die firma, sowel as die persentasie van fooie wat die klein praktisyns uit besigheid met klein entiteite verdien; hierdie probleem is beduidend vir firmas met meer as 11 vennote, waarskynlik omdat die firmas groter is en gevolglik meer personeel in diens het.

8.2.1.2 Probleme wat eienaars/bestuur van klein entiteite ondervind

Die grootste probleme wat eienaars/bestuur ervaar, is (i) die voldoening aan regulasies en (ii) belastingverpligtinge. Die voldoening aan regulasies is deur 66% van die eienaars/bestuur as 'n wesenlike probleem geïdentifiseer, en belastingverpligtinge deur 59%.

Die eienaars/bestuur het aangedui dat 'n gebrek aan bestuursvaardighede (46%) en 'n onvoldoende rekeningkundige stelsel (45%) nie belangrike probleme is nie. In die literatuurstudie is swak bestuur en 'n gebrek aan bestuursvaardighede (bv. onbevoegdheid van bestuur en gebrek aan bestuursondervinding) egter as van die belangrikste redes vir die mislukking van klein besighede aangedui. Die meerderheid (77%) van die eienaars/bestuur het bevestig dat die genoemde probleme gedurende die afgelope 5 jaar beduidend toegeneem het.

Die Spearman rangkorrelasiekoëffisiënt het 'n betekenisvolle korrelasie aangedui tussen die wesenlikheid van die probleme wat die eienaars/bestuur geïdentifiseer het, en die probleme wat die eienaars/bestuur volgens die klein praktisyns ervaar. Beide die klein praktisyns en eienaars/bestuur het die voldoening aan regulasies as die grootste probleem beskou. 'n Gebrek aan tegniese vaardighede in rekeningkundige standaarde, sowel as belastingverpligtinge is ook deur die praktisyns as belangrike probleme aangedui, terwyl die eienaars/bestuur belastingverpligtinge en die werwing van personeel aangedui het. 'n Gebrek aan bestuursvaardighede en die rol van kompetisie in die mark blyk nie problematies te wees in praktyk nie. Die gebruikers van klein maatskappy finansiële state het bevestig dat die voldoening aan regulasies die belangrikste probleem is. Die rekeningkundige vereistes waaraan klein maatskappye moet voldoen, het gedurende die afgelope aantal jare drasties toegeneem in kompleksiteit en omvang; gevolglik is die koste wat verbonde is aan die

voorbereiding van finansiële state weselik beïnvloed. Ten einde die probleme wat hierdie maatskappye ondervind, aan te spreek, behoort die rekeningkundige vereistes vir klein maatskappye gevolglik hersien en vereenvoudig te word.

8.2.2 Identifisering van 'n klein entiteit vir rekeningkundige verslagdoeningsdoeleindes

Die klein praktisyns het die publieke aanspreeklikheid van die entiteit (95%), totale omset (79%) en die eenaarstruktuur (78%) aangedui as die belangrikste faktore vir die identifisering van 'n klein entiteit; verder is 64% van die praktisyns van mening dat gebruikersbehoefte (die vraag of gebruikers finansiële state benodig en verstaan) in ag geneem moet word wanneer 'n klein entiteit geïdentifiseer word. Dit verteenwoordig 'n kombinasie van kwalitatiewe en kwantitatiewe kriteria vir die identifisering van 'n klein entiteit vir rekeningkundige verslagdoeningsdoeleindes. Die publieke aanspreeklikheid van 'n entiteit, sowel as die eenaarstruktuur daarvan, verteenwoordig kwalitatiewe maatstawwe, terwyl die totale omset 'n kwantitatiewe maatstaf is.

Volgens die eenaars/bestuur, is die publieke aanspreeklikheid van 'n entiteit (72%), die eenaarstruktuur (69%) en totale omset (63%) die belangrikste faktore vir die identifisering van 'n klein entiteit. Weereens word beide kwalitatiewe en kwantitatiewe maatstawwe as belangrike faktore vir die identifisering van 'n klein entiteit beskou.

Die finansiële instellings het totale omset (100%), die kompleksiteit van die entiteit (80%), die aantal werknemers (80%) en die eenaarstruktuur (80%) as die belangrikste faktore vir die identifisering van 'n klein entiteit aangedui. Die SAID gebruik slegs totale omset vir die identifisering van 'n klein entiteit, vir belastingdoeleindes.

8.2.3 Gebruike en voordele van klein maatskappy finansiële state

8.2.3.1 Potensiële gebruikers van klein maatskappy finansiële state

Die klein praktisyns, as opstellers van finansiële state, het die SAID (91%), finansiële instellings (88%) en voornemende beleggers/analiste (81%) as potensiële gebruikers van klein maatskappy finansiële state geïdentifiseer. Daar is verder aangedui dat die publiek (95%), werknemers (91%) en klante (78%) nie as gebruikers van klein maatskappy finansiële state beskou word nie; verder beskou die klein praktisyns ook nie die eienaars/bestuur as 'n *primêre gebruiker* nie.

Die eienaars/bestuur het hulself (94%), beleggers (90%) en werknemers (74%) as potensiële gebruikers van klein maatskappy finansiële state geïdentifiseer. Daar word aangedui dat die publiek (98%), klante (91%) en verskaffers (83%) nie gebruikers van klein maatskappy finansiële state is nie. Eienaars/bestuur is dus van mening dat hulle self die belangrikste *gebruiker* van die klein maatskappy se finansiële state is, terwyl die praktisyns egter van mening is dat eienaars/ bestuur nie 'n *gebruiker* is nie.

8.2.3.2 Voordele van finansiële state vir gebruikers

Die belangrikste voordele van finansiële state vir gebruikers, soos aangedui deur die praktisyns, is dat die finansiële state opgestel word vir belastingdoeleindes (87%) en die verkryging van finansiering (81%). Die feit dat finansiële state op 'n onafhanklike basis voorberei word en dat die opstel van finansiële state op goeie dissipline dui, is ook deur die meerderheid (56%) van die praktisyns as voordele aangedui. Die meerderheid van die praktisyns is van opinie dat die vergelyking van die entiteit se resultate met dié van ander entiteite geen voordeel inhou nie.

Volgens die eienaars/bestuur, is die belangrikste voordele van finansiële state vir die gebruikers daarvan die vergelyking van resultate met ander entiteite (85%), die feit dat finansiële state op 'n onafhanklike basis voorberei word (65%) en dat beplanning en bestuursbesluite op die finansiële state berus (60%). Uit die addisionele kommentaar wat gelewer is, blyk dit dat maandelikse bestuurstate baie belangrik vir die eienaars/bestuur is, en dat baie bestuursbesluite hierop gebaseer word en nie noodwendig op die finansiële jaarstate nie. Die eienaars/bestuur (59%) is ook van mening dat finansiële state geen

voordeel inhou met betrekking tot belastingdoeleindes nie.

Daar is nie 'n ooreenstemming tussen die voordele wat die praktisyne en die eienaars/bestuur aangedui het nie, aangesien die Spearman rangkorrelasiekoëffisiënt nie op 'n betekenisvolle korrelasie gedui het nie. Die voordeel wat volgens die praktisyne die belangrikste is (naamlik belastingdoeleindes), is volgens die eienaars/bestuur die minste belangrik. Volgens die eienaars/bestuur, is die belangrikste voordeel van finansiële state die vergelyking van resultate met dié van ander entiteite, wat volgens die praktisyne die minste belangrik is. Dit dui daarop dat die inligtingsbehoefte van gebruikers en opstellers van finansiële state beduidend kan verskil in praktyk; gevolglik behoort die verskillende inligtingsbehoefte van gebruikers in ag geneem te word in die voorstel van 'n toepaslike rekeningkundige verslagdoeningstelsel vir klein maatskappye.

8.2.3.3 Invloed van finansiële state op ekonomiese besluitneming

Volgens die klein praktisyne, oefen die finansiële state van 'n klein entiteit 'n invloed uit op die lenings-/finansieringsbesluite (47%) en dividendbesluite (46%) van eienaars/bestuur. Volgens 34% van die klein praktisyne, het die finansiële state geen invloed op die kontantbestuur van die klein entiteit nie, en volgens 31% geen invloed op personeelvergoeding nie. Dit blyk egter dat die praktisyne van mening is dat die finansiële state nie inligting voorsien wat nuttig is vir die eienaars/bestuur wanneer ekonomiese besluite geneem word nie, aangesien geen van die ekonomiese besluite wat deur die eienaars/bestuur geneem word, deur die meerderheid van die praktisyne geïdentifiseer is nie (wesentliche invloed, sowel as geen invloed).

Geen van die ekonomiese besluite is deur die meerderheid van die eienaars/bestuur geselekteer nie; gevolglik wil dit voorkom asof die finansiële state nie 'n wesentliche invloed op die ekonomiese besluitnemingsproses van die eienaars/bestuur uitoefen nie. In die addisionele kommentaar het verskeie eienaars vermeld dat hulle slegs maandelikse bestuurstate vir die genoemde doeleindes gebruik. Die eienaars het ook vermeld dat die inligting in finansiële state meestal verouderd is wanneer dit ontvang word. Dit blyk gevolglik dat eienaars/bestuur, wat as 'n *primêre gebruiker* van klein maatskappy finansiële state beskou word, nie die finansiële state in praktyk vir ekonomiese besluitnemingsdoeleindes gebruik nie.

'n Vergelyking van die resultate het getoon dat, hoewel die Spearman rangkorrelasiekoëffisiënt nie betekenisvol is nie, daar 'n redelike hoë korrelasie tussen die ekonomiese besluite van die klein praktisyns en die eienaars/bestuur bestaan. Beide respondentgroepe het lenings-/finansieringsbesluite en dividendbesluite aangedui as die belangrikste ekonomiese besluite waarop die finansiële state 'n invloed uitoefen. Uit die gemiddeldes kan ook afgelei word dat hierdie twee ekonomiese besluite beduidend belangriker is as die res van die besluite.

Uit die bostaande resultate kan afgelei word dat maandelikse bestuurstate, eerder as finansiële state, deur eienaars/bestuur vir ekonomiese besluitnemingsdoeleindes in die praktyk gebruik word.

8.2.4 Koste en beswarende faktore met betrekking tot die opstel van klein maatskappy finansiële state

8.2.4.1 Faktore wat die opstel van finansiële state bemoeilik

Die praktisyns het voldoening aan finansiële verslagdoeningstandaarde (95%), koste van ouditdienste (indien van toepassing) (92%) en koste van rekeningkundige dienste (72%) aangedui as die belangrikste faktore wat die opstel van finansiële state van 'n klein entiteit bemoeilik. Faktore wat nie die opstel van finansiële state bemoeilik nie, is geïdentifiseer as sekere openbaarmaking wat kompeterende voordeel kan benadeel (59%), algemene boekhouprobleme (57%) en die koste van rekeningkundige sagtewarepakkette (55%).

Die eienaars/bestuur is ook, soos die praktisyns, van mening dat die voldoening aan finansiële verslagdoeningstandaarde (78%) die belangrikste faktor is wat die opstel van finansiële state van 'n klein maatskappy bemoeilik. Die opstel van finansiële state word verder bemoeilik deur die koste van rekeningkundige dienste (65%). Faktore wat volgens die eienaars/bestuur nie die opstel van finansiële state bemoeilik nie, is die koste van rekeningkundige sagtewarepakkette (77%), algemene boekhouprobleme (61%) en die koste van ouditdienste (60%).

Die praktisyns, sowel as die eienaars/bestuur, het bevestig dat die rekeningkundige verslagdoeningstandaarde vir klein maatskappye problematies is; gevolglik behoort hierdie

verslagdoeningstandaarde vereenvoudig te word.

8.2.4.2 Elemente van fooie van praktisyns vir klein kliënte

Die jaarlikse ouditfooie is verreweg die belangrikste element van die klein praktisyns se fooie (73% van die respondente het aangedui dat dit duur is). Die grootste gedeelte van die fooie word tweedens vir rekeningkundige werk en die opstel van finansiële state gehê (24%).

8.2.5 Die toepaslikheid van rekeningkundige standaarde

8.2.5.1 Voldoening van klein maatskappy finansiële state aan toepaslike IFRSs

Slegs 21% van die praktisyns is van mening dat klein maatskappy finansiële state wel aan al die toepaslike rekeningkundige standaarde voldoen, terwyl 79% van die praktisyns aangedui het dat hierdie finansiële state nie volledig aan die toepaslike rekeningkundige vereistes voldoen nie. Dit bevestig dat die huidige rekeningkundige verslagdoeningsvereistes in die praktyk ontoepaslik vir klein maatskappye is, en dat hierdie vereistes nie aan die behoeftes van die gebruikers voldoen nie. In die addisionele kommentaar wat gelewer is, het baie van die praktisyns duidelik hul ontevredenheid laat blyk met die rekeningkundige vereistes wat tans van toepassing is.

Slegs 18% van die eenaars/bestuur is van mening dat hul maatskappy se finansiële state wel aan alle toepaslike rekeningkundige standaarde voldoen, terwyl 58% aangedui het dat dit nie volledig aan die rekeningkundige vereistes voldoen nie. Die eenaars/bestuur, sowel as die praktisyns, is dus van mening dat klein maatskappy finansiële state nie aan huidige toepaslike rekeningkundige standaarde voldoen nie.

8.2.5.2 Las om te voldoen aan rekeningkundige standaarde

Volgens 93% van die praktisyns, is daar steeds 'n te groot las op klein maatskappye om aan die toepaslike rekeningkundige standaarde te voldoen, terwyl slegs 6% van mening is dat dit nie vir klein maatskappye 'n las is om aan hierdie standaarde te voldoen nie. Die oorlading van rekeningkundige standaarde vir klein maatskappye in Suid-Afrika, is steeds 'n wesenlike probleem en dit vereis gevolglik regstellende oplossings. Verskeie praktisyns het addisionele kommentaar op hierdie vraag, waarin hul ontevredenheid met die toepassing van huidige

rekeningkundige standaarde duidelik uitgespreek word, gelewer.

Die meerderheid (83%) van die eienaars/bestuur is, soos die klein praktisyns, van mening dat dit wel 'n las is om te voldoen aan die rekeningkundige standaarde wat tans op klein maatskappye van toepassing is. Slegs 12% is van mening dat dit nie vir klein maatskappye 'n las is om daaraan te voldoen nie.

8.2.5.3 Praktisyns op hoogte van IFRSs en IFRS vir klein- en mediumgrootte entiteite

Die meerderheid van die klein praktisyns (60%) is wel op hoogte van huidige rekeningkundige standaarde, sowel as die rekeningkundige standaard wat spesifiek op klein maatskappye van toepassing is (*IFRS for SMEs*) (69%). Dit is waarskynlik die geval aangesien die praktisyns almal gekwalifiseerde rekenmeesters is; verder is almal ook geregistreerde lede van SAICA . Dit blyk gevolglik dat klein maatskappye se finansiële state tans nie volledig aan die toepaslike rekeningkundige vereistes voldoen nie; waarskynlik nie omdat die opstellers daarvan nie oor die nodige kennis beskik nie, maar eerder omdat die benodigde inligting nie aan die behoeftes van die gebruikers van klein maatskappy finansiële state voldoen nie.

8.2.5.4 Toepassing van rekeningkundige standaarde

Die klein praktisyns het aangedui dat slegs ses rekeningkundige standaarde gereeld deur die meerderheid klein praktisyns (meer as 50%) in praktyk toegepas word, naamlik:

- IAS 12: Income Taxes
- IAS 1: Presentation of Financial Statements
- IAS 16: Property, Plant and Equipment
- IAS 18: Revenue
- IAS 7: Cash Flow Statements
- IAS 2: Inventories

Twee rekeningkundige standaarde is gereeld deur 48% van die klein praktisyns in praktyk toegepas, naamlik:

- IAS 40: Investment Property
- IAS 17: Leases

'n Groot aantal rekeningkundige standaarde word nooit deur die meerderheid van die klein praktisyns (meer as 50%) in die praktyk toegepas nie.

Die rekeningkundige standaarde is verder ontleed deur die standaarde in vier verskillende groepe te groepeer, ten einde te bepaal wat die toepassing van elke groep in die praktyk behels, naamlik groep 1, aanbieding en openbaarmaking; groep 2, bates en laste; groep 3, inkomste en uitgawes; en groep 4, konsolidasies. Uit die groeperings van die rekeningkundige standaarde, blyk dit dat groep 4, konsolidasies, gereeld deur minder as 10% van die respondente gebruik word en nooit deur die meerderheid (meer as 50%) in praktyk toegepas word nie. Hieruit blyk dit dat klein maatskappye nie normaalweg deel van 'n groepstruktuur vorm nie; gevolglik is die rekeningkundige standaarde wat met konsolidasies verband hou, nie toepaslik vir hierdie maatskappye nie.

Die chi-kwadraattoets is 'n onafhanklikheidstoets wat gebruik is om die verband te bepaal tussen die gebruik van die rekeningkundige standaarde en die (i) aantal jare wat die praktisyns praktiseer, (ii) die aantal vennote in die firma en (iii) die persentasie fooie wat die praktisyns van klein entiteite verdien. Verskeie betekenisvolle korrelasies is aangetoon. Die algemene tendens rakende sekere geïdentifiseerde rekeningkundige standaarde, blyk te wees dat hoe langer persone in die praktyk is, hoe meer word hierdie standaarde gebruik. Rekeningkundige standaarde is ook aangetoon waarvan die algemene tendens blyk te wees dat die firmas met meerdere vennote (dus groter firmas) hierdie spesifieke standaarde meer gereeld gebruik. Laastens is die rekeningkundige standaarde aangedui waar die algemene tendens blyk te wees dat die firmas wat 50% en minder van hulle fooie uit klein- en mediumgrootte entiteite verdien (dus groter firmas), geneig is om hierdie spesifieke rekeningkundige standaarde meer gereeld te gebruik.

8.2.5.5 Die gebruik van komponente van finansiële state en faktore wat oorweeg word tydens ontleding van finansiële state

Die eienaars/bestuur het aangedui dat die inkomstestaar (staat van omvattende inkomste) (76%) en balansstaar (staat van finansiële posisie) (71%) as baie nuttig beskou word. Die aantekeninge tot die finansiële state word slegs deur 42% as baie nuttig beskou, terwyl 36% die kontantvloeiastaar en 9% die staar van veranderinge in ekwiteit as baie nuttig beskou. Die vraag dui daarop dat finansiële state dus wel deur die eienaars/bestuur gebruik word.

Finansiële instellings beskou die inkomstestaat (staat van omvattende inkomste) as die belangrikste komponent van finansiële state, terwyl die balansstaat (staat van finansiële posisie) en kontantvloeiastaat ook deur die meerderheid (60%) as baie nuttig geïdentifiseer is. Die finansiële instellings het aangedui dat daar geen komponent van die finansiële state is wat van geen nut is nie. Dit blyk dat die finansiële instellings wel die finansiële state gebruik. Die finansiële instellings oorweeg ook verskeie geïdentifiseerde faktore wanneer finansiële state ontleed word en versoek verder spesifieke inligting volgens hul eie vereistes.

Volgens die SAID, voorsien die inkomstestaat (staat van omvattende inkomste) nuttige inligting wanneer 'n oudit van belasting uitgevoer word. Aangesien finansiële state nie die inkomstebelastingopgawe vergesel nie, blyk dit dat finansiële state en die finansiële inligting wat daarin vervat is, nie deur die SAID gebruik word nie; gevolglik is die SAID nie meer 'n primêre gebruiker van klein maatskappy finansiële state in Suid-Afrika nie. Daar kan egter geargumenteer word dat, alhoewel finansiële state nie saam met die inkomstebelastingopgawe ingedien word nie, die finansiële state wel indirek benodig word om die inkomstebelastingopgawe te voltooi. Die SAID oorweeg ook verskeie geïdentifiseerde faktore wanneer finansiële state ontleed word vir die doeleindes van 'n oudit van belasting.

8.2.6 Vermindering van rekeningkundige standaarde

8.2.6.1 Vermindering van die las om finansiële state voor te berei

Die meerderheid van die klein praktisyns het aangedui dat al die gelyste items die las op 'n klein maatskappy om finansiële state voor te berei, sal verminder. Dit is duidelik dat daar 'n behoefte is om die rekeningkundige verslagdoeningstelsel te wysig deur die metingsvereistes (97%) te vereenvoudig, sowel as die openbaarmakingsvereistes (96%) te verminder. Die aantal toepaslike rekeningkundige standaarde behoort volgens 96% van die respondente verminder te word. Die klein praktisyns (88%) is ook van mening dat 'n spesiale standaard vir klein maatskappye die las op hierdie entiteite om finansiële state voor te berei, sal verminder. Dit is duidelik dat daar 'n groot behoefte is vir die verdere vereenvoudiging van die rekeningkundige standaarde wat op klein maatskappye van toepassing is.

Die meerderheid van die eienaars/bestuur het aangedui dat al die gelyste items in die vraelys (met die uitsondering van die volledige vrystelling van voldoening aan 'n spesifieke rekeningkundige raamwerk) die las op 'n klein maatskappy om finansiële state voor te berei,

sal verminder. Dit bevestig weereens dat daar 'n behoefte by die gebruikers bestaan dat die las op klein maatskappye om finansiële state voor te berei, verminder moet word, en dat die huidige rekeningkundige verslagdoeningstelsel gevolglik gewysig behoort te word.

Op grond van 'n vergelyking van die klein praktisyns en die eenaars/bestuur se resultate, is die vereenvoudiging van die metingsvereistes, die vermindering van die aantal toepaslike rekeningkundige standaarde en die vermindering van die openbaarmakingsvereistes, aangedui as die belangrikste faktore om die las van voorbereiding van finansiële state, vir beide die klein praktisyns en die eenaars, te verminder.

8.2.6.2 IFRS vir klein- en mediumgrootte entiteite

Die meerderheid van die klein praktisyns (60%) is van mening dat die IFRS vir klein- en mediumgrootte entiteite (*IFRS for SMEs*) nie die las om finansiële state voor te berei, verlig nie. Die *IFRS for SMEs*, wat die huidige toepaslike rekeningkundige verslagdoeningstelsel is, is dus steeds te omvattend en voldoen nie aan die behoeftes van die gebruikers van klein maatskappy finansiële state vir gedifferensieerde verslagdoening nie. Die rekeningkundige vereistes vir klein maatskappye in Suid-Afrika behoort gevolglik vereenvoudig te word.

Slegs 23% van die eenaars/bestuur het aangedui dat die IFRS vir klein- en mediumgrootte entiteite (*IFRS for SMEs*) die las om finansiële state voor te berei, verlig; terwyl 40% van die eenaars/bestuur aangedui het dat dit nie die las sal verlig nie, en 37% aangedui het dat hulle nie 'n antwoord op die vraag het nie. Hieruit blyk dit dat die eenaars/bestuur nie op hoogte is van die rekeningkundige standaard vir klein maatskappye nie; dit is waarskynlik die geval, aangesien die eenaars/bestuur nie self verantwoordelik is vir die opstel van die finansiële state nie.

8.2.6.3 Behoefte vir 'n addisionele verslagdoeningsraamwerk

Die oorgrote meerderheid van die klein praktisyns (88%) is van mening dat daar 'n behoefte vir 'n gewysigde rekeningkundige verslagdoeningsraamwerk is; gevolglik is die rekeningkundige vereistes wat tans vir klein maatskappye geld, onvanpas. Dit bevestig verder dat gebruikers van klein maatskappy finansiële state nie die omvattende inligting vereis wat in algemene finansiële state verskaf word nie, en nie dieselfde finansiële verslagdoeningsbehoefte as gebruikers van groot maatskappy finansiële state het nie.

Die oorgrote meerderheid van die eienaars/bestuur (77%) is ook van mening dat daar 'n behoefte vir 'n addisionele verslagdoeningsraamwerk vir klein maatskappye is. Dit bevestig dat die rekeningkundige verslagdoeningsraamwerk vir klein maatskappye gewysig behoort te word.

8.2.6.4 Potensiële kwessies rakende vermindering van toepaslike rekeningkundige standaarde

Die klein praktisyns het aangedui dat indien die rekeningkundige standaard waaraan klein maatskappye moet voldoen, verminder sou word, hulle oor sekere aangeleenthede bekommerd sal wees, naamlik die nie-aanvaarding van finansiële state deur finansiële instellings (61%), die nie-aanvaarding van finansiële state deur die SAID (57%), die vermindering van die betroubaarheid van finansiële state (52%) en die verlies aan geloofwaardigheid van die rekeningkundige professie (51%). Die meerderheid van die klein praktisyns (64%) het aangedui dat die toepassing van 'n gedifferensieerde rekeningkundige verslagdoeningstelsel nie 'n rede tot kommer is nie. Die nie-aanvaarding van finansiële state deur die SAID behoort egter nie meer 'n potensiële kwessie te wees nie, aangesien die SAID nie meer vereis dat 'n stel finansiële state die inkomstebelastingopgawe moet vergesel nie; verder is daar ook aangetoon dat die SAID nie klein maatskappy finansiële state gebruik in die proses van aanslag van belasting nie.

Indien die rekeningkundige standaard waaraan klein maatskappye moet voldoen, verminder sou word, sal die eienaars/ bestuur bekommerd wees oor aangeleenthede rakende die nie-aanvaarding van finansiële state deur die SAID (71%), die nie-aanvaarding van finansiële state deur finansiële instellings (67%) en die vermindering van die betroubaarheid van finansiële state (55%). Die meerderheid van die praktisyns (58%) het aangedui dat die toepassing van 'n gedifferensieerde rekeningkundige stelsel nie 'n rede tot kommer is nie.

Die Spearman rangkorrelasiekoëffisiënt het 'n betekenisvolle korrelasie aangedui tussen die twee stelde rangordes, en daar is dus 'n groot ooreenstemming tussen die wesenlikheid van die potensiële kwessies wat die klein praktisyns en die eienaars/bestuur aangedui het.

Al die finansiële instellings is bekommerd dat die vermindering van rekeningkundige standaard sal lei tot 'n verlies aan redelike weergawe van finansiële state en 'n verlaging in rekeningkundige standaard en dat die betroubaarheid van finansiële state verminder sal

word. Die meerderheid van die finansiële instellings (60%) het egter aangedui dat die toepassing van 'n gedifferensieerde rekeningkundige verslagdoeningstelsel nie 'n rede tot kommer is nie.

Die SAID het aangedui dat die vereenvoudiging van rekeningkundige standaarde vir klein maatskappye en die toepassing van gedifferensieerde verslagdoening geen effek op die aanvaarding van hierdie finansiële state (indien vereis deur die SAID), sal hê nie. Die SAID het ook spesifiek vermeld dat indien enige addisionele inligting verlang word wat nie in die finansiële state weergegee word nie, die SAID wel ingevolge die Inkomstebelastingwet (2008) kan vereis dat die belastingpligtige sodanige inligting verstrek.

8.3 Aanbevelings vir die toepassing van gedifferensieerde verslagdoening in Suid-Afrika

Die probleem wat in hierdie studie aangespreek is, is die onvermoë van rekeningkundige inligting in finansiële state om te voldoen aan die spesifieke behoeftes van die gebruikers van klein maatskappy finansiële state in Suid-Afrika. Die resultate van die navorsing het getoon dat huidige rekeningkundige verslagdoeningsvereistes vir privaatmaatskappye, nie aan die behoeftes van die gebruikers van hierdie maatskappye se finansiële state voldoen nie, en dat die gebruikers 'n behoefte het dat hierdie rekeningkundige verslagdoeningsvereistes verminder en vereenvoudig moet word.

Die volgende aanbevelings word na aanleiding van hierdie navorsing gemaak, aangesien dit verbeterde rekeningkundige verslagdoening vir klein maatskappye in Suid-Afrika tot gevolg kan hê, deurdat daar aan die behoeftes van gebruikers van finansiële state voldoen sal word:

8.3.1 Gebruikers van finansiële state

In die literatuurstudie is aangetoon dat die aard van klein entiteite en die ekonomiese omgewing waarin hulle funksioneer, verskil van dié van groot maatskappye en dat die gebruikers van hierdie maatskappye se finansiële state gevolglik verskil. Daar is verder aangetoon dat die primêre gebruikers van klein maatskappy finansiële state die eienaars/bestuur, leners (finansiële instellings) en owerhede (inkomstedienste) is.

Die klein praktisyns het die Suid-Afrikaanse Inkomstediens (SAID) as 'n gebruiker van klein maatskappy finansiële state geïdentifiseer. Die praktisyns is verder ook van mening dat die feit dat finansiële state vir belastingdoeleindes opgestel word een van die belangrikste voordele van finansiële state vir gebruikers is. Die SAID behoort egter nie meer as 'n primêre gebruiker van klein maatskappy finansiële state in Suid-Afrika beskou te word nie. Die SAID vereis slegs die inligting in die inkomstebelastingopgawe vir belastingdoeleindes; finansiële state en die finansiële inligting wat daarin vervat is, word slegs in enkele gevalle, wanneer 'n oudit van belasting uitgevoer word, deur die SAID gebruik. Daar moet egter in gedagte gehou word dat alhoewel finansiële state nie saam met die inkomstebelastingopgawe ingedien word nie, die finansiële state wel indirek benodig word om die inkomstebelastingopgawe te voltooi.

8.3.2 Die identifisering van 'n klein entiteit

In die literatuurstudie is aangetoon dat daar nie 'n enkele eenvormige, aanvaarbare definisie van *klein entiteit* bestaan nie. Verskillende definisies van 'n klein entiteit word vir verskillende doeleindes gebruik. 'n Kombinasie van kwalitatiewe en kwantitatiewe kriteria word meestal gebruik om 'n klein entiteit te identifiseer. Die kwalitatiewe kriterium van onafhanklike eienaarskap en bestuur word in die meeste definisies ingesluit, terwyl daar na die kwantitatiewe kriteria van aantal werknemers, totale omset en totale batewaarde verwys word.

Die empiriese ondersoek het bevind dat 'n klein entiteit, vir rekeningkundige verslagdoeningsdoeleindes in Suid-Afrika, geïdentifiseer moet word deur 'n kombinasie van die kwalitatiewe kriteria van publieke aanspreeklikheid en die eenaarstruktuur van die entiteit, en die kwantitatiewe kriterium van totale omset. Die eenaarstruktuur van die entiteit kan ook aandui of die entiteit algemene-doel finansiële state vir verskillende gebruikers produseer, of beperkte-doel finansiële state vir 'n beperkte aantal gebruikers. Daar is ook aangetoon dat klein maatskappye selde deel van 'n groepstruktuur vorm; gevolglik kan hierdie kwalitatiewe vereiste ook as kriterium dien ten einde 'n klein entiteit vir rekeningkundige verslagdoeningsdoeleindes te identifiseer.

8.3.3 Gedifferensieerde verslagdoeningsvereistes

Die las op klein maatskappye om finansiële state voor te berei, moet verlig word deur die vermindering van die openbaarmakingsvereistes, die vereenvoudiging van die metings-

vereistes en die vermindering van die aantal toepaslike rekeningkundige standaarde op hierdie maatskappye.

Die *IFRS for SMEs*, wat die huidige toepaslike rekeningkundige verslagdoeningstelsel is, is steeds te omvattend vir die meerderheid van privaatmaatskappye, en voldoen nie aan die behoeftes van Suid-Afrikaanse gebruikers van klein maatskappy finansiële state nie; gevolglik behoort die rekeningkundige verslagdoeningsvereistes vereenvoudig te word deur 'n derde vlak van rekeningkundige verslagdoening daar te stel. Kragtens die nuwe Maatskappywet (71/2008), word daar wel voorsiening gemaak vir die toepassing van gedifferensieerde verslagdoening (meerdere vlakke van rekeningkundige verslagdoening) in Suid-Afrika. Regssteun van rekeningkundige standaarde, waardeur die nakoming van standaarde wetlik verplig word, in terme van die nuwe Maatskappywet (71/2008), het verrykende gevolge vir rekeningkundige verslagdoening in Suid-Afrika. Dit het tot gevolg dat 'n oortreding van rekeningkundige standaarde (IFRSs) in die toekoms 'n oortreding van die Maatskappywet gaan behels.

Na aanleiding van die empiriese navorsing kan 'n gevolgtrekking gemaak word dat 'n toepaslike gedifferensieerde verslagdoeningstelsel in Suid-Afrika, uit drie vlakke van rekeningkundige verslagdoening bestaan. Vlak I verwys na maatskappye wat publieke aanspreeklikheid het en algemene-doel finansiële state produseer, dus publieke maatskappye; hierdie maatskappye moet volledig aan die IFRSs-vereistes voldoen. Vlak II verwys na maatskappye wat nie publieke aanspreeklikheid het nie en algemene-doel finansiële state produseer; hierdie maatskappye behoort aan die vereistes van die IFRS vir klein- en mediumgrootte entiteite (*IFRS for SMEs*) te voldoen. Vlak III sluit maatskappye in wat nie publieke aanspreeklikheid het nie, en met verwysing na die eenaarstruktuur, beperkte-doel finansiële state produseer. Hierdie maatskappye behoort egter ook aan verdere, addisionele kriteria of kwalifiserende vereistes te voldoen, naamlik die totale omset van die maatskappy behoort kleiner as 'n vasgestelde bedrag te wees en die maatskappy mag nie deel van 'n groepstruktuur wees nie. Ander klein entiteite, byvoorbeeld beslote korporasies, vennootskappe, trusts en eenmansake kan ook by die Vlak II en Vlak III verslagdoeningsvlakke ingesluit word, afhangende van die grootte van die entiteit. Vlak III behoort eenvoudige rekeningkundige verslagdoeningsvereistes in te sluit.

In die literatuurstudie is die verskillende gedifferensieerde verslagdoeningsbenaderings wat gevolg kan word, bespreek, naamlik onafhanklik ontwikkelde standaarde vir klein

maatskappye, die vereenvoudiging van bestaande rekeningkundige standaarde en 'n afsonderlike standaard gebaseer op die IASB-standaard vir klein- en mediumgrootte entiteite (*IFRS for SMEs*). Uit die bespreking van die verskillende verslagdoeningsbenaderings het dit geblyk dat 'n afsonderlike standaard vir klein entiteite, wat op die IASB-standaard vir klein- en mediumgrootte entiteite (*IFRS for SMEs*) gebaseer is, verskeie voordele inhou. Volgens hierdie benadering, word meer klem op beginselgebaseerde standaarde en professionele oordeel gelê, terwyl minder vertrouwe op uitgebreide reëls geplaas word. Die standaard het verder ook internasionale geloofwaardigheid en sal vergelykbaarheid bevorder. Deur hierdie benadering te volg, word die wiel nie herontwerp nie, en is die verslagdoeningsvereistes vir klein entiteite binne die IFRSs-verslagdoeningsraamwerk. Die IFRS vir klein- en mediumgrootte entiteite is verder ook 'n weldeurdagte dokument, wat die resultaat van 'n omvattende proses is. Die instandhouding van die rekeningkundige standaard is primêr die verantwoordelikheid van die IASB, wat toekomstige hersiening van die standaard vergemaklik.

Die empiriese studie het egter bevind dat die *IFRS for SMEs* steeds te omvattend vir die meerderheid klein maatskappye in Suid-Afrika is, en dat daar 'n behoefte vir die verdere vereenvoudiging van hierdie rekeningkundige verslagdoeningsvereistes bestaan. Vlak III van die voorgestelde gedifferensieerde verslagdoeningsraamwerk kan gevolglik 'n vereenvoudigde rekeningkundige standaard vir klein- en mediumgrootte entiteite (*IFRS for SMEs*) insluit, en sodoende aan die inligtingsbehoefte van gebruikers van Suid-Afrikaanse klein maatskappy finansiële state, sowel as ander regsforms van besigheidsentiteite, voldoen. Hierdie derde verslagdoeningsvlak kan veral nuttig wees in 'n ontwikkelende land soos Suid-Afrika waar dit belangrik is om besighede in die informele sektor toenemend by die formele sektor te betrek.

Die voorgestelde gedifferensieerde verslagdoeningstelsel kan skematies soos volg voorgestel word:

Figuur 8.1: Skematiese voorstelling van voorgestelde gedifferensieerde verslagdoening in Suid-Afrika

GEDIFFERENSIEERDE VERSLAGDOENING			
Vlak	Kriteria	Entiteit	Verslagdoenings-vereistes
VLAK I	Publieke aanspreeklikheid Algemene-doel finansiële state	Publieke maatskappye	IFRSs-vereistes
		↑ ↓	
VLAK II	Niepublieke aanspreeklikheid Algemene-doel finansiële state	Privaat- maatskappye	IFRS vir klein- en mediumgrootte entiteite (<i>IFRS for SMEs</i>)
		↑ ↓	
VLAK III	Niepublieke aanspreeklikheid Beperkte-doel finansiële state Addisionele kriteria: - Totale omset - Eienaarstruktuur - Nie deel van 'n groep nie	Privaat- maatskappye Mikro entiteite	Vereenvoudigde IFRS vir klein- en mediumgrootte entiteite

In hoofstuk 5 (verwys na tabel 5.6) is verskeie kriteria-vereistes uit die literatuurstudie, waaraan 'n suksesvolle gedifferensieerde rekeningkundige verslagdoeningstelsel behoort te voldoen, geïdentifiseer. Bogenoemde voorgestelde gedifferensieerde verslagdoeningstelsel word vervolgens kortliks teen hierdie voorafgestelde kriteria getoets ten einde die aanvaarbaarheid van die stelsel te beoordeel.

Die voorgestelde gedifferensieerde verslagdoeningstelsel is op die behoeftes van die gebruikers van klein maatskappy finansiële state gebaseer, en is die resultaat van hierdie navorsingstudie se omvattende meningsopname van gebruikers in Suid-Afrika. Die verslagdoeningstelsel ondersteun 'n beweging in die rigting van die harmonisering van rekeningkundige standaarde vir klein entiteite, aangesien die voorstelle binne die IFRS-raamwerk val, naamlik die verdere vereenvoudiging van die bestaande *IFRS for SMEs*. Die feit dat die voorstelle binne die IFRS-raamwerk is, sal ook tot gevolg hê dat die verslagdoeningstelsel maklik hersien kan word en kan lei tot konsekwentheid tussen die

verskillende verslagdoeningstelsels. Verder sal dit ook voorsiening maak vir die maklike oorgang na die volgende vlak (na *IFRS for SMEs* of na volle IFRS). Die stelsel kan dus die natuurlike groei van 'n klein entiteit tot 'n medium of groot entiteit akkommodeer. Die verslagdoeningstelsel behoort ook maklik toeganklik vir klein entiteite uit die informele sektor te wees, omdat die rekeningkundige verslagdoeningsvereistes redelik eenvoudig en maklik verstaanbaar is. Aangesien die voorgestelde verslagdoeningstelsel die verdere vereenvoudiging van rekeningkundige standaarde voorstel, kan die las van rekeningkundige verslagdoening aansienlik verlig word. Die voorstelle is maklik verstaanbaar en behoort prakties uitvoerbaar te wees.

Gebaseer op die resultate van die empiriese studie, behoort die volgende rekeningkundige standaarde, soos ingesluit in die *IFRS for SMEs*, by die rekeningkundige vereistes van Vlak III ingesluit te word:

Aanbieding en Openbaarmaking

- IAS 1: Presentation of Financial Statements
- IAS 7: Cash Flow Statements

Bates en Laste

- IAS 2: Inventories
- IAS 16: Property, Plant and Equipment
- IAS 40: Investment Property

Inkomste en Uitgawes

- IAS 12: Income Taxes
- IAS 18: Revenue

Die Australiese rekeningkundige verslagdoeningstelsel maak voorsiening vir nie-verslagdoeningsentiteite, wat finansiële state opstel deur slegs aan drie rekeningkundige standaarde te voldoen, naamlik *Presentation of Financial Statements; Cash Flow Statements* en *Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors*. Die bogenoemde rekeningkundige standaarde spreek die aanbieding en openbaarmaking van finansiële state aan, sowel as die bates en laste, en inkomste en uitgawes, wat gewoonlik op klein maatskappye van toepassing is. Hierdie rekeningkundige standaarde (as 'n verdere, vereenvoudigde verslagdoeningsvlak), kan moontlik inligting in finansiële state tot gevolg hê wat aan die behoeftes van die gebruikers van klein maatskappye finansiële state voldoen. Waar rekeningkundige aspekte nie in vlak III van die raamwerk aangespreek word nie,

behoort die opstellers van finansiële state na die volgende vlak (vlak II en daarna vlak I) en die konseptuele raamwerk vir riglyne, te verwys. Dit kan ook belangrik wees om wel die rekeningkundige beleid wat gevolg word, te openbaar. Die rekeningkundige verslagdoeningsvereistes behoort ook koste-voordeel oorwegings in ag te neem. Aangesien hierdie studie egter nie ten doel gehad het om die spesifieke rekeningkundige vereistes vir 'n rekeningkundige standaard vir klein maatskappye te bepaal nie, is verdere navorsing nodig om te bepaal wat die presiese rekeningkundige vereistes vir 'n derde vereenvoudigde verslagdoeningsvlak behoort te behels.

8.4 Bydraes

Die navorsingstudie het, onder andere, die volgende bydraes tot die dissipline gelewer:

- Gebruikers van klein maatskappy finansiële state in Suid-Afrika is geïdentifiseer;
- Kriteria is gestel vir die identifisering van 'n klein entiteit vir gedifferensieerde verslagdoeningsdoeleindes;
- Voorstelle is gemaak vir 'n toepaslike gedifferensieerde verslagdoeningstelsel in Suid-Afrika, deur die insluiting van 'n derde verslagdoeningsvlak vir klein entiteite;
- Die empiriese studie het die spesifieke inligtingsbehoefte van die verskillende kategorieë van gebruikers en praktisyns van klein maatskappy finansiële state in Suid-Afrika geïdentifiseer (verwys na punt 8.2).

8.5 Aanbevelings vir verdere navorsing

Hierdie navorsing het sekere moontlike aspekte geïdentifiseer waarvoor verdere navorsing gedoen kan word.

- Verskeie probleme, soos deur die klein praktisyns in die praktyk ervaar, is geïdentifiseer; die praktisyns het ook aangedui dat hierdie probleme die afgelope vyf jaar wesenlik toegeneem het. Daar is ook bevind dat daar 'n statisties beduidende verband is tussen sommige van die probleme wat die klein praktisyn ondervind en die aantal jare wat die praktisyn in praktyk is, die aantal vennote in die firma en die persentasie van jaarlikse fooie wat die praktisyn van klein entiteite verdien. Die redes en moontlike oplossings vir hierdie probleme kan verder ondersoek word.
- Verskeie probleme wat die eienaars/bestuur van klein besighede ondervind, is geïdentifiseer; die eienaars/bestuur het ook aangedui dat hierdie probleme die afgelope

vyf jaar wesenlik toegeneem het. Daar bestaan ook 'n betekenisvolle korrelasie tussen die wesenlikheid van die probleme wat die eienaars/bestuur geïdentifiseer het en die probleme wat die eienaars/bestuur volgens die klein praktisyns ervaar. Die redes en moontlike oplossings vir hierdie probleme kan verder ondersoek word.

- Die empiriese ondersoek het bevind dat totale omset gebruik kan word as 'n kwantitatiewe maatstaf vir die identifisering van 'n klein entiteit, vir rekeningkundige verslagdoeningsdoeleindes. Verdere navorsing is nodig ten einde te bepaal watter spesifieke vereistes ten opsigte van grootte of nominale waardes toepaslik is vir omset.
- Verskeie betekenisvolle korrelasies is aangetoon tussen die gebruik van sommige rekeningkundige standaarde en die aantal jare wat die praktisyns praktiseer, die aantal vennote in die firma en die persentasie fooie wat die praktisyns van klein entiteite verdien. Hierdie korrelasies kan verder ondersoek word.
- Die empiriese navorsing wat in hierdie studie onderneem is, kan in die toekoms ook op ander klein entiteite, byvoorbeeld beslote korporasies, vennootskappe, trusts en eenmansake toegepas word.
- Verdere navorsing is nodig ten einde te bepaal watter spesifieke rekeningkundige vereistes in 'n verdere, vereenvoudigde rekeningkundige verslagdoeningsvlak ingesluit behoort te word.

8.6 Slotopmerkings

Hierdie studie het getoon dat huidige rekeningkundige verslagdoeningsvereistes vir klein maatskappye nie aan die behoeftes van die gebruikers van hierdie maatskappye se finansiële state in Suid-Afrika voldoen nie. Die vereistes van die rekeningkundige standaard, *IFRS for SMEs*, wat gedurende 2007 in Suid-Afrika aanvaar is en op klein maatskappye van toepassing is, voldoen nie aan Suid-Afrikaanse gebruikers se inligtingsbehoefte nie. Gesien in die lig van die belangrike bydrae wat klein maatskappye tot die Suid-Afrikaanse ekonomie lewer, is die rekeningkundige verslagdoening van hierdie maatskappye noodwendig belangrik. Gebruikers van klein maatskappy finansiële state vereis dat huidige rekeningkundige verslagdoeningsvereistes verminder en vereenvoudig word, ten einde aan hulle spesifieke inligtingsbehoefte te voldoen, en te verseker dat finansiële state inligting voorsien wat betekenisvol, relevant en betroubaar vir die gebruikers daarvan is.

Die uitreiking van *ED 257, Framework for Non-public entities*, dui daarop dat daar in Suid-

Afrika reeds 'n beweging in die rigting van 'n derde verslagdoeningsvlak is. Die geopenbaarde konsep is egter nie op maatskappye (insluitende privaatmaatskappye) van toepassing nie, wat tot gevolg het dat die rekeningkundige verslagdoeningsvereistes van hierdie maatskappye steeds nie aangespreek word nie. Die probleem dat klein maatskappye in Suid-Afrika nie aan die rekeningkundige standaard vir klein- en mediumgrootte entiteite (*IFRS for SMEs*) voldoen nie, is 'n oortreding van die nuwe Maatskappywet. Dit is dus noodsaaklik dat die huidige rekeningkundige verslagdoeningstelsel wat op klein maatskappye van toepassing is, hersien en vereenvoudig moet word; gebruikers van klein maatskappy finansiële state vereis vinnige optrede van die opstellers van rekeningkundige standarde rakende hierdie aangeleentheid.

8.7 Die toekoms

Beter rekeningkundige stelsels wat die opstel van finansiële state vereenvoudig en meer bekostigbaar maak, soos byvoorbeeld XBRL (*Extensible Business Reporting Language*) sal waarskynlik in die toekoms 'n belangrike rol in rekeningkundige verslagdoening speel. XBRL is 'n standaard vir die elektroniese kommunikasie van besigheids- en ander rekeningkundige inligting. Dit het beduidende voordele in die voorbereiding, ontleding en kommunikasie van besigheidsinligting. Dit bied nie net koste-voordele nie, maar ook groter effektiwiteit, verhoogde akkuraatheid en betroubaarheid aan diegene wat betrokke is by die voorbereiding en gebruik van finansiële/rekeningkundige inligting. XBRL kan onder andere die volgende hanteer: interne- en ekstere rekeningkundige verslagdoening; besigheidsverslagdoening aan alle tipe reguleerders, belastingowerhede, sentrale banke en regeringsinstansies; die voorbereiding van leningsaansoeke en gepaargaande kredietontledings; die uitruil van besigheidsinligting tussen instansies; asook die statistiese ontleding van inligting. Beter rekeningkundige stelsels, tesame met die implementering van 'n toepaslike gedifferensieerde verslagdoeningstelsel, kan die verslagdoeningsprobleem van klein besighede oplos.